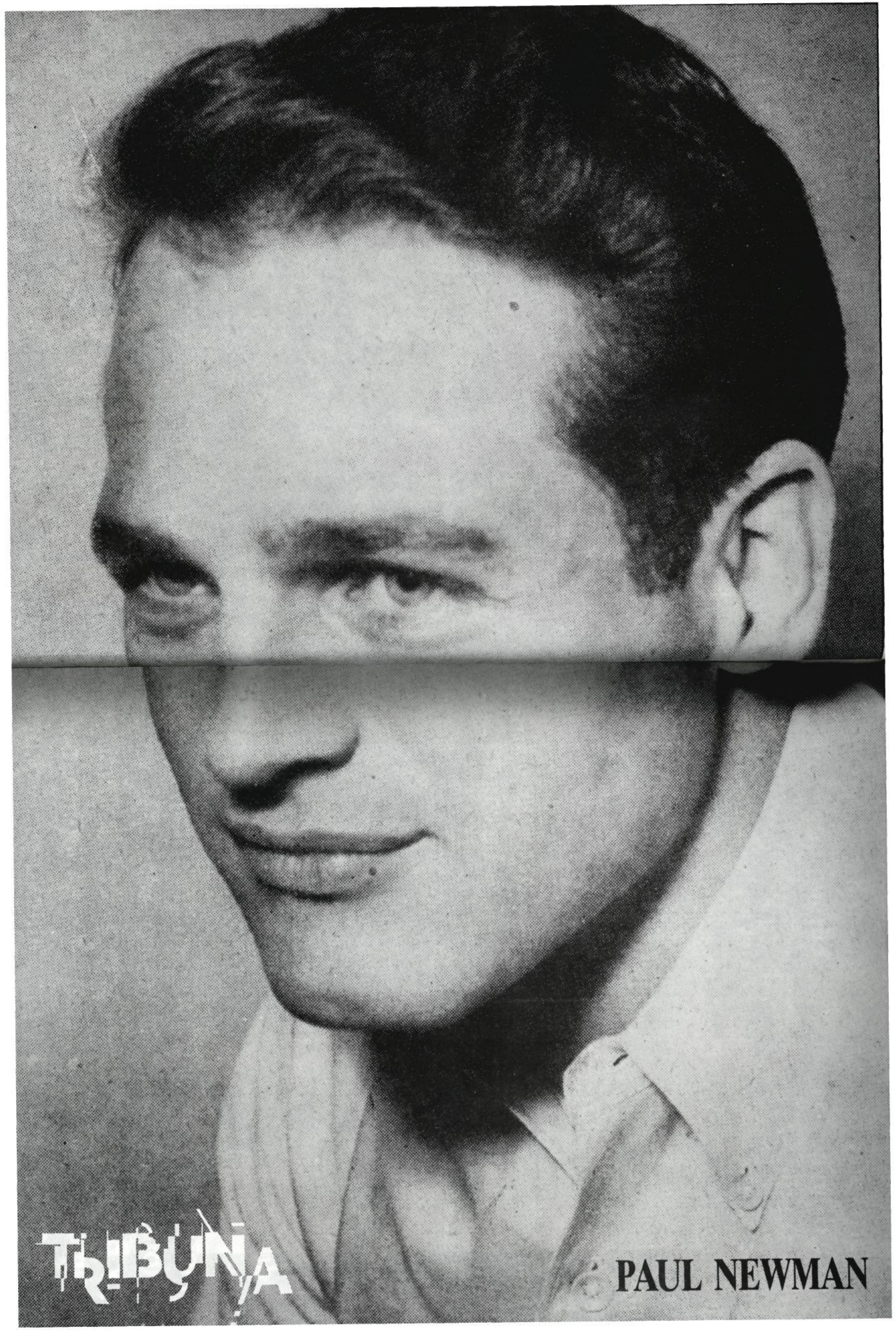

Število 2/2, februar 1990
cena 10 din

TRIBUNA

TRIBUNA

PAUL NEWMAN

KAZALO

UVODNIK

- 1 Hamfri
- 4 Intervju:
dr. Radoslav
Stojanović
- 8 Portret:
Bhagwan Shree
Rajneesh
- 12 Magellan
- 18 Stalinistična
Revolucija na
Slovenskem
- 20 Mladinski svet
- 21 Hopla
- 24 Fotolabor
- 26 Statut Študentske
zveze
- 32 Intervju:
Philip Kaufman
- 39 Vesna
- 41 Lambada
- 44 Rotary
- 46 Protokoli
- 48 Formular

SVETE KRAVE

Dober mesec je že, ljube bralke in dragi bralci, kar je TRIBUNA celjskemu javnemu tožilstvu ovadila neznane storilce, ki so v poletnih mesecih zmagovitega (?) leta 1945 ukazali mučiti in pobiti več tisoč ujetih vojakov slovenske domobranske vojske in nikoli pojasnjeno, zakaj tudi njihove žene, dekleta in otroke, ter še kup nedolžnih Slovencev.

Do nas so segle govorice o že pripravljenih zaslišanjih, za kar celjsko sodišče zasluži vso pohvalo, predvsem zaradi hitrosti, s katero se je lotilo zadeve, ki je že desetletja travma slovenskega naroda. In ker je sploh reagiralo in se ni izvleklo s kakšnim »pomanjkarjem dokazov«. Toda zadeva ima majhno tehnično napako. Očitno se je spet začelo »od spodaj navzgor«. Obstaja »bojazen«, da bo na neki točki zmanjkalo prič ali pa dokazov in delo bo opravljeno samo na pol ali pa sploh ne. Zato še enkrat: nas ne zanima toliko, kdo so bili eksekutorji (seveda nas zanima TUDI to), temveč KDO je poboje UKAZAL!?

Tožilcem soliti pamet se seveda ne spodobi, sploh ne republiškemu. Toda oni vedo, KDO je bil takrat na katerem stolčku in za kaj je bil odgovoren. Ukepacite torej vsaj po vesti, če Vas že »po dolžnosti« kaj ovira. Saj ne, da bi kakšnega bivšega ministra privijali kar tako. Toda na njih lete tako hude obtožbe (predvsem na tovariša Mačka in Ribičiča), da bi jih morali nekako zaščititi pred javnostjo, če seveda nista kriva tega, kar jima pripisujejo. Sami namreč molčijo in prav zanima me, zakaj.

TRIBUNA ima vse več kontaktov s pričami teh krvavih madežev na slovenski zgodovini in večina njih, čeprav povsem nedolžnih in naključnih prič, še danes ne UPA govoriti, ker živijo v smrtnem strahu. Petinštirideset let potem!?

In ko boste že poizvedovali: poizvejte prosim še to, kdo vsako leto na prvi november ukaže miličnikom, najpreprečijo svojcem prižigati sveče na mestih pobojev. Ta verjetno že ve, zakaj.

In še mimogrede: mojega dobrega prijatelja je včeraj na cesti ustavil učitelj zgodovine iz osnovne šole in se mu sam od sebe opravičil, ker ga je učil napačno zgodovino. Torej se je le začelo!

V Ljubljani, 1. februar 1990

Vaš Hamfri Bogart

PS. Prepričani smo bili, da bo dovolj napisati eno ovadbo. Pa očitno ni. Slepota je pač huda reč. Zato, cenjeni gospod republiški javni tožilec: nekaj se je zgodilo tudi v Kočevskem Rogu. Prav tako leta 1945.

SPOŠTOVANI GOSPODJE!

V zvezi s telefonskim pogovorom, ki sem ga imel danes z vami in v katerem sem vas prosil za morebitno pomoč pri razjasnitvi okoliščin smrti našega sorodnika, šolskega upravitelja Adolfa Zajca, ki je nazadnje služboval na podružnični osnovni šoli v Čadražah pri Novem mestu, vam pošiljam faz-položljive podatke, ki smo jih dobili od Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani. Podatki so naslednji:

»V mapi šole Čadraže, pri dokumentu Podatki o dogodkih na šoli za časa domovinske vojne, ki smo jih dobili v muzej 24. avgusta 1946 in jih je posredovala tedanja ravnateljica Frančiška Galovič, je navedeno:

V šolskem letu 1941/1942 sta poučevala na šoli šolski upravitelj Adolf Zajc in preverjena učiteljica pripravnica Saunig-Vilhar Zora. Prvega so 19. aprila 1942 nepričakovano odvedli neznanu partizani in ga v bližnjem gozdu ustrelili. Njegovo truplo so čez leto dni slučajno našli in ga pokopali v Šentjemeju. Za razlog in povod njegove nenadne smrti nisem zvedela. Bil je precej podjeten in gospodarski človek. To je ljudsko mnenje o njem.«

Iz Dolenjskega muzeja v Novem mestu pa smo dobili naslednje podatke:

»Pouk je bil v šolskem letu 1941/1942 večkrat prekinjen zaradi zelo ostre zime in visokega snega. S smrtjo učitelja Adolfa Zajca v aprilu 1942 je bil pouk okrnjen. V mesecu aprilu 1942 je bil učitelj Adolf Zajc od neznancev nasilno odveden in v bližnjem gozdu umorjen. Njegovo truplo so slučajno našli eno leto pozneje, ga odkopali in ga cerkveno pokopali na pokopališču v Šentjemeju.«

Kot redni bralci vaše nadvse zanimive revije, pazljivo prebiramo članke o krvavih obračunavanjih med vojno. Iz objavljenih besedil je razvidno, da razpolagate s podatki, o katerih si doslej nismo niti mislili, da obstajajo.

Prosimo vas, pomagajte, če morete, tudi nam razjasniti misteriozno smrt dragega sorodnika, ki je po podatkih sodeč tako kot množica drugih poštenih Slovencev postal žrtev krvavega terorja.

Za vaše prizadevanje se vam vnaprej zahvaljujemo. Lep pozdrav!

Marjan Zupan
Dalmatinova 4
61000 Ljubljana

ODPRTO PISMO PISCEM ZLOPAMTILA

Spoštovani Boris Čibej, Miha Kovač, Vlado Miheljak, Silvo Zapečnik in Slavoj Žižek.

V tretji številki Mladine, letnik 1990, sem v rubriki »Zlopamtilo« prebral sestavek, v katerem imenujete UK ZSMS s »Slovenski Hitlerjugend«. Vaše etiketiranje je nevrudno človeka, ki ima spoštovanje do sebe in soljudi. Uporabili ste podobni publicistični žargon kot nekateri neostalinistični srbski politiki. Zanimajo me potencialna dejstva, ki so vam narekovala vaše etiketiranje. Če teh dejstev ni, pa me zanima, zakaj s svojim destruktivizmom morite bralce. V sedanjem političnem trenutku potrebujemo Slovenci čimveč racionalizma, konstruktivizma, sinergičnih principov, predvsem pa človeške ljubezni do samega sebe, soljudi, do življenja. Če vi zgornjih kvalitet nimate in je vaše osnovno geslo »vse je treba

razfukati«, vas prosim, odložite pero, dokler vas bes ne popusti. Če se ne motim, je med vami tudi nekaj psihologov. »Osebnost je Tao«, pravi Jung v knjigi »Duh i život«. Želim vam prijetno branje.

Srečko Šorli

IZŠLA KNJIGA O POBOJU DOMOBANCEV

Izšla je najbolj grozljiva knjiga, ki je kdajkoli izšla na slovenskih tleh. Mogoče so podobne »vrednosti« le še ČRNE BUKVE, ki so izšle v Ljubljani leta 1944. Tudi Črne Bukve bi morali čimprej ponatisniti.

V TRILOGIJI: VETRINJE, TEHARJE, ROG so ponatisnjene tri brošure, ki so do sedaj veljale za »emigrantsko literaturo«. Dobil si jih semo čez mejo, njihov vnos pa je vse do tega trenutka veljal za veliko tveganje.

Kakšen pomen ima ponatis teh treh knjig danes na Slovenskem?

Gre za pomemben dogodek znotraj razklanega slovenskega naroda. S tabuji, kot je pobjo domobrancev, nas je enopartijska komunistična oblast držala v prisilnem jopiču nesvobode. Šele podiranje tabujev pomeni osvobajanje od vsega, kar je totalitarno, monopolno, nesvobodno.

S tem, ko lahko berem to knjigo pričevanj in dokumentov povsem svobodno, lahko tudi mnogo svobodneje diham.

Za ljudi, ki so preživeli takratni »osvobajajoči pekel«, je pisanje o tej temi prava detravmatizacija. Vsaka prepoved človeka travmatizira. Padec tabuja ga pa detravmatizira, ga osvobaja. Priča smo neverjetnim gorjem, 45 letnemu tlačenju resnice - to nas je do kraja travmatiziralo.

Zadnji čas kar pogosto slišim popularen oziroma pozerski očitek, češ da je v operaciji že preveč protikomunizma. Sam glasno odgovarjam, da ga po vsem tem, kar se je pod komunisti v tej Sloveniji dogajalo, nikoli ne bo dovolj, kaj šele preveč! Protikomunizem so le besede - in kaj so besede proti komunističnemu početju?!

In najpomembneje. Brez očiščenja naše polpreteklosti, brez detabuizacije in detravmatizacije ni nujnega občutka osvobojenosti, ki nam je tako potreben ta hip. Oblikovanje novega načina življenja, za kar se trenutno tako trudimo, bo brez resnice o naši preteklosti zelo oteženo. Krivci bodo namreč še naprej vedrili in oblačili med nami. Tisoči in tisoči bodo imeli še naprej nepokopane svoje sivoce. To pa človeka razjeda in ga dela nesvobodnega.

45 let je strahodno dolga doba. Dolga, če moraš toliko časa v sebi zatirati resnico o tako blaznem dejanju, kot je bil pobjo tisočih. Ko veš, da so nekje blizu, pa ne smeš tja...

Tudi ta knjiga bo pripomogla, da mrtve končno začnemo pokopavati. Ko pravim »tudi« (ta knjiga), mislim na to, da je bilo v tej naši nesrečni domovini v zadnjem času narejenih več gest, da »postavimo stvari na svoja mesta«, kot se rado reče. Mislim na angažman Spomenke Hribar in na Lipo sprave na ljubljanskih Žalah.

Mislím, da je pošteno do Celja in Celjanov, da se ta knjiga najprej predstavi prav tu. V neposredni bližini, v Teharjah, je bilo namreč leta 1945 najbolj kruto morišče v Sloveniji - klasično koncentracijsko uničevalno taborišče! Tu je bilo zverinsko pomorjenih tudi veliko ženskih in otrok. Da ne govorim posebej o Košnici, kjer so »osvoboditelji« pomorili

cele družine Celjanov. Ženske in otroke. Govori se o 350 pobitih Celjanih.

Zato nimam popolnoma nič proti temu, da je list ljubljanskih študentov Tribuna poslala na Celjsko temeljno javno tožilstvo ovadbo proti morilec v Teharjah. Mnogi še živijo. Upam, da se na celjskem sodišču tega zavedajo. Nisem za noben revanšizem, vendar, takšni okrutni zločinci vendar morajo biti obsojeni.

Za kakšne v nebo vpijoče zločine gre, pa nam pričuje ta knjiga.

Ivo Žajdela

KULTURNA KATASTROFA

Tiskanje obširne enciklopedije pomeni za narod monumentalno kulturno delo, ki služi sto in več let. Ekipe strokovnjakov delajo neumorno cela desetletja, stroški so ogromni.

Generacije, ki sledijo takemu delu, se sklicujejo na tako delo pri njihovem kulturnem, gospodarskem, znanstvenem in političnem izoblikovanju, mišljenju in delovanju.

Za porevolucijsko dobo in njene voditelje je veljalo, da se vsa slovenska zgodovina izpred 1941. leta označi le minimalno in še to v čimbolj negativni luči. Partija je nasilno zatrla stranke, Orla, Sokola, kulturne domove. Šli so tako daleč, da so spreminjali imena občin, ulic, gora, krajev.

Kot zaključek take prisilne prevzgoje in pisanja nove zgodovine naj služi enciklopedija (ES). V Ljubljani so sedaj natisnili tretji zvezek, 31.000 izvodov. Po izjavi glavnega urednika, Marjana Javornika (Razgledi 10. XI. 89.), je vsaj tretjina gesel povezanih s komunizmom (on pravi NOB, razredno gibanje, itd). Konkretno: v enciklopediji so in bodo omenjeni tisoči komunističnih spomenikov iz 41/45 in samo par nekomunističnih iz tiste dobe, ki pa so lažnivi. Pomislimo na sramoto mesta Ljubljane z lažnim spomenikom pred škofijo, Orlovim vrhom, itd. Za Čehoslovaško je disident Jacques Rupnik dejal: Kulturnikom so bile v naši diktaturi dane tri opcije: sodelovati, molčati ali se izseliti. Slovenski kulturniki tiste dobe so se odločili večinoma za sodelovanje pri ES.

Časnikar Ivo Žajdela v Ljubljani imenuje ES komunistično enciklopedijo. Odgovarja mu Boris Mlakar (Mladina 23. XII. 89.), zgodovinar, znan po še kar objektivni knjigi, Primorski domobranci. Pravi, da mu je ES spremenila izraz reakcionarni za povojne stranke v nazadnjaški. Opravičuje se, da pri Beli gardi ni omenil vzroka nastanka. O komunističnem pobujanju 1941/42 Mlakar pravi, da ne ve, ako bo kaj napisal; to za ES ni predvideno! Gesla, Vaške straže ni, uredništvo prav tako ni predvidelo gesla: Krimska jama, Kočevski rog. Mlakar, ki že malo misli na bodočnost, nadaljuje: stavka o zasluženi povojni kazni nisem napisal jaz, temveč je to samovoljno dodalo uredništvo. Pritožuje se, da mu je bilo geslo o dr. L. Erlichu skrajšano, ko govori o Erlichovem zavezemanju za večjo samostojnost Slovenije.

Iz gornjega se vidi, da se komunisti nižjega ranga odpirajo malo večji objektivnosti. V stranko so stopili zaradi služb, oportunitizma, sedaj pa končno razumejo, da prihajajo drugi časi. Partija v svojem vrhu pa noče odstopiti od radikalne linije iz leta 1941/45. V tem je ta velika nevarnost za »zdrave sile«, ko bo napočil čas demokratizacije in svobode.

Škoda tako frizirane ES je ogromna. V demokratični Sloveniji jo bo le malokdo uporabljal. Lepa vezava teh zvezkov ES bo služila verjetno samo kot okras lepim knjižnim omaram.

Dr. Peter Urbanc

SPOŠTOVANI TOVARIŠ ŽAJDELA,

Vaše razmišljanje je zanimivo, vendar temelji na napačnem izhodišču - da vsi Slovenci po svetu svobodno kandidirajo in volijo že na teh volitvah. To je seveda nesmisel, saj v vseh državah na svetu lahko volijo le državljani tiste države. Ne moremo zdaj Američana Slovenca kandidirati ali voliti v SR Sloveniji.

S tovariškimi pozdravi!

Pomočnik gl. urednika »Dela«
Vlado Šlamberger

SPOŠTOVANI TOV. KORENINI

v.d. glavnega urednika:

Ne spadam sicer v vašo generacijo, vendar preberem Tribuno, ker pač želim ostati vsaj po srcu mlad. Gre za čisto preprosto stvar, ki je verjetno ne poznate. V Franciji so ob koncu vojne pobili sodelavce okupatorja (številka je zelo velika), nevljudno pa je bilo tako za tem in seveda tudi danes javno ali zasebno omeniti to, kar se je dogodilo. Morda vam bo to obvestilo koristilo v vaši uredniški politiki.

Pozdrav,

prof. dr. ing. B. Berce-Vanjko

VOJAŠKI PUČ V ROMUNJI

Nasilje, vojaška demokracija, 300.000 ranjenih, več kot 90.000 mrtvih pomenijo previsoko ceno za drugo vodstvo neke republike. Postopki oficirjev prve romunske armade so poznani iz scenarijev južne Amerike. Vojaški puč velja tako na zahodu kot tudi na vzhodu za kriminal. Umor državljanov brez sodišč, umor državnega predsednika je zločin. Človek je važnejši od orožja. Čeprav so očitali predsedniku republike, da je odplačal vse državne dolgove, da je izpel psa in otroke, da je bilo gospodarstvo usmerjeno v izvoz, pa očitno ni bilo dovolj znakov, da bi se sprožil kazenski proces, na katerem bi se razkrla dejstva pučističnih oficirjev pred pučem. Celo v Nemčiji pred vojno ali v pakistanski diktaturi ter Južni Afriki so potekali procesi na sodiščih in vrhovnih sodiščih, kjer so sodišča večkrat morala oprostiti obtožene. Svetovno javnost ne more premiti niti lažno poročanje posameznih medijev. Svetovna javnost obsoja nasilje in simpatizira s svetom, kjer orožje in bogastvo ne odločata o moči in o vplivu.

Ljubljana, januar 1990

Ekološki zbor: Brane Pešenik,
Andreja Dobrun
Unija za pravico in resnico:
Tomaž Švagelj.

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO!

V lanski novemberski in letošnji januarski številki vašega lista se je v rubriki »Pisma« pojavilo moje ime kot pisca članka.

Posebej pismo v št. 1/90 se nanaša na Teharske dogodke, podpisano je z mojim imenom in mi je povzročilo vrsto težav. Glede na to sporočam, da podpisani Jure Pretnar, stanujoč v Ljubljani, Tbilisijska 1, nisem avtor tega pisma.

Uredništvo prosim, da moje sporočilo objavi in zahtevam, da se v bodoče pisec teh pisem predstavi s polnim naslovom, ker drugače hudo posega v mojo zasebnost in dostojanstvo.

Lepo pozdravljeni!

Jurij Pretnar
Tbilisijska 1
61000 Ljubljana
Ljubljana, 31.1.1990

TEHARJE

(Krivci za pokole)

Že v prejšnji Tribuni smo brali, kdo so oznovci iz koncentracijskega taborišča Teharje pri Celju leta 1945, kjer se je množično pobijalo pripadnike slovenske narodne vojske ter njihove svojce, ženske in otroke.

Komandant taborišča je bil ŠKULJ JOŽE (umrl pred leti v Iški vasi). Za taborišče je bil zadolžen VENIŠNIK MILAN, šef OZNE za okraj Celje (pred leti se je ustrelil). Venišnikov namestnik je bil KAREL FORTE oziroma z drugim imenom MARKO SELIN (umrl pred leti). Venišnikova pomočnika pa še živita v Ljubljani. To sta TURNHER TONE in CIBIC LEON.

Slovensko OZNO, ki je bila koordinator takratnih množičnih pokolov po Sloveniji, je takrat vodil IVAN MAČEK - MATIJA, njegov neposredni pomočnik pa je bil takrat MITJA RIBIČIČ. Poleg Turnherja in Cibica tudi Maček in Ribičič živita v Ljubljani!

Vinko Mavsar, ml.

MORIŠČA V OKOLICI ŠKOFJE LOKE

Tribuna, št. 1, 12. I. 1990

Prebral sem prvo letošnjo številko Tribune in v teh dneh je kar nekajkrat v mojem stanovanju zazvonil telefon, nekdanji borci in borke, aktivisti in tudi mlajši so me spraševali, koliko je resnice o upokojenem oficirju vojaške kontra obveščevalne službe in pisatelju Ivanu Janu. Tako me je na primer Angela Knific-Barbka iz Rakovnika pri Medvodah, tel. 612-821, vprašala, če v Sloveniji ni nobenega novinarja ali pisatelja, ki bi ga branil. Njo je o tem pisanju v Tribuni obvestila znanka iz Ljubljane (potem sem ji jaz poslal kopijo iz Tribune). Odgovoril sem ji, da mi je to znano že petnajst let in da sta Andrej Bohinc in Ivan Jan pred leti že bila na sodišču. Naj kar njih vpraša, koliko je v tem resnice.

To le mimogrede in kot uvod, sicer pa vam pišem zaradi izjav Vencelja Dolenca, kako so v okolici Škofje Loke leta 1945 pobijali domobrance. V moji knjigi Zločin pri Lenartu, sem na strani 98 zapisal:

»Vencelj Dolenc-Sokol, dvajsetletni kmečki sin iz Virmaš pri Škofji Loki, je bil vpoklican v nemško vojsko. Fant je pobegnil in se priključil partizanom na Koroškem. Po neki hajki je pobegnil in prišel v škofjeloške hribe. Priključil se je Prešernovi brigadi, vendar se je po žirovski hajki avgusta 1943 skrival in čakal boljših dni. Čez dober mesec se je spet priključil partizanski enoti v Martinj vrhu, od koder je dezertiral, se nekaj časa skrival in končno priključil domobrancem. Sokol je pobegnil iz nemške vojske in trikrat od partizanov.

Po vojni je pobegnil v Argentino, kjer živi še danes... Obiskal sem Sokolovo sestro in jo prosil za bratov naslov. S precejšnjim omahovanjem in skepso sem Sokolu napisal pismo. Pisal sem mu, da pripravljam knjigo o nekaterih dogodkih iz vojnih dni v Selški dolini. S tem v zvezi sem ga zaprosil, naj mi odgovori na naslednja vprašanja:

- Kdo je vodil zasedo pri Kovkarju?
- Kdo je ustrelil Lojzeta Šinka in zakaj?
- Je bil Rade v zasedi?

č) Po kakšnih merilih so se domobranci ravnali, ko so odločali, koga od ujetih partizanov bodo ubili in koga ne?...

Sledijo še tri vprašanja in na vsa mi je odgovoril. V drugem pismu sem ga prosil, naj mi iz osebne radovednosti opiše, kako je pobegnil, ko so jih iz škofjeloškega gradu vodili na streljanje. Sporočil sem mu, da tega ne bom objavil, ker bi mi to zelo zamerili in lahko prepovedali izid knjige. Naj poudarim, da vsa ta pisma izmenjala leta 1972, knjiga pa je izšla 1973. leta. Starejši pisci vedo, da je bila tedaj taka izmenjava pisem z domobranci greh, ki je lahko imela hude posledice.

Lansko leto, ko sem čistil pređale in mape, sem uničil tudi Sokolova pisma, še prej pa jih bežno prebral. Dobro se spominjam, da mi je Sokol opisal, kako so jih zvezali in da so jih na dveh tovornjakih odpeljali po blegoški cesti v hrib, kjer je na nekem ovinku skočil z vozila in pobegnil, ker je dobro poznal tisti kraj in ljudi.

Seveda niso samo tedaj in tisto noč iz gradu odpeljali domobrance v smrt. Toda trdim, da se Sokolova sedanja izjava razlikuje od tiste izpred 18 let. Kako na primer ve, da so trupla še štiri dni ležala tam? Sklepam, da je Vencelj Dolenc združil spomine več oseb v eno (svoje) pričevanje.

S Sokolom se osebno nisva poznala, slišal pa sem zanj, ker sem veliko partizanal pri Selški dolini tja do Škofje Loke. V naši skupini smo imeli očeta in sina iz Lenarta v Selški dolini, trije sinovi pa so bili s Sokolom pri škofjeloških domobranci. Vsi trije so pobegnili na Koroško, dva od teh sta se potem znašla v zaporu na škofjeloškem gradu in bila ubita v skupini, v kateri je bil tudi V. Dolenc. Tretji še živi, rešilo pa ga je naključje, da je bil maja 1945. leta med umikom skozi Trzič in Ljubelj ranjen in se je zato znašel v celovški bolnišnici med ranjenimi partizani in civilisti. Medtem so druge že vrnili v Slovenijo, sam pa se je vrnil čez leto dni, ker ni vedel za tragično usodo bratov. Fant se je poročil in posvetil kmetovanju, v zaporu pa ni bil niti en dan, čeprav so vsi vedeli, kje je bil med vojno. Tik pred koncem vojne je granata blizu doma ubila očeta in sina, partizana. Tako je ta družina v kratkem času izgubila očeta in tri sinove.

Jože Vidic, Ljubljana

Radoslav Stojanović je strokovnjak za mednarodno pravo in mednarodne odnose, profesor na Pravni fakulteti v Beogradu. Predaval je na vseh petih celinah, na univerzah Sorbone, Harvarda, Yalea... Je pisec knjig iz ustavnega prava in politike mednarodnih odnosov, veliko pozornost pa posveča tudi problemom uporabe kvantitativnih metod v družboslovnih znanostih. Za letošnje leto načrtuje izdajo knjige o srbski oziroma slovenskih narodnih manjšinah v Albaniji.

Z njim smo se pogovarjali o Demokrski stranki v ustanavljanju, o aktualnem političnem in ekonomskem položaju Srbije in Jugoslavije ter o možnostih rešitve iz krize, o perspektivah federalizma, o pluralizmu, demokraciji, nacionalizmih vseh barv in zastav, o Kosovu, srbskih intelektualcih, Slobodanu Miloševiću, Dobrici Čosiću in še o marsičem drugem.

TRIBUNA: 12. decembra lani se je iniciativni odbor za ustanovitev Demokrdske stranke predstavil širši javnosti. Kdaj lahko pričakujemo formiranje stranke?

STOJANOVIĆ: Tiskovna konferenca 12. decembra je bila resda prva predstavitev našega delovanja v javnosti, vendar pa iniciativni odbor dela že nekaj mesecev. V tem trenutku imamo približno 500 članov, ustanovitvena skupščina pa naj bi bila 3. februarja. Razen plačanega razglašanja javnosti v Dugi nismo objavljali drugih informacij v množičnih medijih, pa tudi Politikina založniška hiša se očitno ne zmeni za naša prizadevanja za demokratizacijo političnega življenja v Srbiji. Edini beograjski časopis, ki je podal objektivno informacijo in objavil celoten program naše stranke, je bila Borba. Odtod tudi razmeroma majhno število članov.

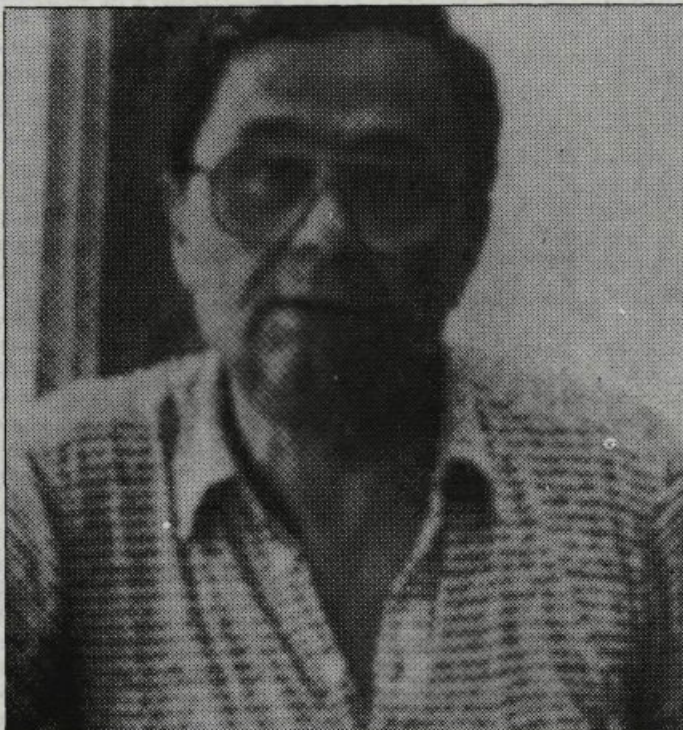
TRIBUNA: V imenu stranke ni pridevnika srbska. Mar to pomeni, da ne gre za nacionalno partijo?

STOJANOVIĆ: Tako je. Mi se opiramo na demokratične tradicije Demokrdske stranke Ljubomirja Davidovića, pa čeprav nimamo niti pravne niti

INTERVJU

DR. RADOSLAV STOJANOVIĆ

Dr. Radoslav Stojanović, član iniciativnega odbora za ustanovitev Demokrdske stranke

Srbijska očitno ni več monolitna, monistična dežela, podobna afazijskemu bolniku, ki boleha za eholalijo in lahko ponovi le tiste besede, ki mu jih prišepne Drugi in podobi »verhovnega vožda srpskog«. Minili so časi, ko je ljudstvo enoglasno prepevalo »Ko to kaže, ko to laže, Srbija je mala« in »Oj, vojvodo Sindjeliću« ob vokalni spremljavi vsestranske »umetnice« Olivere Katarine in vodilnega pesnika novokomponirane straniščne poezije Bore Djordjevića. Nove stranke rastejo kot gobe po petinštiridesetletni suši, rojevajo se novi narodni junaki, kot je na primer Vuk Drašković, legalni četniški vojvoda v Jugoslaviji in Miloševićeva hard-core alter ego varianta. V poplavi »new primitive« politike pa se pojavljajo tudi stranke brez pretiranega igranja na nacionalna in nacionalistična občutja srbskega naroda, ki presenečajo s svojo preudarnostjo in pripravljenostjo čakati na ugodni trenutek. Ena takih je Demokrdska stranka, ki se sklicuje na demokratične tradicije nekdanje istoimenske stranke Ljubomirja Davidovića. Njen iniciativni odbor sestavlja enajst uglednih srbskih intelektualcev, med katerimi so dr. Kosta Čavoški, dr. Slobodan Inić, dr. Vojislav Koštunica, prof. dr. Dragoljub Mićunović, prof. dr. Zoran Djindjić, Borislav Pekić, prof. dr. Radoslav Stojanović in drugi.

politične legitimnosti za nadaljevanje kontinuitete njenega delovanja. Pomembno pa je, da ta stranka ni imela nikakršnega nacionalnega atributa, kar je nasploh veljalo za večino strank v Srbiji v času stare Jugoslavije, na primer Narodna radikalna stranka, Zemljoradnička stranka...

TRIBUNA: Člani pa so verjetno kljub vsemu predvsem Srbi...

STOJANOVIĆ: Zaenkrat je to res, naši pristaši so v največji meri iz Srbije, imamo pa nekaj članov tudi iz Bosne in Hercegovine. Pa tudi iz Slovenije so se oglasili posamezniki s prošnjo, da jim pošljemo informacije, propagandni material in pristopnice. Med njimi je sicer največ Srbov, ki živijo v vaši republiki, je pa tudi nekaj Slovencev.

TRIBUNA: Ne morem se znebiti vtisa, da gre za intelektualistično ali celo elitistično politično organizacijo. Ali je to protiutež Miloševićevi enoglasni populistični demokraciji?

STOJANOVIĆ: Mislim, da imajo intelektualci drugačne naloge, kot je ukvarjanje s politikom. V kriznih časih pa morajo sprejeti nase tudi to breme in po svojih močeh pomagati pri iskanju pravih rešitev. Sicer pa lahko o elitizmu sklepate samo na osnovi sestave ustanovitvenega odbora. Stranka pa se ne razvija kot elitistična. Poklicna struktura je izredno pestra, saj so v njej delavci, obrtniki, uslužbenci, študenti, tehnična inteligenca...

TRIBUNA: Zanimivo, da v iniciativnem odboru ni Dobrice Čosića, čeprav se govori, da je prav on vaš politični mentor.

STOJANOVIĆ: Poudariti moram, da nimamo nobenega mentorja. Gre za zlobna podtikanja in nepošten odnos do Dobrice Čosića kot do nas. Čosić pač ne želi sodelovanja v nobeni stranki, kar je njegova pravica. Če pa bi se hotel vključiti, bi ga seveda z veseljem sprejeli.

TRIBUNA: Kako naj razumemo besede v razglasu javnosti, češ da je stranka ustanovljena neodvisno od realnih možnosti za uspeh v neposredni prihodnosti. Gre za vnaprejšnje predavanje ali za realnosti?

STOJANOVIĆ: Mi se ne predajamo, v tem trenutku pa je najpomembnejša naloga, da se organiziramo in na ta način poskušamo omejiti oblast s kontraoblastjo. Ali nas bo volilno telo sprejelo, pa je zelo težko napovedati, ker bo prišlo v Srbiji tudi do ustanovitve drugih strank. Seveda pa je naš končni cilj osvojitve oblasti, saj je politična stranka že po definiciji organizacija, ki si za to prizadeva in bori. Če pa nam to ne bo uspelo, bomo vztrajali kot opozicijska stranka proti partiji in oblasti.

TRIBUNA: Ali imate v Srbiji, kjer je politično vzdušje med ljudstvom še vedno precej monolitno in kjer množični mediji vztrajno ignorirajo nastajanje novih političnih strank, realne možnosti za osvojitve oblasti?

STOJANOVIĆ: Mislim, da je tako stanje v srbskih množičnih občilih le začasno, saj so že opazni premiki na bolje. Sicer pa ne pričakujemo, da bomo dosegli uspeh čez noč. Za to je potrebno resno politično in propagandno angažiranje. Izdajali bomo svoj časopis, poleg tega pa bomo zahtevali še svoj prostor na radiu in televiziji, ki sta splošni dobrini, zato si nima nobena stranka, pa čeprav komunistična, pravice lastiti monopola nad njima.

TRIBUNA: Kako se lahko sklicujete na demokratične tradicije Demokratske stranke Ljubomirja Davidovića, ustanovljene leta 1919, ko pa vemo, da je prav ta stranka leta 1921 sprejela program, v katerem se je zavzela za centralistično ureditev države SHS z eno suverenostjo, eno vlado in enim parlamentom?

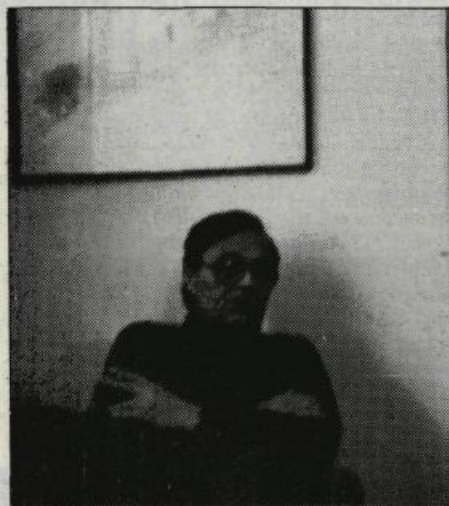
STOJANOVIĆ: Sklicujemo se na demokratične tradicije stranke, kar pa še ne pomeni, da v celoti sprejemamo njen program. Danes je demokracija pač kvalitativno nekaj povsem drugega kot v tistem času. Prav zato ne mislimo, za kar nimamo niti legitimne pravice niti želje, da nadaljujemo delo Ljubomirja Davidovića v pravem pomenu. Negativne izkušnje so pokazale, da je zavzemanje za enotno unitarno državo že preseženo, ne smemo pa pozabiti, da je v dvajsetih letih tak koncept zagovarjala tudi KPJ. Zato mislim, da je bila opredelitev Demokratske stranke za centralistično ureditev predvsem odraz časa, v katerem se je pojavila, reakcija na Radićeve ideje o konfederaciji in ideje Slovenske ljudske stranke, oziroma njenega vodje, Korošca o federaciji, ki pa naj bi temeljila na verskem načelu. Sicer pa je Ljubomir Davidović proti koncu obstoja stare Jugoslavije že precej spremenil svoj pogled na vprašanje državne ureditve in Demokratska stranka je že imela dokaj dobro razdelan koncept federativnega sistema. Še enkrat ponavljam, da nam Davidovićeve stranke služi le kot ogrodje, kot temelj, na katerega dograjujemo nove demokratične prvine.

TRIBUNA: Če sem prav razumel programske cilje vaše stranke, gre za nasprotovanje centralizmu tako na političnem kot na ekonomskem področju. Ali potemtakem lahko rečemo, da ste zagovorniki asimetrične federacije ali celo konfederacije?

STOJANOVIĆ: Če ste pazljivo prebrali naš program, ste lahko ugotovili, da se zavzemamo za federacijo, res pa je, da strankino stališče glede tega vprašanja še ni dokončno razdelano. Menimo, da je konfederacija zastarela oblika združevanja in da Jugoslaviji najbolj ustreza demokratična decentralizirana federativna ureditev, ki naj omogoči enakovredne možnosti posameznikom, narodom in etničnim skupinam, da sami odločajo o svoji usodi.

TRIBUNA: Decentralizacija je nedvomno svetovni politični trend, kajne?

STOJANOVIĆ: Zagotovo. Razvoj sodobne tehnologije, tretja tehnološka revolucija zah-

teva višjo stopnjo decentralizacije, ki zagotavlja hitro in ustrezno feed-back reakcijo, ki jo omogoča tehnologija postindustrijske družbe. Hkrati pa informacijska tehnologija nosi v sebi nasprotno težnjo, ki vodi k centralizmu, razraščanju in osamosvajanju birokratskega aparata. Ideje decentralizacije se močno prisotne tudi v enonacionalnih, klasičnih centraliziranih državah, kakršna je na primer Francija: V ZDA se dogaja nekaj podobnega. Očitno je končano Rooseveltovo obdobje New Deal, ki je močno okrepilo federalno oblast. Seveda pa je za ZDA značilen specifičen način decentralizacije v okviru federacije preko funkcionalnega povezovanja, neodvisno od teritorialne politične delitve. Gre za tako imenovani »new federalism« ali korporativni federalizem, ki se vsaj glede nekaterih področij, kot je na primer izgradnja infrastrukture, organizira popolnoma neodvisno od politične razdeljenosti na zvezne države.

TRIBUNA: Torej je recept za Jugoslavijo večja samostojnost federalnih enot oziroma radikalno zmanjšanje vprašanj, o katerih se odloča na nivoju federacije?

STOJANOVIĆ: Da, majhno število pristojnosti federacije, v katerih pa je le-ta popolnoma suverena in o katerih odloča demokratično z večino glasov. Hkrati pa bi moralo veljati tudi tako imenovano hierarhično načelo, po katerem je glede vprašanj, za katere je kompetentna federacija, njen zakon najstarejši in ga morajo izvajati vsi. Federacija bi morala biti neposred-

no odgovorna za realizacijo odločitev, ki jih sama sprejema.

TRIBUNA: Pristojnosti federacije pa se lahko določijo le s konsenzom vseh republik...

STOJANOVIĆ: Prepričani smo, da je Jugoslaviji potreben nov zgodovinski sporazum oziroma nova družbena pogodba v rousseaujevskem smislu. Pri tem ne smemo zanemariti niti naroda niti posameznika oziroma državljana kot subjekta odločanja. Gre torej za kombinacijo načela en človek - en glas in naroda kot dejavnika dogovarjanja. Da pa bi posameznikovi interesi resnično lahko prišli do izraza, bi moralo biti telo, ki bi odločalo o novem jugoslovanskem sporazumu, demokratično izvoljeno. Mislimo namreč, da bi tako izbrani predstavniki lažje dosegli racionalni kompromis kot predstavniki naciokracije ali komunistične partije, katerih edini cilje je ohranitev oblasti, ne pa družbeni razvoj. Neodgovorna oblast, ki je pogubila državo, je ne more rešiti in doseči sprejemljivega dogovora. Vsaka oblast teži k supremaciji in ker nobena ne more vzpostaviti le-te na območju celotne Jugoslavije, so se razvile naciokracije ali nacionalne oligarhije, ki imajo oblast na svojem nacionalnem ozemlju in se je seveda niso pripravljene prostovoljno odreči.

TRIBUNA: Torej sta monopol komunistične partije in razraščanja nacionalnih oligarhij najpomembnejši zaviralni sili na poti k demokratizaciji jugoslovanskega političnega sistema?

STOJANOVIĆ: Drži, in le zdrava konkurenca različnih političnih izbir na demokratičnih volitvah lahko pripelje na oblast pametne ljudi, ki bodo doumeli pomen racionalnega organiziranja države. Že Aristotel je pravilno razložil bistvo države, ko je dejal, da je država nastala zato, da bi bilo življenje mogoče, obstajati pa mora samo zato, da bi bilo le-to bolje. Demokratična federacija mora preseči boljševidniško hierarhiziranje interesov in pravic, ki nujno vodi v vladanje avantgarde v imenu delavskega razreda, ki ga formalno zastopa, sicer pa nima z njim ničesar skupnega. Moder politični sistem je tisti, ki uspe vzpostaviti ravnotežje vseh družbenih sil.

TRIBUNA: Kaj pa, če se eden ali več jugoslovanskih narodov na referendumu opredeli proti federativni ureditvi?

STOJANOVIĆ: V tem primeru bi bilo seveda treba preučiti drugačne možnosti organiziranja. Ključni problem Jugoslavije je namreč prav v tem, da v svoji sedemdesetletni zgodovini ni bila nikoli utemeljena na demokratičnem konsenzu. Vedno je bila nekomu vsiljena. Leta 1918 je srbski faktor, ki je bil pač najmočnejši, vsilil unitarno ureditev, leta 1945 nam je bila od zunaj vsiljena centralistična federacija po vzoru Sovjetske zveze, leta 1963 je zaradi monopola Zveze komunistov propadel poskus korenite spremembe federativnega koncepta, leta 1974 pa je bila Srbiji vsiljena ustava, ki je pripeljala do položaja, v kakršnem je Srbija danes.

TRIBUNA: prej ste govorili o demokratičnih volitvah. Mar niso bile nedavne neposredne volitve predsednika predsedstva SR Srbije z več kandidati primer demokratičnih volitev, na katerih se je lahko vsak volilni upravičenec opredelil za kandidata, ki je po njegovem menju najustreznejši za to mesto?

STOJANOVIČ: Ne, nobene volitve v Srbiji niso bile demokratične, ker je pač vedno obstajal filter, ki je onemogočal svobodno kandidiranje. Le-to se je namreč končevalo v kandidacijskih komisijah SZDL, ki so povsem samovoljno vršile končni izbor kandidatov. So pa še drugi razlogi, ki jasno kažejo na nedemokratičnost predsedniških volitev.

TRIBUNA: Kako bi ocenili 11. kongres ZK Srbije, za katerega je sekretar predsedstva CK ZK Srbije Milomir Minić dejal, da je bil kongres resnice in demokracije? V čem je njegov prispevek k hitrejši demokratizaciji v vaši republiki?

STOJANOVIČ: Pravzaprav je šlo za značilni komunistični ritual, v katerem pa so vendarle dobili besedo tudi tisti, ki odločno nasprotujejo silam, ki poskušajo zadušiti demokratizacijo v Srbiji. Zame so spodbudni tudi rezultati volitev, na katerih nekateri kandidati, kot je na primer Dušan Mitević, niso dobili zadostno število glasov za članstvo v CK. To je dokaz, da so tudi

komunisti spoznali nujnost sprememb zastarele prakse. Samo v tem je pozitiven prispevek komunističnega kongresa.

TRIBUNA: Če sta kongresa slovenskih in hrvaških komunistov pokazala malone enoglasno odločenost o nujnosti večpartijskega sistema in zdrave konkurence političnih idej, pa je na srbskem kongresu prav to vprašanje sprožilo paleto različnih mnenj. Na koncu je bilo slišati, da ZK ne bo z administrativnimi ukrepi nasprotovala ustanavljanju strank, vendar pa ne bo dopustila, da bi se med seboj borile za oblast. Ali tako stališče kaže, da je srbska partija še vedno najbližje leninskemu boljševidničnemu modelu, kot se pogosto zdi s severozahodnega zornega kota?

STOJANOVIČ: Različni pogledi na pereča družbena vprašanja so pokazali, da ZK Srbije ni monolitna organizacija. Zagotovo je to pozitiven premik, ki zbuja optimizem. Mnenje predsednika CK ZKS, ki ste ga v vprašanju navedli, je bilo le eno od mnogih diametralno nasprotnih stališč. Radoš Smiljković, šef beograjske partije, je tako citiral Duvergerja, češ da je strankarska organiziranost že presežena. Vsakdo ima pravico izraziti svoje mišljenje, ne pa tudi vsiljevati idej zastarelih političnih teoretikov, kakršen je Duverger, in jih prikazovati kot edine pravilne. Res pa je, da

so celo tvorci ameriške ustave Alexander Hamilton, Jon Jay in James Madison menili, da večstrankarstvo ni pogoj demokratičnega političnega sistema. Konec koncev je večstrankarska meščanska demokracija dokaj nova pridobitev evropske civilizacije, in morda tudi odtod nezaupanje do tovrstnega sistema.

TRIBUNA: V Sloveniji so neposredni pogovori med partijo na oblasti in opozicijo, zadnji partijski kongres ter sprejetje volilnega zakona potrdili, da misli ZK Slovenije dokaj resno, ko govori o ustvarjanju enakih možnosti vseh subjektivnih sil za boj na tržišču različnih političnih izbir. Kako bi ocenili to dogajanje in ali obstajajo realne možnosti, da tudi v Srbiji v bližnji prihodnosti pride do sestopa komunistov z oblasti?

STOJANOVIČ: V okviru Jugoslavije je slovenski politični pluralizem zagotovo šel najdlje. Pri tem pa mi ni všeč, da nastaja nacionalni blok strank, iz katerega izhaja ustvarjanje nacionalnega gibanja, ne pa političnih strank v pravem pomenu te besede. Sicer pa imata Slovenija in hrvaška že tradicijo vzpostavljanja nacionalnega gibanja, kar se za Srbijo ne bi moglo trditi. Po uvedbi šestojanuarske diktature sta tako HSS kot SLS postali nacionalni gibanji, medtem ko so bile srbske stranke zadušene. Kralj Aleksander je ustanavljal jugoslovanske stranke, ki niso bile

100,2 MHz

**Volilni boj se je začel
Kdor bo pozabil na nas, je obsojen na
neuspeh**

**NAM NI ZA OBLAST-LAHKO PA
POMAGAMO VAM!**

radio GLAS Ljubljane

niti srbske niti jugoslovanske v pravem pomenu besede, ampak preprosto politične organizacije kamarile. Sicer pa morajo politične stranke, vsaj po mojem mnenju, delovati na načelu političnega, ne pa narodnega ali teritorialnega združevanja, kot se dogaja v Sloveniji. Dialog med slovenskimi komunisti in opozicijo je vsekakor dobrodošel, ne daje pa mnogo razlogov za optimizem, saj obstaja velika skladnost med nacionalno politiko ZK Slovenije in drugih slovenskih strank.

TRIBUNA: Verjetno poznate novi slovenski volilni zakon. Ali po vašem mnenju zagotavlja resnično enake možnosti vsem političnim strankam in ali bi ga bilo mogoče presaditi v druga jugoslovanska okolja?

STOJANOVIČ: Mislim, da je narejen po meri politične demokracije, nisem pa ga podrobneje študiral, ker ne maram zakonov, ki so preveč natančni in togi. Že stara pravniška modrost pravi, da zakoni ne smejo vsega normirati, biti morajo fleksibilni, odpirati morajo nove možnosti in življenju prepustiti način realizacije le-teh. Bojim se, da tudi ta zakon sodi med tiste, ki so preveč rigidni, neprilagodljivi in zato ne morejo zaživeti v praksi.

TRIBUNA: Zavzimate se za tržno gospodarstvo, ki vključuje svobodni pretok blaga, kapitala in delovne sile. Kako potemtakem ocenjujete srbsko ekonomsko blokado Slovenije?

STOJANOVIČ: Kot strokovnjak za mednarodno-pravo in mednarodne odnose sem seveda proti ekonomski blokadi. Zgodovinske izkušnje namreč kažejo, da ima gospodarska blokada več negativnih posledic za tistega, ki jo izvaja, kot za tistega, ki mu je namenjena. Strinjam pa se z mnenjem, da je bilo treba odnose med srbskim in slovenskim gospodarstvom končno razčistiti. Ustreznejši način pa bi bil verjetno pravni pregled vseh obstoječih gospodarskih pogodb med Slovenijo in Srbijo. Sicer pa je blokada kot odgovor na prepoved mitinga v Ljubljani del politične igre, ki je pripeljala državo v mednarodne razprtije in nezavidljiv položaj.

TRIBUNA: Kako pa preprosti ljudje v Srbiji gledajo na ekonomsko blokado?

STOJANOVIČ: Mogoče večina Srbov celo podpira ta ukrep, saj so bili hudo užaljeni, ker od Slovencev, ki jih imajo za svoje zaveznike, niso dobili podpore za politiko na Kosovu. Prav občutek, da so bili izdani s strani zaveznika, s katerim sestavljajo skupno državo, je korenito spremenil odnos Srbov do Slovencev.

TRIBUNA: V Srbiji je bilo mogoče večkrat slišati, da je slovenski narod dober, ima pa slabo vodstvo. Odkod potemtakem množična podpora uradni slovenski politiki v naši republiki?

STOJANOVIČ: Za podporo, o kateri govorite, še ni dovolj dokazov, saj niso bile izvedene še nobene demokratične volitve. Raziskave javnega mnenja pa so, vsaj v Jugoslaviji, zelo dvomljiva stvar, tako zaradi premahnega vzroca kot zaradi možnosti najrazličnejšega manipuliranja in prikrojevanja rezultatov. Sicer

pa vsa podpora izvira iz vseobsegajoče nacionalistične politike slovenskega vodstva.

TRIBUNA: Mar hočete reči, da srbsko vodstvo ni nacionalistično?

STOJANOVIČ: Srbsko vodstvo je nacionalistično le toliko, kolikor je prvič v zgodovini nove Jugoslavije stopilo na stran interesov srbskega naroda. Pred tem nacionalni interesi Srbije oziroma njegova prezentacija v zveznih organih sploh ni obstajala. Vodstvo, ki je dopustilo ekonomsko, politično in nacionalno razbitje Srbije leta 1971, je namreč povsem zanemarilo nacionalne interese v skladu z geslom: šibka Srbija - močna Jugoslavija.

TRIBUNA: Kaj pomenijo štirje S, pesmi, kot je »Oj, vojvodo Sindjeliću, moške s šajkačami in dolgimi bradami«?

STOJANOVIČ: To je folklor.

TRIBUNA: Samo folklor?

STOJANOVIČ: Samo folklor.

TRIBUNA: Vendar pa zelo nevarna, saj spominja na mračno obdobje polpretekle zgodovine, na četništvo...

STOJANOVIČ: Če del oblačila ali noše enačite s katerokoli politično skupino, utegne to postati zelo nevarno. Zanimivo pa je, da je danes šajkača črniški simbol, medtem ko »keče« (bela albanska kapa), ki je bilo del balistične oprave, nikogar ne moti. Sicer pa bi se morali verjetno Srbi po vašem mnenju odreči tudi Njegōša in Vuka Karadžića, ker so se z njima ponašali tudi velikosrbski nacionalisti in četniki.

TRIBUNA: Kljub temu pa je bilo na mitingih slišati nacionalistične parole, ki so podžigale sovraštvo proti posameznikom iz drugega naroda, celotnim narodom ali celo priti jugoslovanska gesla.

STOJANOVIČ: Množična zbiranja ljudstva nosijo v sebi vedno nevarnost ekscesov. Morate pa priznati, da je bilo le-teh izredno malo. Nikomar ni padel niti las z glave, nobena albanska slaščičarna ni bila razbita, kar pomeni, da gre za zavestno potenciranje moči militantnih skupin, ko se v nekaterih jugoslovanskih sredinah govori in piše o mitingih.

TRIBUNA: Šlo pa je predvsem za izražanje nacionalnega nezadovoljstva, vsaj po geslih in ikonografiji sodeč...

STOJANOVIČ: Ne bi se strinjal z vami. Šlo je za prepletanost nacionalnega, političnega in socialnega nezadovoljstva. Vzemimo konkreten primer - miting v Novem Sadu. Bil je nacionalen, pa tudi političen. Na njem se je združilo nacionalno kot posledica strahotne napake razbitja Srbije leta 1971 in protikomunistično. Srbija je bila pač ponovno postavljena v položaj, da se bori za svojo združitev, kar je legitimna želja vsakega naroda.

TRIBUNA: Na Kosovu ne moremo govoriti samo o srbskem narodu...

STOJANOVIČ: Kosovo je teritorialno in politično umetna tvorba. Gre za srbsko ozemlje, na katerem naj bi imeli Albanci status

nacionalne manjšine. Ideja, ki jo je uzakonila ustava iz leta 1974, da se narodnostni manjšini, ki pa po številu predstavlja večino, da suverenost in državotvorne pravice, ne more biti dobronamerna. Politična teorija je namreč že davno ugotovila, da teritorialno politična suverenost dela ozemlja enega naroda vodi k dezintegraciji le-tega. Nacionalna manjšina pa seveda še naprej teži k vse ostrejšemu ločevanju.

TRIBUNA: Mogoče pa je bila ta poteza zgolj reakcija na jugoslovansko politiko na Kosovu po osvoboditvi in na nasilje nad Albanci za časa Rankovića, torej do leta 1966, pa tudi kasneje.

STOJANOVIČ: Gre za mit, ki je nepravilno pripisan srbski politiki na Kosovu. Argumentirano vam namreč lahko dokažem, da je bil teror SDV hujši v Srbiji kot na Kosovu.

TRIBUNA: Ali lahko govorimo o občersrbskem odporu Mytosa proti Logosu, če uporabimo besede Ernsta Kreicka?

STOJANOVIČ: Miti so zelo pomembni v konstituiranju skupnosti. Brez skupnih mitov ni homogene celote. Švicarski pregovor pravi: »Bog je ustvaril gore, Wilhelm Tell pa Švicco«, čeprav ni dokazano, da je Tell sploh živel. Na mitu o Tellu, ki uteleša švicarsko demokracijo in neodvisnost in s katerim se identificirajo vsi prebivalci te dežele ne glede na narodno pripadnost, je utemeljen občutek družbene skupnosti. Jugoslaviji manjka prav to, saj jo v najboljšem primeru doživljamo kot politično skupnost. Da pa bi jo lahko sprejeli kot družbeno, moramo zgraditi nov ideal jugoslovanske enotnosti oziroma jugoslovanstva.

TRIBUNA: Vendar ne jugoslovanstva kot nacionalnosti...

STOJANOVIČ: Ne, to je najslabša možna varianta. Zmotno pa je mišljenje, da tak način pojmovanja jugoslovanstva izhaja le iz srbskega unitarizma. O treh plemenih, ki sestavljajo en narod, sta govorila tako Stjepan Radić kot Anton Korošec. Gre za mit, ki se je stoletja ohranjal kot edini pendant velikonacionalnim separatističnim težnjam, torej kot protiutež velikonacionalnim programom, kakršne so imeli vsi jugoslovanski narodi. Resda so Srbi po letu 1918 svoj nacionalni program realizirali v največji meri, vendar pa so plačali tudi najvišjo ceno.

TRIBUNA: Čedalje pogosteje je zaslediti mnenje, da so se srbski intelektualci obrnili proti Miloševiću politiki. Ali gre res za zoperstavljanje politiki, ki jo poseblja srbski vodja, ali pa morebiti zgolj za poskus demokratizacije jugoslovanskega in srbskega političnega sistema?

STOJANOVIČ: Moje osebno mnenje je, da ima Milošević zgodovinske zasluge za mimo rekonstituiranje razbite Srbije. To mu je prineslo ogromen ugled med srbskim ljudstvom, kakršnega verjetno ni imel noben politik pred njim. Jasno pa je, da bo naša stranka nastopila kot opozicijska sila proti Miloševiću in njegovi komunistični ideologiji.

(poskus portreta nekega guruja)

O ODNOSU MED GURUJEM IN
UČENCEM

BHAGWAN SHREE RAJNEESH

Moje prvo srečanje z gurujem bogastva in erotike

स्वामी निजानंद भारती
swami nijananda bharti

27. 3. 1972

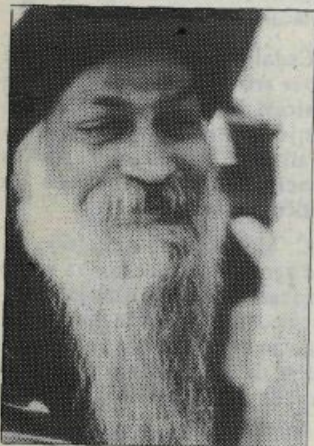

foto: fotodokumentacija Dela

Sedeli smo na črnem, s plastiko pokritem kavču v dolgi sobi njegove sprejemnice. Ventilatorji nad vrati, ki so vodila na teraso, so enakomerno brneli in mešali vroč soparen zrak. V hiši, ki mu jo je podaril eden od mnogih bogatih privržencev, smo čakali na pogovor z znamenitim učiteljem, potujočim pridigarjem, ki svoje božje poslanstvo opravlja obdan z vsem bliščem bogastva. Naš sogovornik je ena od najbolj kontroverznih osebnosti modernega časa. Za tisoče, ki jim govori v velikem parku sredi Bombaya o ljubezni in humanosti, je bog. Bog, ki si je s svojimi idejami o bogu in človeku ustvaril velikansko število privržencev in s tem tudi veliko bogastvo. Da ne bo pomote - materialno bogastvo.

foto: fotodokumentacija Dela

Av letu 56, na samem začetku, je bil samo eden od mnogih, njemu podobnih verskih učiteljev. Sam sem se mu pridružil malce kasneje, v času njegovega vzpona. Spominjam se najinega prvega srečanja. V sobi, kjer smo skupaj z drugimi novinarji čakali na prihod Acharija, so visele slike mahatme Gandija in nekaj meni neznanih diplom. Na nasprotni strani so v zidni omari blestele srebrne posode, ki s svojimi imperialnimi insignijami nostalgичno spominjajo na čase angleške vladavine v Indiji.

Malo kasneje sem bil kot prvi od novinarjev povabljen v manjši, s težkimi zavesami zagrnjen kabinet, kjer je na postelji v položaju lotosa sedel Rajneeshu, osvetljen z reflektorji kot na predstavi v teatru. Na njegov migljaj sem se vsedel tudi jaz. Za njim je sedelo in stalo nekaj njegovih najožjih sodelavcev in me gledalo s pričakovanjem, češ, nekdo je prišel pit iz studenca modrosti njihovega učitelja. Sedel je s prekrizanimi nogami, njegov zaliti dlakavi trebuh se je gubal, ko se je nagnil proti meni. Redki lasje so dokaj zgovorno kazali na njegova leta. Sandalovina, vrta v njegovo kožo in zažrta v stene kabineta, je po celotnem prostoru širila neprijeten vonj. Ko sem se končno udobno namestil, me je pogledal z rahlo pohotnimi rjavimi očmi.

Govoril je zelo tekoče, z visokim mladostnim glasom. Nekoč je bil dober predavatelj na univerzi, kjer je predaval filozofijo. Nikoli ni bil v zadregi in pri govorjenju se mu ni nikoli zatikalo. Sedel je za

mikrofonom med svojimi zvestimi pristaši, iz ulice pod oknom pa se je slišal trušč raket in pokaanje petard. Bil je praznik Divalija. Med pogovorom je z elegantnimi kretnjami, ki jih je uporabljal, spominjal na indijske pesalke. Zdelo se mi je, kot bi me želel hipnotizirati.

Na moje vprašanje o odnosu učenca in guruja je dejal: Kar se mene tiče, se mi odnos med gurujem in »shishya« v Indiji zdi nezrel. Obstaja pa vendarle in to je skala, na kateri temelji vsa indijska spiritualnost. Toda to je napačen temelj. Morali bi obstajati učenci, ne pa tudi guruji. V naših razmerah pa je ravno obratno. Mislim, da ni pravega odnosa do učenca. Ni ljudi, ki bi mislili »jaz ne znam, ne vem«. Le človek, ki tako misli, je lahko učenec... Tako tudi ni pravih gurujev. Le guruji so ljudje, ki bi naj vse vedeli, vse znali. V človekovem življenju pa ni trenutka, ko bi lahko dejal: »Jaz vem, dosegel sem točko spoznanja.« Tak koncept guruja je v temelju nereligiozen in nespiritualen. Religiozen človek ne stremi po spoznanju temveč po skrivnosti. Če hrepeniš po spoznanju, potem življenje ni skrivnost, temveč odprta razvozlana resnica. Potem tudi Bog ni skrivnost.

Človek se lahko zaveda te skrivnosti, lahko se z njo istoveti in tudi sam postane skrivnost, njegova prisotnost postane skrivno razodetje. In v tej prisotnosti se lahko nekaj zgodi, nekaj, kar je podobno okužbi, zastrupitvi, kar je nalezljivo. Več možnosti je, da se tisto »nekačaj« zgodi, če si tiho. S svojo razlago me je

spominjal na Sokrata. Navadno si je sam postavljaj vprašanja in nanje tudi odgovarjal ali pa jih je postavljaj sogovorniku, ga spravil v zadrego, in si nato sam odgovoril. Po pogovoru z njim sem vedel vse, kar je nekoč dejal Bog Krišna in kar ne. Zdi se, da ga je veselilo samo dejanje pogovora, govorjenje kot tako. Užival je v igri svojega lastnega načina razmišljanja, tako da je večkrat ponovil isto misel na več načinov. Končno se je naslonil nazaj - pogovora je bilo konec. Bil je popolnoma sproščen. Vzel je mojo roko v svojo, njegovi prsti so bili topli, toda suhi. Smejal se je, bil je srečen, zibal se je na postelji kot šampion po nekem majhnem spopadu ali ek-sibicijskem dvoboju. Govoril je predvsem svojim poslušnim oboževalcem in jim kot že mnogokrat nudil velik užitek predvsem s svojo prisotnostjo.

To moje prvo srečanje z njim me je popolnoma prevzelo. 27. marca leta 1972 sem bil posvečen v njegovo »sanjasi international«. Dobil sem poseben obesek z njegovim medaljonom, neke vrste ovratno vrvico, na kateri so bile kroglice. Pozneje sem sodeloval v meditaciji množične omame na gori Abu v Radžastanu. Ob mojem tretjem obisku v Indiji je bil že v Ameriki v Oregonu. Zato ga nisem mogel več obiskati v Pooni, kamor se je po Bombayu preselil. Ob mojem prvem srečanju na Woodlandu se je sicer že govorilo, da namerava oditi v Ameriko in potovati po svetu. Vendar sem imel takrat občutek, da se Rajneesh tega nekako boji, kot da se zaveda, da sta njegova resnična moč in poslanstvo v Indiji predvsem v Bombayu, kjer je privabljal Evropejce in lepe Evropejke ter nudil užitke bogatim frustriranim indijskim poslovnežem. Kljub temu je šel v Ameriko. Že takrat sta bili v njegovem skupini dve Američanki, debelušna mama in hči, ki sta zelo materinsko skrbeli zanj. Že takrat je bil astmatičen in praviloma so pri njegovih predavanjih ob njem in blizu njega sedeli ljudje, ki jih je zbiral glede na njihov vonj. To so bila lepa mlada dekleta. Meni pa je pomenil veliko odkritje zaradi njegovega načina mišljenja, organizacijske spretnosti in vpliva na ljudi. Kako je bil v kratkem času sposoben ustvariti svetovno organizacijo. Že takrat se je govorilo, da mu v Afriki postavljajo tempelje, v katerih so na oltarjih zlati odliki njegove noge. Njegovi pristaši in verniki, so verovali, da ne bo nikoli umrl, da bo le zapustil svet in se dematerializiral in spremenil v nič. Že takrat je baje zmogel podobne čudeže, vendar, kot je sam trdil, njegova moč in svetost sta bili v tem, da se je premagal in jih ni delal. Ko sem ga prvič srečal, je bil Acharija veliki učitelj, nato je postal »bhagavan«, kar je ime za boga. In to posebnega vedskega boga, ki ima posebne lastnosti in moč, da podarja bogastvo in uravnava tudi odnose med spoloma. Torej natančna formula nad področjem njegovega zanimanja. Bogastvo in seks. Upal sem, da ga bom še kdaj osebno srečal. Morda v Italiji, Grčiji ali Indiji. Vendar sta on sam in njegovo učenje v Indiji, predvsem pa v puritanskem protestantskem zahodu, morala vzbujati odpor. Morda je bil tudi to razlog, da so ga zavračali. Bil je prav gotovo potencialna nevarnost za ustaljeni red vsake družbe.

Milan Štante

Diploma ob posvetitvi v »njegov red«: Zgoraj je njegovo ime in takratni naslov njegove rezidence v Bombayu, spodaj je moje novo ime in njegov podpis ter letnica sprejetja.

PRAVICA ŽENSKÉ DO OTROKA

Mesto je Natašo begalo od prvega dne, ko se je srečala z njim. Preveč svobode je bilo v njem. Še v domačih gozdovih ni imela takega občutka, niti kadar se je zgubila. Vedno je prišla na kakšno stezo, ki jo je pripeljala nazaj v dolino. Tu pa .... kot bi bila sredi puščave; na vse strani je odprto, toda - kje je cilj, h kateremu naj gre?!

Pa vendar je mamljiva taka svoboda. Posebej, če uideš iz pekla, v kakršnega se je spremenil njen dom, odkar je oče vedno bolj besnel nad njima in nad bratcem. »Še dobro, da sem našla Marjana. Kako lepo je življenje, kadar te ima nekdo rad!«

maj 1989

»Kako neki je mogoče!«

Kadarkoli je pomislila na to, se ji je v grlu naredil cmok in ni hotel nikamor.

»Marjan ...« Vedno bolj čudno jo je gledal. »Kaj pa ti je danes?« ... Tišina ... »Pa menda nisi...«

»Ja. Noseča sem.« Še ena večnost.

»Zaradi tega ti pa res ni treba delati takih tragedij. K zdravniku pojdi, pa bo vse v redu.«

»Ampak jaz nočem splavit!«

Njegove oči so bile oči tujca. »Tvoja stvar. Samo to vedi, da jaz z otrokom nočem imeti ničesar.«

maj 1989

Nataša se zaposli.

oktober 1989

Natašo vržejo iz službe, ker je noseča.

oktober 1989

»Vse bomo uredili, brez skrbi. Oče ne bo nič zvedel o tem. Priskrbeli ti bomo stanovanje in majhno podporo, dokler ne rodiš. Samo tu podpiši, da se odpoveš otroku, ostalo pa bom že jaz uredila.«

11. 1. 1990

Teološka fakulteta, okrogla miza o alternativah splava.

»Namen tega srečanja je, da poskusimo najti načine, kako pomagati tistim nosečnicam in

mladim materam, ki so v stiski in potrebujejo materialno ali kakšno drugo pomoč« (iz pozdrava organizatorja).

14. 1. 1990

»Mojca, pridi malo na naš oddelek. Tukaj imamo šestnajstletnico, ki že dva dni samo joka in noče ničesar jesti.«

Mojco je kar streslo ob trpljenju, ki je bilo v Natašinem pogledu. »Kaj je narobe, Nataša?«

»Hočem svojega otroka! Socialna mi je vzela otroka, toda jaz ga hočem imeti!«

»Zakaj si se mu pa odpovedala in ga nisi raje dala v rejo, če ga hočeš obdržati?«

»Ali je to mogoče?«

»Seveda je.«

»Ampak gospa Mica mi ni nič rekla o tem. Samo o posvojitvi je govorila.«

»Če je tako, pa nikar ne skrbi. Takoj grem k njej in vse uredila.«

...

»Sestra, obe veva, da ta otrok nima ne službe ne stanovanja in da ne sme domov. Zakaj zdaj še vi komplicirate? Povrh vsega je otrok že objubljen paru, ki že več kot dve leti čaka na posvojitvev.«

»Gospa, tudi vi veste, da Nataši ne more nihče vzeti otroka, če ga hoče obdržati.«

....

Čez eno uro

»Dobro, naj gre z otrokom kamor že hoče! Iz porodnišnice bo odpuščena v petek. Če do takrat ne dobi stanovanja, ji otroka ne moremo dati. Rodit je prišla brez napotnice, zato bo sama plačala oskrbo in od sociale naj ne pričakuje nikakršne pomoči.«

Pol ure pozneje

»Anka?«

»O, ti si, Mojca. Kaj bo dobrega?«

»Anka, tukaj imam eno dekle z otrokom, ki nima kam iti. Prosim te, če malo poizveš naokoli. Morala bi iti h kakšni družini, same je ne moremo pustiti.«

»Prav, Mojca, bomo nekaj poiskali.«

Nekaj dni zatem je Nataša z otrokom pri mladi družini, ki je že pomagala enemu dekletu.

17. 1. 1990

V Mladini se novinarji zgražajo nad konzervativci, ki lezejo iz razpok demokracije in hočejo prikrajšati ženske za njihovo osnovno pravico, za pravico do splava.

nekaj dni pozneje pri Anki

»Veš, tako me pojezi, kadar slišim kaj o emancipaciji. Mislim, da ženska še nikoli ni bila tako izkoriščana kot je danes, ko je toliko

govorjenja o enakopravnosti. Kakšna enakopravnost neki je to, da mora ženska dati otroke od sebe in iti v službo, če hoče, da družina preživi?! Ali to govorenje o pravici do splava. Naj omogočijo ženam, da bodo lahko imele otroke in jih vzgajale! Zadnjič je bil na Valu 202 pogovor o problematiki družine. Tako lepo je povedala neka mami, da se je čutila dolžno, da pusti službo in ostane doma pri svojih štirih otrocih. 'Pa kako to, ali lahko preživite z eno plačo?' so jo vprašali. 'Seveda si ne moremo kupiti vsega, kar bi si želeli, živimo pa vseeno in prav lepo nam je.' Tudi sama sem hotela povedati isto. Saj Bog vedno poskrbi, da preživimo, in še pošteno navrže.«

Simon Furlan

JEREMIJA IN NAKOVALO

Jeremija je ljubil zelo veliko žensko. Vsak večer jo je spremljal z dela domov in vsak večer bi jo rad poljubil, toda bil je preveč boječ.

Nekega večera je zbral pogum. »Ali dovoliš, da te poljubim?« Privolila je. Toda Jeremija je bil izredno majhne postave in tako sta se ozirala okrog po nečem, na kar bi se mogel povzpeti. Našla sta zapuščeno kovačnico z nakovalom, ki je Jeremiju omogočilo ravno primerno višino.

Ko sta potem šla naprej približno pol milje, je Jeremija rekel: »Ali bi lahko dobil še en poljub, draga?«

»Ne,« je rekla ženska. »Dala sem ti enega. To je dovolj za nočoj.«

Jeremija je rekel: »Zakaj mi potem nisi preprečila, da vlačim to prekleto nakovalo s seboj?«

Ljubezen nosi bremena in ne čuti bremena!

Anthony de Mello

foto: Aleš Debeljak

PREVENTIVA SPLAVA

Če naslovni članek z naslovom Okrogla miza, ki je bila v dvorani Teološke fakultete, bo le-ta sila kratek: alternativa splava je fantek ali deklica. Zato naslavljam članek: preventiva splava. Kaj narediti, da do splava ne bi prišlo?

Predlogov, ki odpirajo pot k večji nataliteti Slovencev, je bilo kar nekaj. Naj jih naštejemo:

- Potrebujemo matere, ki bi kljub težkim okoliščinam vztrajale in splava ne naredile ter tako postale zgled; mi pa smo poklicani, da ustvarjamo tako ozračje, kjer bo to mogoče - temu predlogu smo navdušeno zaploskali.
- V šole je treba vpeljati celostno spolno vzgojo, ki bi govorila tudi o duhovni ljubezni, s pomočjo katere pride do prave telesne ljubezni.
- Uvedba predzakonskih tečajev tudi na civilnem področju, ki bi morali biti pika na i srednješolski spolni vzgoji.
- Karitativna dejavnost po zgledu sester Kristusa Odrešenika. Dejavnost tega reda nam je lepo predstavila sestra Zinka. Redovnice tega reda sprejemajo matere, ki se po porodu nimajo kam zateči. Skrbijo tudi za najdenčke.
- Član P UK ZSMS, Alex Pečnik, je nakazal možnost študentskega doma za študentke mamice.
- Sprememba zakona, zakaj splav nikakor ne sme biti pravno postavljen kot sredstvo za načrtovanje družine.
- Dekleta, žene, ki bi se priglasile kot verne, bi morale imeti možnost posvetovanja z zdravnikom oz. socialnim delavcem, ki je veren.

Okrogla miza je trajala cele tri ure in v dvorani, ki ima 350 sedežev, je mnogo ljudi stalo. Izrečenih je bilo mnogo besed, za konec pa bi se rad ustavil pri besedah socialne delavke Mace Mačkove in duhovnika Marijana Šefa.

Socialna delavka Mačkova je razgrnila problematiko splava s tem, ko je povedala svojo izkušnjo. Nosečnice, ki so prišle splavit in so kot glavni vzrok navajale stanovanjsko stisko, je vprašala, kaj bi naredile, če bi v tistem trenutku dobile večje stanovanje. Vse so se zmedle. Problem je torej drugje.

Marijan Šef pa je odprl pot za rešitev problema tako, da je pokazal na življenje kot dar, s katerim se ne moremo in ne smemo igrati, zakaj življenje je sveto. Svoje govorjenje je podprl s citatom iz svetega pisma:

Ali pozabi žena na svojega dojenčka,
da se ne usmili sina svojega telesa?
In ko bi ga tudi ona pozabila:
jaz te ne pozabim!
Glej, na obe dlani sem te napisal (Iz 49,15-16a).

Mislim, da je temeljni predpogoj za boj proti splavu naša vzgoja za ljubezen do vsakega življenja. Indijci so zaradi izostritve čuta ljubez-

ni do življenja šli v vegeterijanstvo, najbolj radikalni pa so si dali robec čez usta, da med hojo ne bi nevede pojedli kakšne mušice. Nam ni treba iti tako daleč. Dovolj bo, če se bomo zanimali za ljudi, katerim kršijo najosnovnejše človečanske pravice - s tem mislim tudi na simbolične pokojnine in na telesno in duševno prizadete ljudi, ki jih je družba nekako odrinila na stranski tir ter seveda na nerajne otroke, ki imajo pravico do življenja. Če je potrebno spregovoriti, spregovorimo in če je treba dejansko pomagati, bodisi finančno bodisi kako drugače, pomagajmo.

Vili Čušin

O aferi Magellan, oziroma o tem, kako si je tudi Bojan Koriska izbojeval svoj »fevd«, so drugi mediji že poročali. Celotne slike o aferi pa zaradi objektivnih okoliščin niso mogli podati; trojica Korzika, Bavčar, Janša je bila na pogovorih z novinarji pripravljena nastopiti le v polni zasedbi - na žalost pa vsi trije nikakor niso utegnili najti časa v istih terminih. Zaradi tega se počutimo dolžni objaviti zapisnik sedme izredne seje predsedstva UK ZSMS, ter tako osvetliti določene nejasnosti v zvezi z afero ČKZ - Magellan in hkrati trojici prihraniti čas, ki je, kot vemo, denar, tega pa ni nikoli preveč.

uredništvo

Kako je nastal

MAGELLAN d.o.o.

in kako je jadral (Magellan)

ponedeljek, 23/10/89 ob 20:40 v sobi 109

PRISOTNI: Alja Brglez, Sergeja Šorli, Neva Česnik, Natalija Gorščak, Saš Jovanovski, Boris Lenarčič, Viljemka Nedog, Joško Pajer, Bojan Korsika, Alexander Pečnik, Tomi Drozg, Samo Resnik, Gorazd Drevenšek, Tone Bricman.

Bojan Korsika najprej sporoči, da je Andrej Kirn sklical sestanek izdajateljskega sveta ČKZ dne 24. 20. ob 16:00. Zadeva z elaboratom o ustanovitvi nove firme se že dolgo vleče, o tem tako nima smisla razpravljati. B. Korsika izjavi, da bo govoril odkrito. Mesec tega je ustvaril časopisno-založniško podjetje Magellan. Rezimira, kakšen je bil ČKZ i red prihodom njegove ekipe in kakšen je zdaj. Pred dvema letoma je bila to revija, ki je izhajala zaradi entuzijazma uredništva, finančno pa se je predvsem naslanjala na subvencije kulturne in raziskovalne skupnosti ter seveda UK. Letni prihodek je bil pribl. 22.000 DEM.

Lani je ČKZ dosegel pribl. 275.000 DEM letnega prihodka, letos naj bi presegel 300.000 DEM. Vse to je bilo doseženo z zaposlitvijo gl. ur. za pol leta in sekretarja uredništva v prvih treh mesecih letošnjega leta. Od maja ČKZ nima zaposlenih, delo teče preko SŠ, avtorskih pogodb in pogodb o delu gl. in odg. urednika.

B. Korsika predlaga, naj se ČKZ in UK pridružita kot družabnika podjetja Magellan, to naj bi bilo prvič, da bi študentska organizacija participirala pri dobičku podjetja in imela nad njim del nadzora.

Opozarja, da novi zakon o političnem združevanju (??) prepoveduje, da bi se politične organizacije ukvarjale s pridobitniško dejavnostjo. Njegov predlog ponuja študentski organizaciji stabilen vir dohodka. Želi sklep, ali je UK zainteresirana ali ne in želi odgovor DA ali NE.

Trdi, da v firmi Magellan ne bo zaposlenega delavca, vsi sodelavci bodo samostojni ali študentje.

Če se predsedstvo UK odloči za varianto NE, bo stvar ekspresno propadla, kajti sodelavci so pripravljene delati le z njim, z Bojanom Korsiko.

Njegova firma bo velik odjemalec ponudbe na študentskem servisu. Pogoj je primopredaja za Igorjem Bavčarjem in Bojanom Korsiko na ČKZ: za njima ne sme ostati nobene sence.

Sedaj so dotacije pribl. 35 % prihodka ČKZ, letos UK ni dala nobene dotacije, strahovito pa je seveda pomagal z uporabo žiro računa. (ČKZ je bil seveda vselej v okviru pozitivne ničle.) Po drugi strani pa je presežek sredstev ČKZ obračal UK. Situacija ČKZ je absolutno drugačna od KRTove, kjer sredstva ne zagotavljajo kakšne perspektive.

Naklada ČKZ pred dvema letoma je bila 1000 izvodov, sedanja naklada je 3500, kar je nadpovprečno glede na število delavcev v časopisu. ČKZ dosega nad petkratno povprečno produktivnost založniške panoge.

Boris vpraša, kdo so ostali sofinancerji in soustanovitelji ČKZ in kaj se pričakuje od UK.

Gorazd vpraša: Bojan, kaj pa, če se mi ne strinjamo z deležem?

B. Korsika: »51 % deleža bom ohranil.«

Alex: »Kaj pa je tvoj kapital?«

Korsika: »Izkušnje.« Pravi, da ni nikoli podpisal pogodbe, da je suženj UK. Ta predlog je podal, ker je čustveno navezan na to znamko (ČKZ) in mu je žal, da bi stvar propadla. Brez njega pa bo ČKZ propadel. Taka mašinerija je izredno zapletena stvar.

Alex: Tudi v naši družbi postaja normalno, da si človek takšne stvari zaračuna v plači, nikjer pa si za svoje izkušnje ne moreš lastiti deleža pri firmi.

Joško: Človek je res postavil časopis.

Gorazd ga vpraša, kaj bi on s ČKZ.

Miha: Človek ugotavlja, da je bil pri delu z družbenimi sredstvi zelo kreativen, nadpovprečno uspešen, in sedaj ta sredstva pripadajo njemu. Tega bi se lahko spomnil tudi kakšen direktor.

Alex: preden je Tone (Bricman) prišel sem... torej si sedaj lahko lasti 51 % CIDM, 40 % UKja...

Korsika: firma (Magellan) je ustanovljena, želi, da se predsedstvo odloči. Danes se ne dela več pogodb s firmami, ampak z ljudmi.

- Natalija vpraša, koliko je UK doslej imela od ČKZ. Če ni bilo doslej ničesar, je vprašanje, če bo poslej kaj. Zakaj naj bi jo potem vzeli? Kaj je UK imela od te firme? Misli da nič.

- Tomi ima pomislek: ni čisto prepričan, da je Korsikov možganski potencial pravilno ocenjen na 51 %.

- Korsika: »Jaz sem ustanovil to firmo.« Pojasni, da bo firma dobila prostore v treh tednih.

- Alex ga vpraša, če ima interes, da UK sodeluje v tem projektu. Zdi se mu, da gre g. Korsiki samo za to, da bo še naprej vlekel denar.

- Korsika: Odslej bodo razmerja čista. Če bo stvar tekla, bo, če ne, pa bo krknila. Čustveno poudari, da mu ni vseeno, če ČKZ crkne.

Gorazd pravi, da je že dolgo na UK in da je to že tretja Korsikova varianta. On ČKZ v teh stvareh vidi kot slabo firmo, predlog pa kot kupovanje mačka v žaklju.

S. Resnik vpraša, ali je Magellan, oz. B. Korsika pripravljen dopustiti svobodne volitve

urednikov ČKZ in spomni na razmerje Demokracija-UK.

B. Korsika pojasnjuje, kako je po Zakonu o javnem obveščanju imenovan gl. urednik. Sedaj da govori o poslovni stvari, vsebinska se določi čisto posebej.

Tone Bricman: Predsedstvo bi naredilo napako, če bi pozabilo na vprašanje ČKZ, zakaj je bil časopis ustanovljen in kakšna je bila njegova programska zasnova. Osnovno je, ali nova oblika zagotovi urničevanje zasnove časopisa. Postavljati predsedstvo pred dilemo DA/NE

Predsedstvo UK ni edino, ki se ukvarja s ČKZ: preden bi izreklo svojo podporo, bi moralo vedeti za stališče uredništva, stalnih in občasnih sodelavcev, izdajateljskega sveta... Z ustanovitvijo firme rešujemo problem izdajateljske dejavnosti, a sedaj študentje niso več nosilci le - teh.

Premalo elementov je za odločitev, vsak sklep bi sedaj povzročil kopico vprašanj.

Bricman: »Na osnovi česa ste se odločili.«

Korsika: »Na osnovi tega, kar sem povedal.«

Bricman: »Se uredništvo ČKZ strinja s tem?«

Korsika: »Jaz sem povedal, kar sem povedal.«

Bricman: »To se pravi, da ta firma danes nima nič. In kakšen je ustanovni kapital?«

Korsika: Zakonski. Dve stari milijardi.

Bricman: In to naj prinese 51 %? Ti bi z dvema starima milijardama obvladoval premoženje več stotih milijard.

Gorazd vpraša, ali B. Korsika izrecno želi glasovanje.

Korsika: Moj predlog je: ustanovljena je firma, v njej je prostor in možnost za vse, kar predstavlja ČKZ. Ali je predsedstvo zainteresirano za soustanoviteljstvo v tej že ustanovljeni firmi ali ne?

Gorazd ga opozori, da predsedstvo po teh informacijah najbrž ne bo izglasovalo bianco sklepa.

Korsika pojasni, da naj bi se računovodstvo ČKZ bistveno, za več deset milijard razlikovalo od števil v računovodstvu UK. Kakšne so želje predsedstva, kajni so naši interesi?

Natalija mu pojasnjuje, zakaj predsedstvo ni navdušeno. Kaj smo mi doslej sploh imeli od ČKZ?

Gorazd vpraša, ali se komu v predsedstvu zdi, da je ta projekt ambiciozen.

Korsika spet izjavi, da je vprašanje le, ali je predsedstvo zainteresirano za vlaganje v firmo ali ne. Ne vidi pa nobene možnosti, da bi bilo čez mesec dni kaj več jasnega.

Neva izjavi, da ve, na osnovi česa naj da svoje mnenje (Alex pravi isto); ona ne more kupovat mačka v žaklju.

Korsika pravi, da bo potem predlog jutri predložil konferenci. Bricman mu pojasni, da bo predsedstvo predlagalo konferenci dnevni red.

Gorazd pravi, naj Korsika samo prinese podatke. Vse člane predsedstva bodo zelo zanimalo.

Korsika pravi, da bi rad slišal mnenje, Alex mu odgovori, da predsedstvo nima osnove za mnenje.

Natalija Korsiki prijazno pojasni, da doslej ni v nobenem poročilu videla kakšnega dobička ČKZ.

Korsika ugovarja, da dobička ni moglo biti, saj se je dohodek stalno prelival v nove izdaje.

SKLEP: Glede na popolno pomanjkanje podatkov o dejavnosti že obstoječe firme Magellan in ambicijah sedanjih ustanoviteljev predsedstvo preloži odločitev o soustanoviteljstvu, dokler materiali ne bodo pripravljene

9 ZA, 2 VZ

Gorazd ponudi Korsiki, naj mu pokaže elaborate in mu pojasni izkušnje z Erazmom, etc.

Korsika: Kaj želite imeti?

Ti nas moraš zainteresirati.

Bojan Korsika odide.

RDEČI SO PADLI?

Razmišljanje pred
volitvami

Dost' mamo! Partije je konec, na vrsti je odločilna igra. Morda bi tako bolje zvenela formula neke stranke, ki je stranka neke druge stranke. Doživeli smo edinstven trenutek v zgodovini, kar si do nedavnega ne bi smeli niti misliti. Revolucionarno letu 1989 je zrušilo komunistične režime vzhodne Evrope, zadnje fevdalne irdnjave je zrušila ideja svobode (dasiravno ostaja še klub držav t.i. pekinškega pakta). Od padca Bastilje do padca Bukarešte je minilo 200 let, medtem ko sile mraka še vedno podaljšujejo jugoslovansko agonijo. Po desetih letih je stopila na prag svobode Poljska, po desetih mesecih Madžarska, po desetih tednih se je »zrušil« Berlinski zid, po desetih urah je padla Romunija. Magična desetka je na faksu najboljša ocena, za socialistično demokracijo pa, kot kaže, najslabša. Ali bo ta številka tudi za naše komuniste tako usodna kot za njihove vzhodne somišljenike, se bo pokazalo prav kmalu na svobodnih volitvah in takrat se bo odločilo o usodi jugokomunizma.

Prav zadovoljno sem letos praznoval Božič, ko sem gledal po televiziji, kako je demokratska protikomunistična revolucija zrušila oblast romunskih rdečih tiranov in njihovega konduktorja. Spomnil sem se tistih časov, ko sem kot pionirček stal ob velenjskih ulicah in mahal z romunsko zastavico ter se na ves glas drl: »TITO-CEAUSESCU!« Prvega tirana v Velenju sploh ni bilo, drugi pa se je nemeneč za množico »oboževalcev« odpeljal na ogled Gorenja. Kot fantiček seveda nisem mogel vedeti, kam vsa ta stvar pelje, ko pa so nas učili peti partizanske pesmice ter nam vsiljevali komunistične litanije... Od vsega tega pa se ti vendar zmeša! Zelo rad sem imel predmet STM in kot pravi vernik poslušal zgodbice o boljši in pravičnejši družbi. Pa sem se le zavedal, da ni vse tako, kot so nas učili po partijskih direktivah. Nekega dne sem v razredu snel Joškotovo sliko in rekel: »Kaj pa dela med nami ta dik-

tator?« Iz rok mi jo je vzel eden izmed sošolcev in odvrnil: »Tako, zdaj bomo pa obesili tirana!«

Mnogi »stari« še dandanes ne razumejo, zakaj je šlo v zadnjih štiridesetih letih. »Ah, saj Titej ni kriv,« zatrjujejo z obrazložitvijo, da je bil Stari toliko senilen, da ni več vedel, kaj se dogaja. Tito ostaja edino upanje za množice, kralj Matjaž, dobri vodja in vera v nekaj imaginarnega, skratka opij za ljudstvo. Kljub temu pa ostaja dejstvo, da je ta »rdeči bog« vodil jugoslovanske komuniste 40 let. Tako se dogaja, da so za ljudi krivi komunisti kot organizacija, njen Vodja pa je čist. Vsakogar čaka primerna kazen. Ceausescu-ja so ustrelili, naš maršal pa služi kot figura na bankovcu, vrednem 50 par.

Sreča za Slovenijo, da so se njeni fevdalci odločili za madžarsko pot. Drugače bi se zgodila vzhodnonemška varianta. Partija mora odstopiti z oblasti, če ne, se bo zgodila demokracija kar sama. Ideja svobode že maje imperij srbskega duceja in ruši tiransko tiranijo. Toda gorje Slobi, če bo demokracija prej zmagala v Tirani kot v Beogradu. Naj ob koncu spomnim še na pomladanske volitve, ki bodo pometale z našimi boljševiski (oz. po novem menjševiski). Partija ima preveč povojnih zločinov na vesti, pa tudi, kateri cepec bi volil stranko fotrovega sina. ZSMS je tako njen podmladek ali zviti pes, ki včasih tudi ugrizne svojega gospodarja. Prava stranka je DEMOS, ki je edini politični adut. Zato bom volil za demokratično opozicijo, saj je njen program najboljši, pa tudi ker rdeče mravlje najbolj grizejo. Torej nikar ne volite rdeče, toliko je še lepših barv.

Igor Kršinar

Univerzitetna konferenca
ZSMS

Pravna fakulteta v Ljubljani

Služba pravne pomoči

61000 LJUBLJANA, Trg osvoboditve 11

tel. 331-611, int. 53

OBVESTILO

RAZŽALJENIM, PREVARANIM, PONIŽANIM ŠTUDENTOM LJUBLJANSKE UNIVERZE

Služba pravne pomoči za študente Vam lahko pomaga. Še vedno so Vam na voljo brezplačni pravni nasveti v študentskih zadevah.

Vsak četrtek od 16.00 do 18.00, sicer pa dobite informacije vsak dopoldan na telefonski številki 331-611 int. 53.

Ne zaletavajte se z glavo skozi zid. Ne iščite sami pravice in povečajte svoje možnosti za uspeh.

Zaupajte to delo Vašim stanovskim kolegom juristom, ki so na to pripravljeni.

Pol uspeha je izbira najboljše možnosti!

Zato nas pokličite!

Vodja projekta

Leonardo Peklari

Misli globalno - deluj lokalno

V času, ko si po eni strani Smole, po drugi pa heroji tipa Bavčar in Janša lastijo medije bodisi za strankarske interese ali osebne iluzije, ki jim (ne)pripadajo na podlagi socrealistične dediščine ali zasluga za narodovo homogenizacijo in iznajdbe pojma »demokracija (-je vsem v korist«), je toliko bolj spoštljivo pisati o časopisu, ki zavoljo svojega načina ustanovitve (ni nov), financiranja, izdajateljstva in temu primerne zasnove ne bo prisegal na eno resnico z dvema verzijama. Nekoč je bila takšna Demokracija, jutri jo bo na listi neodvisnih zamenjal Argument. Vmes pa se bodo izpod jarma ustanoviteljev poskušali dvigati še tisti mediji, ki so bili izigrani v politični korupciji in oni, ki mislijo, da jih počena popkovina ne bo pokopala.

Argument je maslo desetih mohikancev, katerih povprečna starost je neprimerno mlajša od trenutno monopolnega lokalnega očaka, ki se zadnjih nekaj let predstavlja kot Novi tednik. In prav iz tega naslova izvira vsa frustracija, ki je zagrenila interes spremljanja območnih zdrah velikemu delu celjskih (kvazi)intelektualcev. Med slednjimi so si največ drznili ekonomist, strojni tehnik, predmetna učiteljica, novinarka, absolvent novinarstva, fotografinja, faliran študent in dva potencialna kandidata za to nečastno funkcijo, deset ustanoviteljev torej, ki so se bolj ali manj srečno lovili že od poletja. Ko je pred tremi meseci stvar v roke zagrabil »enfant terrible« meščanskega življa Boštjan Volf, je bilo vse skupaj videti le kot želja peščice entuzijastov brez listnice. Od takrat pa vse do danes so si borbe z birokracijo, kupčije z reklamnimi interesi in temeljne ustanovitvene aktivke sledile z bolj ali manj ukripljenimi amplitudami

uspešnosti. Kakorkoli že, če je verjeti Volfu, naj bi se igra lokalnih konkurentov Davida in Goljata pričela te dni, ko se bodo na A-3 formatu predstavile politične, ekonomske, ekološke, zgodovinarske, sociološke, kulturne, urbanistične, religiozne in izobraževalne teme, kot tudi zadeve iz mejnih področij znanosti. Posebno pozornost bo časopis posvetil podjetnikom, razširjal bo obzorja z najpomembnejšimi misleci od meščanske revolucije naprej, ugotavljal bele lise celjske polpretekle zgodovine, informiral o dogodkih po kriteriju aktualnosti, se ukvarjal z najzanimivejšimi kulturnimi in športnimi trendi in nenazadnje tudi z ljudmi na obrobju naše družbe. Argument bo bralcem posredoval tudi servisne in poslovne informacije različnih vrst.

Na vsebino časopisa lahko vplivajo vsi soustanovitelji v skladu s svojimi funkcijami in glede na to, da je Argument zasnovan kot delniška družba, bodo v skladu z vložnimi sredstvi o finančnih in razvojnih vprašanjih ter delitvi dobička odločali zgolj solastniki.

OSEBNA IZKAZNICA

IME: ARGUMENT - celjski mestni časopis.

SEDEŽ: OK ZSMS Celje, Gledališka 2, Celje (tel. 26-203/24-727).

PERIODIČNOST: Predvidoma tednik, ki bo v začetku izhajal kot štirinajstdnevnik.

ZVRST: Časopis - kulturno-politični tednik.

UREDNIŠTVO: Boštjan Volf (v.d. glavnega in odgovornega urednika), Nataša Gerkeš, Jasna Rode in Marjana Počivavšek.

ČASOPISNI SVET: Janez Cvirn (predsednik), Nevenka Šivanec, Mojca Majerle, Avgustin Penič.

Bojan Kranjc

BELI ZOMBIJI IN RDEČA POŠAST

VINKO ZIBELNIK: »Mikalo me je, da bi se s kakšnim partizanom pogovoril, zakaj se streljamo, ko smo vendar vsi Slovenci...«

TEHARJE, 1945:

»Prebrali so smrtno obsodbo, ki so jo nemudoma izvršili. Ostali, ki smo bili zaprti v kleti, smo na smrt čakali do naslednjega dne... Toda naslednji dan so me izpustili - zahvaljujoč partizanskemu polkovniku, ki me je prepoznal.«

Ko je Vinko Zibelnik srečno prispe domov v Polhov Gradec (mnogi kljub izpustitvi niso imeli te sreče), je bil videti kot živ mrtvak, ki se je lahko s prsti objel čez trebuh. Sledilo je še osem aretacij v kratkem obdobju in prav pri slednji, ko je zavrnil ponudbo, da bi sodeloval z osvobodilno vojsko, je spet z obilo sreče ostal živ. Živ? Resda je delal doma na kmetiji in bil aktiven v različnih krajevnih in občinskih društvih, toda notranja nesoglasja ob jasni sliki grozljivih doživetij, ki jih je molk pehal v pozabo, so v času poplave tovrstnih pričevanj znova oživel in spregovorila o tistem, kar je pred štirimi desetletji telo v ideološko evforičnih pilulah.

SODNIKI

»Sodili niso nikomur! Ko so nas prignali v taborišče, so nas kljub dežju počasi začeli razvrščati v barake. Večina ujetnikov je več dni stala pod milim nebom, niso smeli niti čepeti niti sedeti. Po štirih ali petih dneh so čisto po naključju odbrali tretjino preostalih na dvorišču. Kakšnih tisoč. Ker je bilo ponoči, ne vem, če so jih zvezali. Odnali so jih okrog

desetih, čez uro in pol pa se je iz doline že slišalo grozno vpitje in kričanje kot bi klali svinje. Do kakšnih pol enih smo slišali streljanje, potem pa je vse potihnilo.«

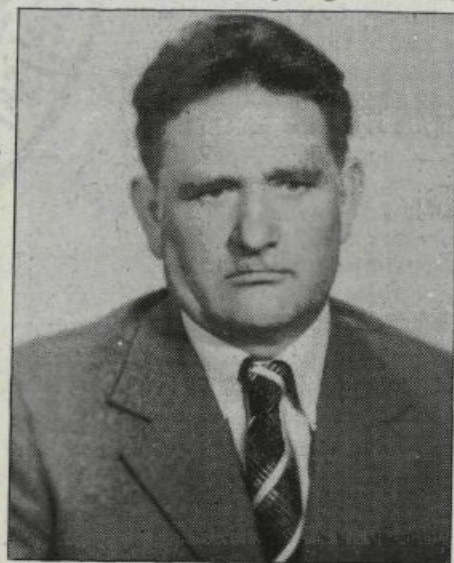
KRVNIKI

»Eden najbolj krutih je bil Škulj, komendant lagerja v Teharjih. Ko nas je obsojal na smrt in tri ustrelil, je ostalim rekel, da bomo na vrsti jutri. Enkrat nas je na dvorišču sedelo kakšnih dva tisoč. Dež je lil kot iz škafo in nihče se ni smel premakniti. Nekdo se je z rokami narahlo premaknil, Škulj pa je iz kuhinje spustil rafal. Zadel jih je šest, dva sta bila smrtno zadeta, ostali pa so se dva dni zvijali od bolečin. In nihče ni smel pomagati. Bil sem kakšnih dvajset metrov stran in sem jo takrat dobro odnesel.

Spominjam se še imena Koritnik Karel, ki je bil podkomisar lagerja in podpisnik smrtnih obsodb. Bilo je še nekaj zverin, ki pa jim ne vem imena.«

SADISTI

»Petnajstletni fant iz Logatca je dobil krvavo grižo od tistega pesnega perja, ki so nam ga

dajali enkrat dnevno. V blatu je ležal teden dni in večkrat klical: mama, mama. Ko sem se nekoč vračal s kosila, sem za hip pokukal v barako, kjer je ležal. Groza. Črvi so ga razjedli po vratu, pod brado je imel vse razžrto. Lezli so mu v nos in usta. To je bilo tako grozno, da se ne da povedati... in nihče mu ni smel pomagati. Tisto popoldne je fant umrl.«

POSILJEVALCI

»Bila je sobota, ko so partizani iz barake, kjer so bili civili, izbrali deset mladih deklet in jih odgnali v pisarno štaba taborišča. Videl sem, kako so dekleta mahala z rokami in vpila: »Ne!« Jokala in vpila so... Ker je bilo taborišče razsvetljeno, sem videl sence... Seveda so tudi oni vpili. Nekaj čez polnoč so jih nage ali strgane odgnali v dolino in jih postrelili. To se je potem dogajalo še dve soboti zvečer in nazadnje so se v pisarni izživljali še nad starkami, ker nobene mlade ni bilo več. Vedno so določili par ujetnikov, ki so morali pokopati ženske. Vendar se nihče od njih ni vrnil.«

NA TOŽILSTVU NIČ NOVEGA

MIRAN BIRSA, javni tožilec:

»Postopek je še vedno v prvi fazi.«

Ko je pred tremi tedni na Temeljnem javnem tožilstvu v Celju vohljala Mladina, je Birsa v kratki izjavi povedal, da se je postopek šele začel in da bo kaj več znanega čez teden dni. V ponedeljek smo ga obiskali prav zaradi njegove optimistične izjave, brez poprejšnjega dogovora.

TRIBUNA: Dobro jutro. Smo mogoče prišli prezgodaj?

BIRSA: Zgodaj, ja, prezgodaj...

TRIBUNA: Po soncu ali za kakšno konkretno informacijo?

BIRSA: Slednje, seveda. Odločil sem se, da dokler ne bodo razčiščene dejanske in pravne okoliščine, ne bom dajal nobene izjave. Priznam, da sem se pri prvi preveč zaletel - v upanju, da ves postopek ne bo tako težaven in da bo na podlagi preveritev več znanega. Vendar, ko sem se z zadevo začel v polni meri seznanjati, sem ugotovil, da moram zvedeti še nekatere stvari v zvezi s pravno problematiko in dobiti stališča - iz strokovne literature. Prvi trenutek seveda nisem vedel, da bom imel prav s to literaturo toliko problemov...

TRIBUNA: Postopek je torej še vedno na začetku.

BIRSA: Da, še vedno v prvi fazi in zanesljivo bo sam postopek razčiščevanja dejanskih okoliščin trajal dlje časa. Prej omenjeno literaturo dobim v prvi polovici tega tedna, sledil bo študij in šele nato bom, z vsemi podatki v zvezi z ovadbo, zadevo predal organom za notranje zadeve.

TRIBUNA: Kako ste reagirali na Tribunino ovadbo...

BIRSA: Hm, ne da sem kaj takega pričakoval. S članki smo se ubadali že pred ovadbo in le-ta ni spodbudila same aktivnosti.

TRIBUNA: Ali sam postopek še vedno jemljete enako kot ostale...

BIRSA: Ni dvoma, da je postopek enak kot v ostalih primerih. Zakon o kazenskem postopku določa pristojnost posameznih organov...

TRIBUNA: In kdo je v igri?

BIRSA: Na zadevi dela izključno le tožilstvo.

TRIBUNA: Ste že koga zaslišali?

BIRSA: Ljudi še nismo zaslišali, ker tožilstvo nima te pristojnosti. Lahko le še zberemo podatke v zvezi z ovadbo.

TRIBUNA: Vam pri-skrbimo kakšne?

BIRSA: Seveda ni ostalo samo pri tistem krogu informacij, ki ste jih poslali... Sice pa že ovadba kot takšna ni ostala brez odmeva.

TRIBUNA: V tej številki Tribune bo(je) obrazec za ovadbo. Menite morda, da bo vžgal?

BIRSA: Nobeno tožilstvo v Sloveniji za ovadbo ne zahteva obrazca. Upoštevam tudi čisto laične ali anonimne ovadbe.

TRIBUNA: Kako boste reagirali, ko bo zadeva prišla tako daleč, da bodo na spisku tudi nekatera imena, ki so svojčas opravljala pomembne državne funkcije, mislim namreč na...

BIRSA: Vem, na koga mislite... Vendar glede tega nimam nobenih pomislekov. Brez izjem.

TRIBUNA: Občutite kakšen pritisk...

BIRSA: Nobenega! Morda le nestrpnost javnosti, ki te sili, da bi čim hitreje...

TRIBUNA: Kdaj predvidoma?

BIRSA: Obvestili vas bomo o fazi postopka, takrat, ko bom zadevo predal organom za notranje zadeve...

TRIBUNA: Takrat torej konkretna izjava...?!

BIRSA: Tehtna izjava bo, ko bo zadeva v dejanskem in pravnem pomenu dokaj razčiščena. Dokler tega ni, za kaj takega nima smisla.

Bojan Kranjc

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM 1941–1945

7. DEL

- LJUBLJANSKA VARNOSTNA STRAŽA

Član vodstva SLS je poročal v London (jeseni 1942): »Ljubljanska straža. Ker tudi v Ljubljani italijanske oblasti ne morejo vzpostaviti varnosti ljudi, se tudi v Ljubljani snuje posebna straža v obliki podeželskih straž, ki bi dobila orožje, preprečila umore, ki so tako pogosti, ter poiskala teroriste, ki pripravljajo tolikšno nesrečo. Je pač razpoloženje tako, da italijanskim oblastem ne daje informacij nihče, če pa informacije imajo, pa je akcija težka radi tega, ker so naši komunisti v zvezi z italijanskimi in ker imamo v Ljubljani tri italijanske oblasti. General Robotti izjavlja, da je vojska vse in da nima civilna oblast ničesar govoriti. Komisar Grazioli kot zastopnik civilne oblasti trdi obratno. Poleg tega ima še izjemno stališče fašistična milica, ker je komandant mesta fašistični general. Karabinjerska postaja pa ima zopet neke vrste avtonomijo«³⁸.

Brž po ustanovitvi MVAC so se začela na italijanskem poveljstvu v Ljubljani pogajanja za ustanovitev slovenske policije. Takšna policija naj bi imela po slovenski zamisli dve veji: obveščevalno in izvršno. Sestavljali naj bi jo izključno bivši slovenski policaji pod poveljstvom slovenskih častnikov in podčastnikov, predvsem iz vrst bivših orožnikov.

Italijani so po dolgem obotavljanju končno na ustanovitev pristali (konec okt.) gotovo tudi pod vtisom vosovskega atentata na Natlačena.

Ta policija se je ob ustanovitvi uradno imenovala Ljubljanska varnostna straža (MVAC - la guardia di sicurezza di Lubiana), kmalu pa se je prekrstila v Formacijo prostovoljne protikomunistične milice v Ljubljani (Formazione MVAC di Lubiana). Poveljstvo v njej je prevzel bivši jugoslovanski generalštabni podpolkovnik Ernest Peterlin, ki so ga Italijani bili v ta namen izpustili iz internacije. Pri organiziranju te enote se je prej posvetoval z maj. Novakom.

Ljubljanska varnostna straža je ob ustanovitvi štela 150 prostovoljcev, predvsem članov Slovenske legije in Straže. Vodili so jih nekateri

bivši orožniški časniki in podčasniki, pa tudi civilisti. Sedež so imeli v belgijski kasarni, kjer so jim Italijani določili tudi nekaj prostorov za zapore. Dovolili so jim delati po Ljubljani preiskave in tudi ljudi aretirati. Oboroženi so bili s samokresi.

Ta policija je brž jela po mestu odkrivati partijske tiskarne, bunkerje, javke, skrivališča opreme itd. Česar niso mogli (ali hoteli) Italijani storiti v poldrugem letu, so ti opravili v prvih dneh. Aretirali so mnoge aktivne sodelavce in podpornike OF (prof. Kidriča, brata Juša in Ferda Kozaka - vsi trije so bili člani Vrhovnega plenuma OF -, brata Staneta in Cirila Vidmarja, dr. Lavriča, Prežihovega Voranca itd.).

Pri zaslišanjih so začeli nekateri priporniki odkrivati organizacijsko mrežo OF v Ljubljani. O tem je pisal Kardelj Leskošku: »Pri nas imamo sedaj 'hudiča in pol'. Začela se je resnična in poštena provala stare sorte. Neka tehničarka, ki je bila odgovorna za ciklostile, je začela po vrsti izdajati (Lilija Neuman-Ljerka - op. pisca). Pravijo, da je v obeh dneh padlo (v roke Ljubljanske varnostne straže - op. pisca) 100 ljudi: tipkarice, javke, stanovanja itd., a v nevarnosti so 3 ali 4 bunkerji, poleg tega pa je zelo nesiguren tudi - naš. Vse skupaj je tako razrito, da je veselje. Tudi naša zveza z vami (dosedanja) je padla na tej liniji. Vsi ciklostili so se morali izseliti in prostori razbiti, tako da danes nismo v stanju napraviti niti letaka... Kar je najhuje, za prvo je začela izdajati še neka druga (Marija Klopčič - op. pisca) in če ne bo uspelo to izdajalsko atmosfero zaustaviti, dobimo lahko iz te provale izredno težak udarec«³⁹.

Z malo opaznimi božičnimi racijami (od 21. do 23. dec.) je slovenska policija v Ljubljani aretirala vrsto pripadnikov OF - po režimskih virih več kot 1500⁴⁰, a v resnici manj.

Nobeden od aretiranih in prijetih ni bil obsojen na smrt, tudi če mu je bilo soúelovanje z revolucijo dokazano. Nasprotno: največji krivci so bili predani vojnemu sodišču, ki je s sojenjem odlašalo, ali pa so bili poslani v konfinacijo (ne v internacijo!) v Italijo, kjer se jim ni godilo slabo⁴¹.

Ko je prevzel poveljstvo nad italijanskimi četami v Sloveniji gen. Gambaro (16. dec. 1942), je odvez slovenski policiji zapore, sredi januarja pa njo samo razpustil in njeno moštvo zvečine razmestil po postojankah vaških straž. Italijani pač niso hoteli dati iz rok poveljstva⁴². So pa tudi močni znaki, da je imela pri tem svoje prste vmes KPS po svojih zvezah z Italijani⁴³.

ODPOR PROTI PARTI- ZANSKEMU SAMODRŠTVU V OF IN PARTIZANSTVU

Stalinistične množične likvidacije in mučenja slovenskih nasprotnikov po »osvojenem ozemlju« (v prvi polovici 1942) so pri nepartijskih partizanih naletela nujno na odpor. Njih nezadovoljstvo je rastlo tudi zaradi partijskega sektaštva in vojvodstva. Sektaštvo se je kazalo posebej v nestrpnosti do nepartijskih partizanov, vojvodstvo pa v samosvojem surovem ravnanju posameznih partijskih komandantov s partizani in civilnim prebivalstvom, zlasti v streljanju idejnih nasprotnikov.

Po poročilu bivšega partizanskega bataljonskega komandanta Janeza Marna-Črtomira je partija vse pojave nergaštva v partizanih brezobzirnoma zadušila. Najhujša doba likvidacij je bila pred italijansko ofenzivo, ki se je začela sredi julija 1942, »ko so komunisti mislili, da imajo ves položaj v rokah. Tako so tedaj prišli na vrsto tudi komunistični zavezniki: krščanski socialisti in Sokoli. Ljudje so začeli v trumah izginjati in vsak grm je bil nevarnost, za katero se skriva partijec, ki bo streljal na opozicionalca«⁴⁴.

Partijci so likvidirali nezanesljive partizane že zaradi malenkosti, bodisi v zvezi z disciplino (če je kdo obdržal nekaj denarja, na straži zaspal, godrnjal čez štab, se obotavljal iti v patroljo, izgubil na begu orožje), in »panikarje« ali v zvezi s političnim mišljenjem (če je govoril o kralju Mihajloviču, Angležih, proti komunizmu, ali ni hotel peti internacionale). »Namen te strogosti v začetku je bil ta, da bi se s takimi likvidacijami otesli neljubih ljudi v lastnih vrstah«⁴⁵.

V istem času so partijci likvidirali tudi precej

nižjih komandantov nepartijcev. Procesi in ustrelitve so bili pred zbrano četo. Glavno poveljstvo partizanskih čet je vsem političnim komisarjem ukazalo, da je partizanstvo treba počistiti nepartijcev⁴⁶.

Pri teh čistkah je bilo pobitih najmanj 1500 partizanov⁴⁷.

Še večji odpor proti partiji je čutil v OF izobraženski krog iz krščanskosocialistične skupine. Med njimi so postajali vse glasnejši tisti, ki so terjali v OF in partizanstvu za svojo skupino enake pravice.

Krščanski socialisti so objavili svoj program (v začetku 1942). V njem so zapisali, da »mora krščanska skupina ostati v vseh smereh neodvisna ter ostalima osnovnima skupinama

enakopravna partnerica v OF...«⁴⁸. Kidrič je videl v tej upravičeni zahtevi krščanskih socialistov razbitje OF⁴⁹.

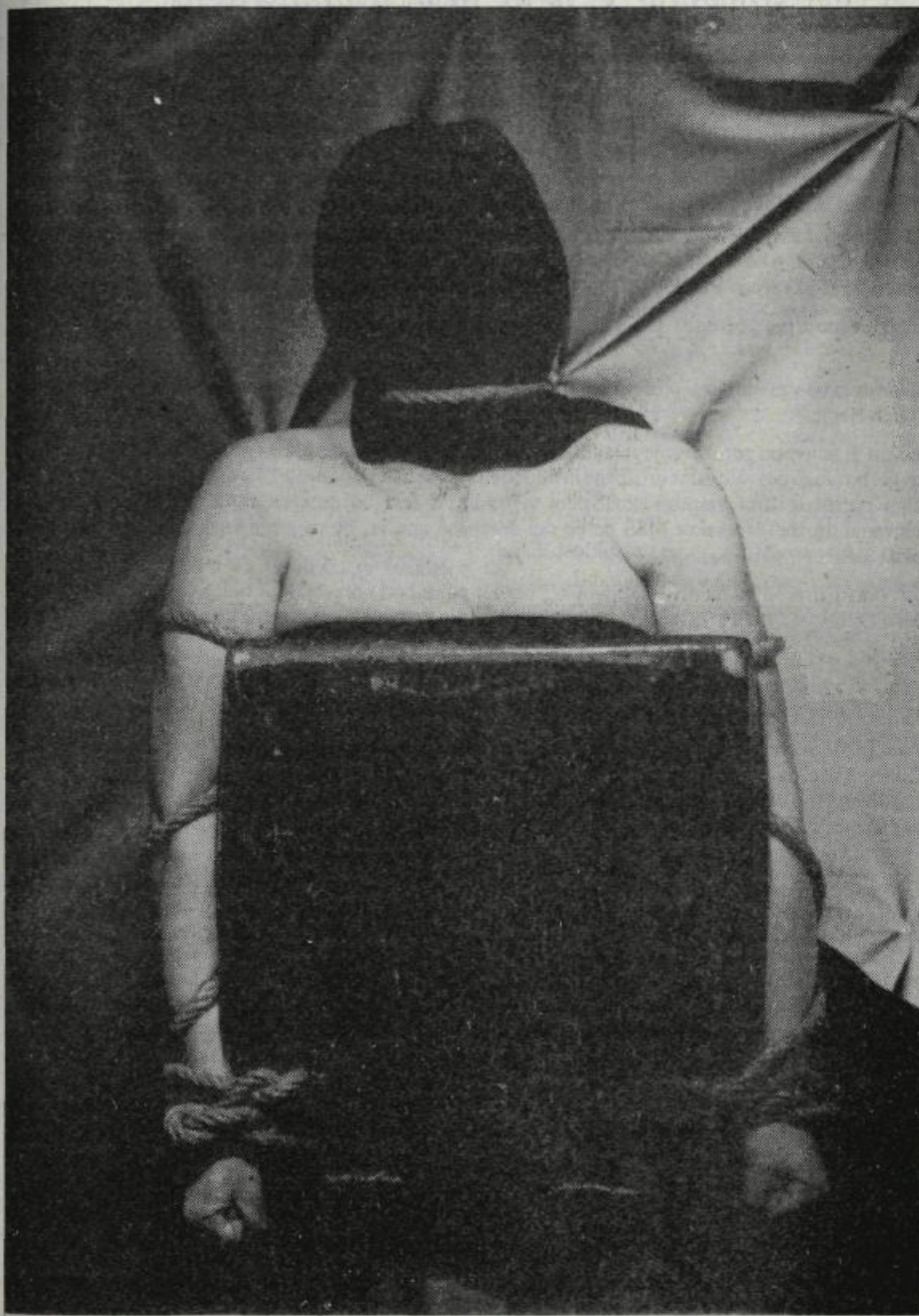
Režimska zgodovina ugotavlja: »Po analizi, ki jo je napravil centralni komite KPS konec zime 1942/43, so enotnost OF zlasti ovirali pojavi, kakršne je bilo opaziti pri manjšem delu krščanskih socialistov, ki so bili pod vplivom Edvarda Kocbeka. Opaziti je bilo, da hočejo za vsako ceno imeti svoje zastopnike v forumih, da so precej opustili delo za OF kot celoto, okrepili pa delo za lastno skupino... Pri nekaterih posameznikih med njimi se je oblikovalo celo sovražno razpoloženje do KPS, še posebej pa so si hoteli pridobiti simpatije med kmečkim prebivalstvom, češ da partija ne

zna voditi pravilne politike do kmetov in da se preveč naslanja na proletariat«⁵⁰.

Krščanski socialist dr. Aleš Stanovnik je poskušal v okviru OF ustanoviti posebne krščanskosocialistične partizanske oddelke »ob aktivni podpori kake desetorice drugih v vodstvu krščansko-socialističnega gibanja v Ljubljani. Zametek takih posebnih partizanskih čet je bila partizanska četa, ki ji je poveljeval že omenjeni Janez Marn-Črtomir, poznejši poveljnik bataljona zahodnodolenjskega odreda, ki pa je postal tako tarča partijskih sumov in zalezovanja ter izpodkopavanja, celo poskusov zahrbtnega umora, kar ga je privedlo v oster spor s partijo in poveljstvom partizanske vojske in končno v popoln prelom in odkrito nasprotstvo«⁵¹.

22. maja 1942 so Italijani Stanovnika v Ljubljani aretirali. Nekaj tednov pozneje so ga ustrelili kot talca v Gramozni jami v Ljubljani po atentatu na prof. Erlicha. Stanovnika je Italijanom izdala partija. Njegov sorodnik je kasneje zapisal: »Pokojni prof. Bajič mi je pred leti pripovedoval..., kako je Aleš še dan pred aretacijo iskal zatočišče, ker je bil prepričan, da so ga izdali komunisti, ker se je protivil množičnim likvidacijam«⁵².

Tudi Janez Marn-Črtomir, komandant 1. bataljona zahodnodolenjskega odreda, se je »zavzemal za ustanovitev posebne strankarske organizacije katoličanov v Fronti«⁵³. Marn je nadaljeval tam, kjer je moral jenjati Stanovnik. Kot je Marn pozneje zatrdil, si je ves čas prizadeval za to, da »s svojimi častniki, podčastniki in zvestim moštvom izvede udar v partizanskih vrstah«⁵⁴. Ni pa pri tem imel potrebnega političnega zaledja.

37 Boris Pahor - Alojz Rebula, Edvard Kocbek, pričevalec našega časa, Trst 1975, 146. - Citiram: Pahor-Rebula, Kocbek. - Titove besede se slovensko glase: »Podobno je bilo tudi v Sloveniji. To je bila torej državljanska vojna. No, o tem nismo hoteli v času vojne govoriti, ker nam to ne bi koristilo.«

38 Saje, Bigr, 485.

39 Jesen 42, 348-349.

40 Gl. Mikuž, NOB II, 168.

41 To opisuje takratni konfiniranec Juš Kozak v romanu Lesena žlica.

42 Gl. Mikuž NOB II, 177.

43 Zdenka Kidrič poroča, da je imel partijski aktivist dr. Dušan Lavrič zveze z načelnikom štaba XI. armadnega zbora v Ljubljani s polk. Gallom, čigar sostanovalec je bil. (Gl. Jesen 42, 304.)

44 Čb, 73-74.

45 Prav tam, 71-72.

46 Gl. prav tam, 73-74.

47 Gl. prav tam.

48 Mikuž, NOB II, 232-233.

49 Gl. prav tam, 235.

50 NOV, 443.

51 Inicijativa, Trst, marec 1979, 27.

52 Ameriška domovina, Cleveland, 16. mar. 1979.

53 Tone Fajfar, Odločitev, 2. izd., Ljubljana 1981, 92.

54 Saje, Bigr, 259.

ŠE ENKRAT

MLADINSKI SVET

foto: Tomi Drozg

Oporoka še ni prebrana, a dedič umrle ZSMS je znan. To je institut skrivnega dediča, ki ga poznajo v nekaterih pravnih sistemih. A obstaja sum, da si bo glavni dedni delež zagotovil Mladinski svet Slovenije, ki je tik pred ustanovitvijo.

Zdaj gre za res. Na tiskovni konferenci, ki je potekala pod okriljem skupine, ki sama sebe učeno imenuje »follow up« skupina (čeprav lahko z gotovostjo trdim, da se tudi v našem jeziku z lahkoto najde primeren izraz za to obliko združevanja) smo izvedeli predvsem stvari, ki so zapisane v osnovnih programih iniciatorjev ustanovitve Mladinskega sveta Slovenije. Za osvežitev spomina, saj smo obširneje pisali o tem projektu v prejšnjih dveh številkah, bi rad navedel samo nekaj najosnovnejših podatkov.

Mladinski svet Slovenije (MSS) naj bi bil nadstrankarska zveza mladinskih združenj zelo različnih interesov. Namen Sveta je zapolnjevati prazen prostor v delovanju mladinskih organizacij. MSS naj bi bila nekaka krovna organizacija, ki bi povezovala različne interesne skupine zaradi njihovih skupnih in individualnih koristi. MSS seveda ne bi bil edini prostor, kjer se bodo članice združevale. Članstvo bo popolnoma prostovoljno in delovanje bo temeljilo na enakopravnosti vseh članic.

- Članstvo: bo kolektivno. Posamezniki bodo lahko člani sveta samo kot člani neke mladinske organizacije ali zveze in to na republiški ravni. Članstvo bo strukturirano in sicer sestavljeno iz polnopravnih članic (mladinskih organizacij) in članstva organizacij, ki se ukvarjajo z mladinsko problematiko (npr. Zveza prijateljev mladine).

- Financiranje: načrtovano je proračunsko financiranje, vendar pa se računa tudi na financiranje iz sklada Mladinskega sveta.

- Vodenje: upravno delo bo v pristojnosti profesionalnih delavcev, formalno vodstvo pa v rokah voljenih individualnih članov kolektivnih članic.

- Namen: predvsem avtonomno združevanje mladih. Svet naj bi predstavljal nasprotni pol obstoječim družbenim institucijam. Opravljal bo vlogo posvetovalne družbene institucije. Glavne naloge pa mu bodo vzpostavljanje sodelovanja med mladinskimi organizacijami nasproti družbenim organom. S tem bo dosežen osnovni cilj - vsestranska pravicpacija v delovanju družbe. Vsekakor MSS ne bo del družbene uprave, bo pa z njo enakopraven ali bo k tej enakopravnosti težil.

- Organiziranost: organiziral se bo na nivoju republike, vendar pa se bodo organizirali tudi komunalni sveti (npr. Mladinski svet mesta Ljubljane). Med Mladinskim svetom Slovenije in komunalnimi sveti ne bo hierarhične povezave, vsaj ne neposredno.

- Čas ustanovitve: MSS nameravajo ustanoviti konec marca. Vzrok za tako naglico so bližajoče se volitve, saj člani njihove »follow up skupine« pričakujejo, da bo v kaosu po volitvah ustanovitev mnogo težje izvedljiva.

Kot smo že dejali, je MSS zveza zvez ne glede na političnost ali nepolitičnost posameznih članic. Pobuda je sicer prišla s strani ZSMS, ki je na svojem kongresu zapustila vlogo edinega, monolitnega predstavnika mladih. V Mladinskem svetu Slovenije bo imela ZSMS enak položaj kot katerakoli druga članica. K sodelovanju je bilo povabljenih 32 organizacij, zanimanje za članstvo pa po besedah Janeza Škulja, ki projekt ustanovitve vodi, kaže 24 mladinskih organizacij. Na tiskovni konferenci so prisostvovali predstavniki petih bodočih članic Sveta:

- Socialdemokratska mladina. Mladi socialdemokrati podpirajo zamisel o ustanovitvi MSS že od vsega začetka, saj se smernice delovanja MSS pokrivajo v določeni meri tudi z njihovim programom delovanja, predvsem s programom »Vrtnica«, ki obsega spekter dejavnosti mladih.

- Mladi evropski federalisti in zveza klubov OZN. - Podpirajo zamisel predvsem zaradi bodočega pomena Sveta za zapolnjevanje praznin v sodelovanju z evropskimi državami. Ustanovitev MSS je eden od pogojev za nastop v Evropskem mladinskem forumu, kjer so mladi federalisti pridruženi člani. Tudi v MSS bodo samo pridruženi člani.

- Književna mladina Slovenije. Za ustanovitev MSS se zavzemajo zaradi možnosti, ki jih Svet daje zaradi svoje apolitičnosti. Ta dopušča večje možnosti kontakta z drugimi silnicami v naši družbi.

- Zveza tabornikov Slovenije. Svoje mesto vidijo v MSS predvsem zaradi delovanja s področja ekološkega varstva.

Ni kaj, široka paleta interesov, katerih edina napaka je mogoče malce preveč idealiziranja. A naj ne bomo vrani, ki krožijo nad še ne rojenim truplom. Raje vsem prizadetim pri premiernem rojstnem dnevu zaželimo izpolnitev zadanih nalog in vročih želja. Sicer pa če tudi stvar ne klapa, nič zato! V statutu bo črno na belem zapisano, da lahko vsak, ki mu karkoli ni všeč, v kateremkoli trenutku zapusti Sveti. Tako bodo ostali notri samo tisti, ki jih bo ta stvar pač zabavala.

Tudi člen o možnosti razpustitve bo v statutu. Ampak zakaj bi kdo želel razpustiti Svet, če bodo ostali v njem samo tisti, ki bodo imeli koristi od MSS?

Peter Žnidaršič

HOPLA

APEL

Počitnice. Večina študentov dela, študira ali popiva. Počivajo redki in s tem dokazujejo, da svet še ne stoji na glavi. Noben faks se ni podrl, noben profesor ni bil fizično prestrašen in to je dejansko črni čas zame. Obveščam, kolikor morem. Imam samo svojo cimro in nekaj prijateljev, ki me sočutno trepljajo po rami: »No ja, tudi tak belogradističen cajng mora imeti kamuflažo.« No, pa hvala lepa. Vseeno mislim, da je Tribuna še dovolj študentska in prav z veseljem bi komu pomolila pod nos kakšno Vaše pismo, kjer sporočate, kaj se je, bo, ni zgodilo pri vas; kje so in kje ni problemov, kakšen protestek, kritiko, lepo misel, vprašanje, poljubček... Pošljite mi karkoli na naslov Tribune, za stran HOPLA, tako, da ne bom več sama sebi pisala pisem.

HOPLA

ZRAK, KI STANE

Med obiskovalci kluba K4 je bila narejena anketa. Kdor je bil priden in je korektno izpolnil vprašalnik, je dobil brezplačno vstopnico. Povedati je moral, ali je star 20, 25 ali več let, kateri dan izpolnjuje anketni list; ali je redni, občasn obiskovalec; kako ocenjuje glasbo, vzdušje in delo osebja. Vprašalnik je obdelan in vidimo, da je največja gneča v petek in največ rednih obiskovalcev v nedeljo. Preveč bi bilo podatkov za vsak dan posebej, zato se ustavimo pri skupnih rezultatih. Izpolnjen je bil 101 anketni list. PROGRAM je pohvalilo 7 obiskovalcev, 5 ga graja, 32 jih ima pripombe. VIDEZ KLUBA jih hvale 6, 2 ga grajata, 14 jih ima pripombe. Le 3 so pohvalili REDARJE, 15 jih graja, 20 jih ima pripombe. VENTILACIJA doživlja samo grajo - 17. Mnogi imajo enake pripombe glede GLASBE: več roka - 7, spremembe med vikendih - 10, več koncertov - 9. PROGRAM: boljši video program - 4, več tematskih večerov - 6. VIDEZ KLUBA: pretemno - 3, sprememba - 6, možnost izhoda - 5, gneča - 8. REDARJI: neprijazni - 5, nasilni - 2. In glede gostinske ponudbe jasno in glasno: predraga - 10. Stvari so dovolj jasne. Ni pa še tako jasno ali se bodo tudi spremenile.

VESNA SE VRAČA

Slovenska (torej Čopova) Vesna doživlja svojo gledališko reinkarnacijo. Brskanje po preteklosti je danes aktualno opravilo in nove interpretacije preživetega so zamikale tudi študente sedmega semestra AGRFT. Kar deset se jih je odločilo diplomirati na to temo in rekli so, kamor je šel bik, naj gre še trik. In šli v Cankarja. Naprosili so jih, naj jim odstopijo veliko dvorano, nagovorili gledališče Glej, naj jim pomaga, in pri mnogih sponzorjih napraskali dovolj denarja. Polona Sosič in Marinka Šimec sta adaptirali scenarij Čapovega filma Vesna, Polona je tudi režiserka, Marinka pa dramaturginja. Tudi njim življenje ne prizanaša in spoznali so, da denarja ni nikoli dovolj. Zmanjkalo ga je tik pred koncem priprav in v skrajnem obupu so prihiteli na predsedstvo študentskega UK, ki je malo godrnjalo in momljalo, ampak Marinka je imela močne argumente in predstava je bila rešena. Tako smo študenti prišli do polovične cene vstopnic in lahko občudujemo lepo Vesno (*Urška Hlebec*) danes, 2.2, in v nedeljo, 4.2., obakrat ob osmih in seveda v Cankarjevem domu, ki že težko čaka, da se zopet zgodi narod.

HOPLA

PUČ V ŠTUDENTSKEM NASELJU ?

Po nepopolnih podatkih, ki smo jih zbrali, so se v študentskem naselju zgodile volitve. Pri tem nas preseneča, da na sejo delegatske konference študentov stanovalcev ŠC ni bil vabljen (ali ni dobil vabila) nihče izmed predstavnikov UK-ja.

Vabljeni bi morali biti vsaj Gorazd Drevenšek, Sergeja Šorli in Miha Škerbinc, slednji je tudi voljen član delegatske konference v predsedstvu UK-ja.

Če pri tem upoštevamo še mnenja, da je Tomo Wankmüller naj bi bil namreč novi predsednik delegatske konference) človek, ki milo rečeno najbolj odgovarja vodstvu ŠC in če poznamo še nekatere druge sklepe te seje, lahko pričakujemo, da se bo kmalu pokazalo to kar slutimo. V študentskem naselju so naredili prevrat.

HOPLA

HOPLA

ZNANOST?

Časopis za kritiko znanosti postaja vse bolj aktualen. Ne zaradi samega sebe, ampak zaradi svojih nesojenih, bivših, sedanih in morda še katerih ustvarjalcev, ki drug drugega veselo ciljajo z gnili jajci v časopisnem mediju (zaenkrat še). Smrdi. Po znanosti gotovo ne. Zaradi (ne)imovanja vršilca dolžnosti (v.d.) urednikov za ČKZ, se je sesula tudi predzadnja konferenca predstavnikov ljublj. študentov, ampak to je bilo še lani. Letos je že bolje. Bilo je sicer še nekaj neuspešnih srečanj in na enem izmed njih je David Tasič, ki ga je »zanimalo« mesto odgovornega, predlagal kompromisno rešitev: oba interesenta za odgovornega, Andej Klemenc in Samo Resnik, naj oblikujeta vsak svoj koncept in nato samostojno vsak s svojo ekipo izdata po eno številko. Tone Bricman se je s Samom in Andrejem vsedel v svojo pisarno in »nasprotnika« sta se ogrela za ponujeno rešitev. Rešena je čast rednega izhajanja ČKZ, volk ni več lačen, koza je samo ranjena, oz. naslov v.d. glavnega urednika nosi Samo, odgovornega urednika pa Andrej. Kateri bo prvi predstavil svoj koncept, še ni znano, stari volkovi pa še tulijo.

HOPLA

LE MIRNO KRI

Z Zakonom o Univerzi se ne dogaja nič, ali pa se je že vse zgodilo. Mnogi vetrovi namreč prinašajo govornice, da se delovna skupina, ki je pripravila predlog za izdajo zakona umika, in še huje, da vodja javne razprave vse skupaj pošilja na skupščinski nivo. Telefoni zvonijo v prazno in nimam nobene uradne informacije, ki bi pomela z govoricami. Sestati bi se moral kolegij dekanov, ki mu je naloženo, da razčisti osnovne dileme. Zraven so tudi predstavniki študentov in najbrž tudi delovna skupina, oz. obe delovni skupini. Svojo vizijo je namreč oblikovala tudi skupina pri stavkovnem odboru na FF in objubljeno jim je, da bo njihov predlog enakovredno obravnavan. Pred kratkim sem bila na njihovem delovnem sestanku in ugotovim, da njim konstruktivne energije prav gotovo ne manjka. Prav vsi, ki se bodo z zakonom še ukvarjali, jo bodo potrebovali, saj če bodo stvari stekle, kot bi morale, se bo približno do polovice julija iz predloga za izdajo zakona oblikoval osnutek zakona in nato predlog zakona, ki bo v pomladi 91 postal pravi Zakon o Univerzi.

MED POLITIČNOSTJO IN STANOVSKOSTJO

Z novo, drugačno študentsko organizacijo naj bi se - tako vsaj pravijo - razmere popolnoma spremenile. V prvem členu Osnutka statuta (bodoče) Študentske zveze v Ljubljani piše, da je to »samostojna stanovska organizacija, ki zastopa interese študentov in se zavzema za njihovo uresničevanje preko svojih predstavnikov na Univerzi in v drugih organizacijah in institucijah.« Opredelitev za stanovskost je več kot očitna. Sledi pa še stavek: »V odnosu do vseh političnih in drugih organizacij je neodvisna, vendar se lahko z njimi projektno povezuje.« S tem se vzpostavlja dvojnost delovanja študentske organizacije, ki je vsekakor potrebna, ni pa niti načelno definirana. Na eni strani je torej študentska organizacija, ki zastopa stanovske interese, na drugi pa neposredne politične akcije (projektno povezovanje), ki te interese zadovoljujejo ali pa tudi ne. Vprašanje legitimizacije političnega delovanja študentske organizacije tako ostaja odprto. Podobna dvoživka je tudi zdajšnja UK ZSMS Ljubljana.

Politična vloga Univerzitetne konference v slovenski pomladi je vsekakor izjema. Ne gre pozabiti njenega deleža pri zagotavljanju javnosti v primeru procesa proti četverici, nudenje (ne)formalnega zatočišča novo nastajajočim političnim strankam, pomoč prvemu »neuradnemu« žasopisu... Univerzitetna konferenca in njen predsednik sta bila najbolj »radikalna otroka slovenske pomladi« - bila sta realna in zahtevala nemogoče. Vendar pa je obdobje slovenske pomladi že prišlo v zrelejši čas, ko se stvari, ki so bile prej nelegalne ali pollegalne, institucionalizirajo. Potemtakem je vloga UK kot prevodnika med uradno in alternativno politiko nepotrebna.

S takega stališča lahko razmišljamo tudi o zadnjih

Bo nastajajoča Študentska zveza v Ljubljani politična ali stanovska organizacija? Zdajšnja Univerzitetna konferenca ZSMS Ljubljana je namreč de facto politična organizacija; stanovska je le občasno in v toliko, da ima svojo »delegatsko bazo« v študentski populaciji ter najpomembnejši finančni vir iz sredstev Študentskega servisa.

političnih dejanjih UK. Dodamo pa še načelno vprašanje: ali se študentska organizacija lahko (in kako) povezuje z univerzitetnimi odbori političnih strank. Tega Osnutek statuta Študentske zveze ne predvideva, pa tudi tega ne, kdo bo določal mejo med političnostjo in stanovskostjo. Za zdaj je meja arbitrarno določena: določajo jo predsednik oziroma predsedstvo Univerzitetne konference. Ob tem je vprašanje politične opredelitve predsedstva UK povsem postransko. Ne gre dvomiti, da so takšne in drugačne politične odločitve predsedstva UK povsem legalne, ne moremo pa govoriti, da so legitimne. Študentska organizacija, za katero študentje niso pripravljeni prispevati svojih intelektualnih potencialov, je nemara za življenje še vedno sposobna študentska organizacija, najbrž pa to ni organizacija, kot je bila zamišljena. To specifično legitimizacijsko krizo študentske organizacije je mogoče preseči s preureditvijo relevant. Študentska organizacija političnih relevant načeloma ne daje, ampak le stanovske (sindikalne).

Pobude predsedstva UK za nov, boljši osnutek Zakona o Univerzi so legitimne, težko pa se najde povezava med temi pobudami in recimo okroglo mizo o odcepitvi Slovenije. Prav tako je povsem legitimna pomoč študentom Teološke fakultete pri vključevanju v družbeno življenje.

Dokler se bo politična obarvanost študentske organizacije spreminjala v skladu s politično barvo članov njenega izvršilnega organa, dokler ne bodo meje njene politizacije vsaj načelno določene, vse dotlej bo študentska organizacija kot dvoživka: rodila se bo med študenti, odrasti pa bi želela v veliki politiki. Ker gre za politično odraščanje »študentskih aktivistov«, je to za organizacijo toliko bolj usodno.

Branko Čakarmiš

NASTAJA ŠTUDENTSKA ZVEZA(?) ONI O NJEJ

foto: Tomi Drozg

Miha Škerbinc je član predsedstva UK ZSMS Ljubljana in odgovoren za vse formalnosti v zvezi z ustanovitvijo nove Študentske organizacije.

TRIBUNA: Kako daleč je statut študentske zveze?

Dosti daleč smo že prišli. Danes bi na konferenci tale predlog statuta moral iti ven (op. pogovor je potekal pred zadnjo neuspelo sejo UK). Mislim, da je za to že zadnji čas.

TRIBUNA: Miha, pojasni razvoj oblikovanja ŠZ!

Ko sem padel v tole predsedstvo, se je zelo intenzivno govorilo, da UK ni tisto, kar študentje rabimo, da že vrsto let obstaja prikrita ideja o neki novi študentski organizaciji. Ko sem šel brskati po starih papirjih, sem preprosto ugotovil, da so že prejšnja predsedstva delala na tem in celo že pripravljala konkretne zasnove na papirju. Moram pa reči, da so imeli vsi v mislih organizacijo iz tistih divjih ljubljanskih let, ko je le ta še **nekaj bila**. V bistvu pa je po moje šlo za nostalgичno jokanje po stari organizaciji in za ugotovitev, da združitev študentske in mladinske organizacije ni bila ta prava.

TRIBUNA: Kakšna mora biti po tvojem mnenju ŠZ?

Študentska organizacija mora biti močna in avtonomna, zato ni sprejemljivo, da njeno mnenje zastopa politična organizacija kot na primer ZSMS. Sedanji UK je lep čas že deloval kot močna organizacija, ki pa še ni bila pravno definirana, ni imela urejenih nekaterih notranjih zadev. Predsedstvo je intenzivno delalo na »novi« organizaciji in kot se verjetno spomniš, je v Mariboru takrat že prišlo do organiziranja Zveze študentov. Zatem je prišlo do procesa odpiranja političnega prostora na Slovenskem, pri katerem je UK odigrala pomembno vlogo. Sledil je kongres ZSMS. Takrat nam je bilo vsem jasno, da edina pot, ki za nas ostaja na kongresu, vodi v osamosvojitve študentske organizacije.

Mukoma in z dobršnimi napori nam je to tudi uspelo na portoroškem kongresu.

Pojavilo se je vprašanje: kaj oz. kam sedaj?

TRIBUNA: In kako ste se odločili?

Iz **destruktivnega** načina dela je bilo potrebno preiti v **konstruktiven** način! V tistem trenutku je bil zame glavni problem, neke vrste načelen spor med UK-jem in Študentskim parlamentom s Filozofske fakultete.

TRIBUNA: Kako se je končal spor in kakšna je bila tvoja vloga oz. vloga P UK?

Ravno zaradi tega spora sem bil mnenja, da cel potek ustanavljanja Zveze študentov ne bo šel gladko in mirno. Zato sem takrat poskusil vložiti vse svoje napore v združitev vseh potencialov in stičišč predsedstva UK in Parlamenta Filozofske fakultete. To mi je delno tudi uspelo, ob sklicu Iniciativnega odbora Zveze študentov, ki ga je sklical parlament FF.

Takrat so bili zelo hitri (OC ZSMS FF), Študentsko zvezo so hoteli ustanoviti čez noč. Če sem takrat prav razumel, je bil to del strahu, da jih bodo UK-jevske »debele riti« okrog prinesle.

Roki so bili ponujeni, prav tako metodologija dela - sprejeta z obeh strani.

TRIBUNA: Kakšna metodologija?

Iniciativni odbor in Koordinacijski svet sta postala organa, ki ju je predsedstvo UK priznalo in jima dalo legitimiteto in ju vzelo pod svoje okrilje. Ves projekt je nato šel preko tega organa.

Pričeli smo delati na statutu, kjer smo si pomagali z že izdelanimi statuti: mariborski, Resnikov in Gorazdov (op. Drevenšek), statut filofaksa... Iniciativni odbor se je sestel vsaj petkrat, napaka v tem obdobju je bila neangažiranje članov predsedstva UK. Do tega je prišlo zaradi opravičljivih razlogov (preobremenjenost), vendar je bila zato ta faza prikrajšana za izkušnost in strokovnost.

Prav zato je bilo potrebno preko mnogih prepek. Kljub temu pa je obstajal korekten odnos in metodologija, ki je omogočala vsakemu posamezniku, da kreativno prispeva k statutu Zveze študentov. Zato sem mnenja, da bo osnutek statuta res prikazoval takšno študentsko organizacijo, kakršno bi si študentje ljubljanske Univerze želeli imeti.

TRIBUNA: Ali je sodelovalo pri pripravi osnutka dovolj različnih skupnih interesov?

V fazi priprave je prišlo namreč do sodelovanja mnogih polov, ki si sicer vsebinsko nasprotujejo. Od filofaksa do PUK-a. Trdim celo, da je v osnutku upoštevan manj eksplicitnih želj Puk-a kot drugih sodelujočih. V politiki se pogosto govori, da so volilci zelo preprosti ljudje, izogibajoč se besede - navici. Jaz o študentih tega ne morem reči.

Glede na to, da sem član P UK, bi dejal, da so moji volilci določen sloj ljudi, ki **preketo dobro ve, za kaj gre!**

TRIBUNA: Kakšna bo torej Študentska zveza?

Študentska zveza bo v bistvu tisto, kar je bila. Ponujala bo tisto, kar je **ponujala**. Torej določeno skrb, kreativnost na vseh področjih, ki se dotikajo študija. Mislim, da na koncu koncev ta organizacija ni bila slaba in da to predsedstvo ni bilo slabo. Mislim, da tudi študentje ljubljanske Univerze nimajo razlogov te organizacije slabo soditi. Letos nam je recimo uspelo priti do študentskega stolpiča in še mnogih drugih zadev.

Bistvenih razlik v primerjavi s sedanjo organizacijo statut na videz ne bo zajemal. Članstvo se bo deloma spremenilo. Konferenca ne bo več takšna, kot je bila doslej. Postala bo parlament. V njem pa bodo ljudje, društva, organizacije, ki bodo imele **interes tam biti in sodelovati**. Vključili se bodo nekateri novi člani, kot na primer Cirilsko društvo (op. študentje Teološke fakultete), drugi pa bodo odpadli. Predvsem tisti, ki jih že sedaj ni bilo na konferencah. Recimo smučarski klub Akademik, itd. Navsezadnje se bo vsak **sam odločil ali bo šel v Študentsko zvezo ali ne!**

TRIBUNA: Ali to pomeni demokratizacijo delovanja?

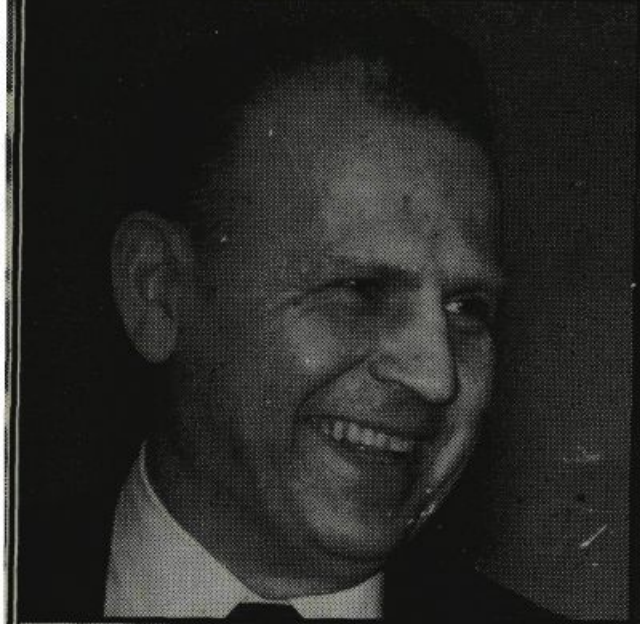
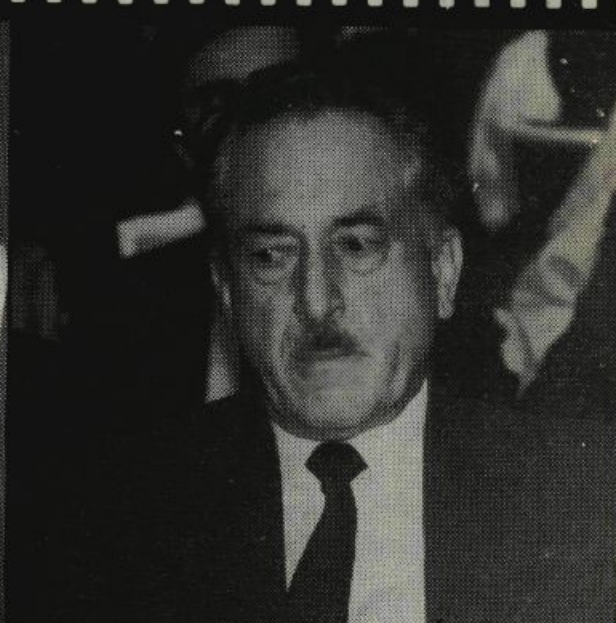
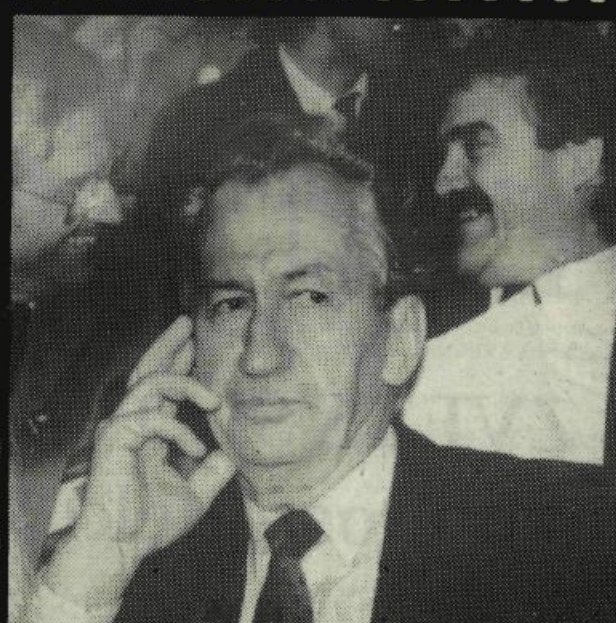
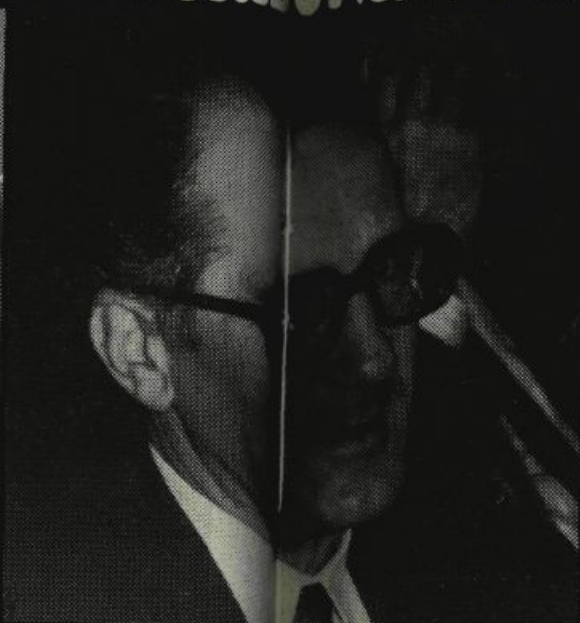
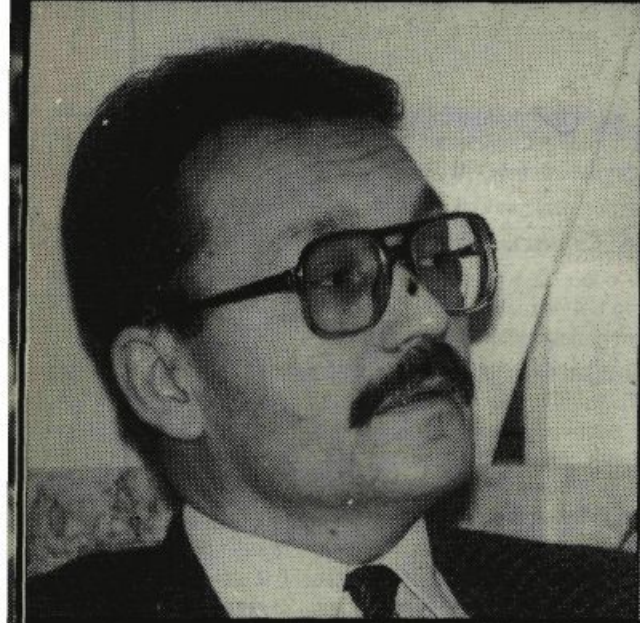
Organizacija bo nedvomno dobila na demokratičnosti delovanja. Čeprav ji tudi doslej kakšne posebne nedemokratičnosti ni bilo moč očitati. Zadoščeno bo načelom demokratičnosti in odprtosti. Predviden je celo tako imenovan **odprt sedež** v parlamentu, ki bo omogočal vstop tudi nečlanom, ki imajo projekte in pobude, za katere se parlament zavzema.

TRIBUNA: Kakšno je tvoje osebno mnenje o dogajanjih pred, med in po pripravi statuta?

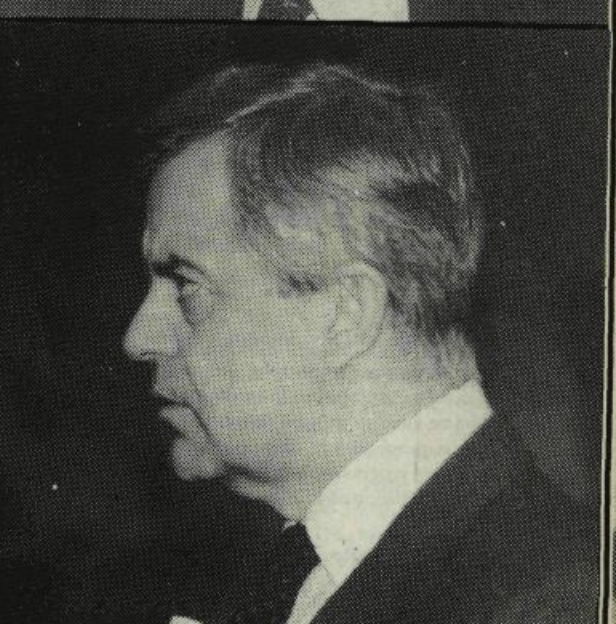
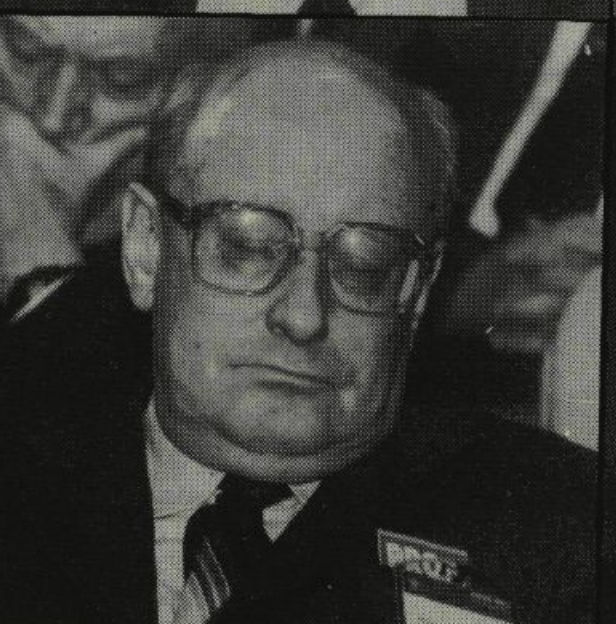
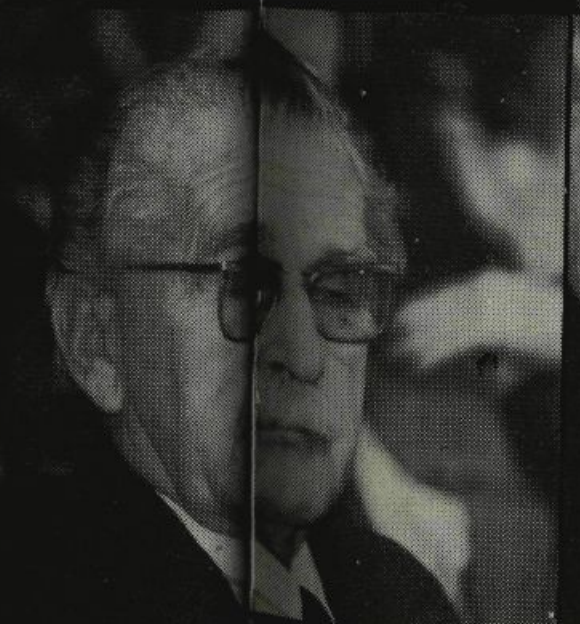
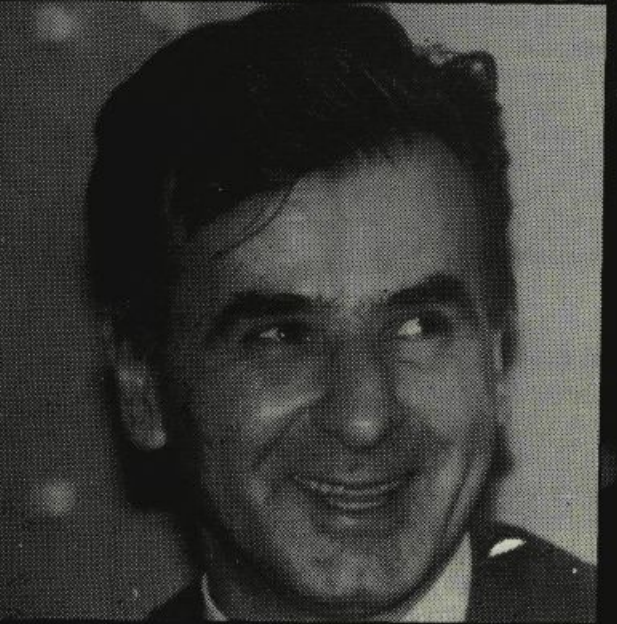
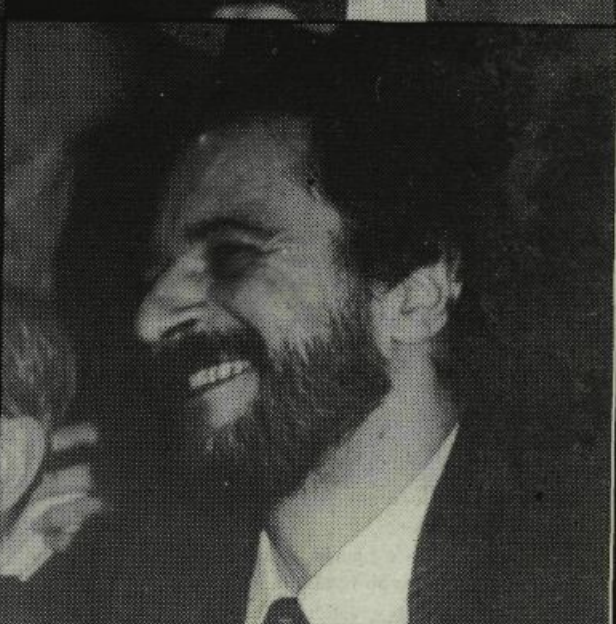
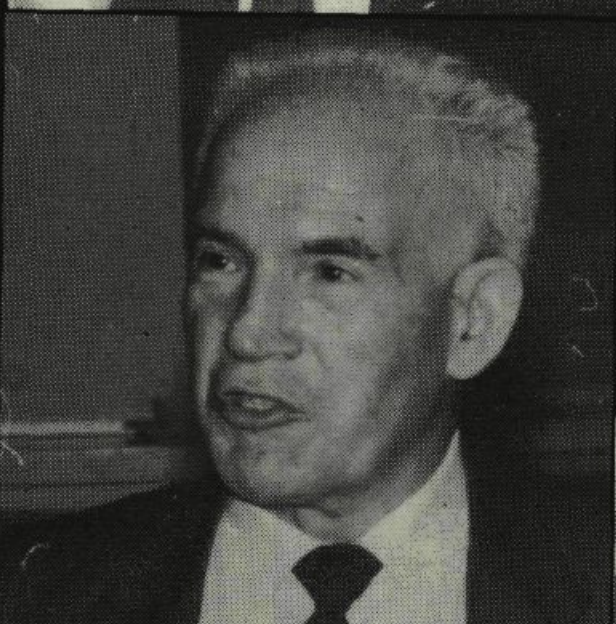
To mi je bilo bistveno vodilo pri sestavi statuta nove organizacije. Narediti sistem, ki ne bo samozadosten, ki bo imel jasno ločeno zakonodajno in izvršilno oblast in ki bo predvsem odprt za pobude.

Ne delam si utvar, da bo statut tisti, ki bo naredil to organizacijo dobro. Zato se bom zavzemal, da se čim prej odprejo evidentacijski postopki za novo predsedstvo in poslance v parlament.

Leonardo Peklari

ZADNJIČ ZBRANI POD
RDEČO ZASTAVO
KOMUNISTI

STATUT

ŠTUDENTSKE ZVEZE SLOVENIJE V LJUBLJANI (osnutek)

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Študentska zveza Slovenije (v nadaljevanju ŠZS) je samostojna stanovska organizacija, ki zastopa interese študentov in se zavzema za njihovo uresničevanje preko svojih predstavnikov na univerzi ter v drugih organizacijah ali institucijah. ŠZS je neodvisna od vseh političnih in drugih organizacij. Študentsko zvezo Slovenije sestavljata Študentski zvezi v Ljubljani in Mariboru.

2. člen

Študentska zveza Slovenije v Ljubljani (v nadaljevanju ŠZL) je naslednica Zveze študentov Slovenije v Ljubljani, nasilno ukinjene leta 1974, in Univerzitetne konference ZSMS v Ljubljani, ki se ji je 1989 uspelo odcepiti od Zveze socialistične mladine Slovenije.

Študentska zveza v Ljubljani nadaljuje tradicijo študentskih gibanj na Slovenskem.

3. člen

Študentska zveza Slovenije - v Ljubljani

- se ukvarja s študijsko problematiko in raziskovalno dejavnostjo študentov,
- vpliv na obliko in vsebino študija ter izbiro predavateljev in asistentov,
- skrbi za občudjske dejavnosti,
- spremlja socialne in ekonomske probleme študentov in položaj študentov v družbi,
- jasno izraža študentska stališča do družbenih problemov,
- organizira javne prireditve in shode.

ŠZL posreduje zaposlitve in izplačila honorarjev študentov za opravljanje začasnih in občasnih del, izvaja programe mednarodnega sodelovanja študentov, zagotavlja prostorske in druge pogoje ter organizira in izvaja programe občudjskih dejavnosti študentov, izvaja časopisno in založniško dejavnost študentov.

ŠZL je ustanoviteljica Radia Študent.

4. člen

Člani ŠZL so vse študentke in študentje v Ljubljani, ki imajo status študenta in preko zveze izražajo svoje interese.

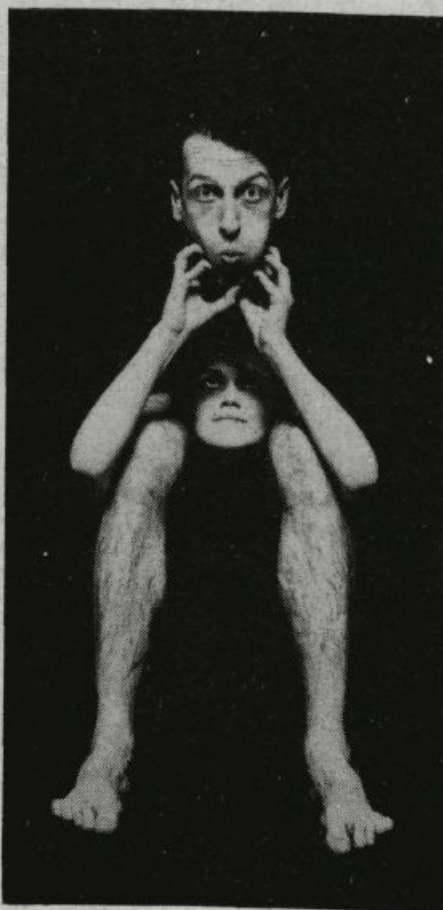

foto: Aleš Debeljak

OBLIKE DELOVANJA

5. člen

Temeljna oblika delovanja študentske zveze je študentska organizacija na fakulteti (akademiji). V začetku študijskega leta na neposrednih in tajnih volitvah voli svoje izvršne organe in poslance v parlament.

V skladu s statutom ŠZL si zveze študentov na fakultetah natančneje opredelijo v svojih pravilih organiziranost, oblike in metode dela.

6. člen

Stanovalci študentskih domov in člani pokrajinskih študentskih klubov delujejo v okviru svojih aktivov, ki se povezujejo v Svet aktivov stanovalcev študentskih domov in Koordinacijo pokrajinskih študentskih klubov.

7. člen

Študentsko društvo ali druga oblika interesnega organiziranja študentov izpolnjuje naslednje pogoje:

- svoje akte ima usklajene s tem statutom,
- njihov najvišji organ je skupščina, ki se sestaja vsaj enkrat letno,
- vsaj polovica članov in več kot 2/3 članov organov upravljanja ima status rednega študenta,
- svoj program delovanja usklajujejo s programom ŠZL in poročajo o njegovem uresničevanju organom ŠZL,
- s svojimi akti določijo pooblaščenim organom ŠZL pravico do vpogleda v svoje delovanje in finančno-materialno poslovanje,
- s svojimi akti določijo način izvolitve svojega predstavnika v parlament ŠZL,
- izpolnjevanje teh pogojev in izvolitve poslancev preverja statutarna komisija, izjeme pa odobri parlament.

8. člen

Študentske organizacije po fakultetah, aktivni in Svet aktivov stanovalcev študentskih domov, pokrajinski klubi in Koordinacija pokrajinskih študentskih klubov, študentska društva in druge oblike interesnega organiziranja študentov so lahko pravne osebe.

9. člen

Študentje lahko na fakultetah in v študentskih domovih ustanovijo aktivne ŠZ, da v njih uveljavljajo skupen interes. Aktiv vodi sekretariat, izvoljen na zboru članov aktiva.

ORGANIZIRANOST

10. člen

Organi ŠZL so:

- (1) parlament,
- (2) predsedstvo,

- (3) statutarna komisija,
- (4) nadzorni odbor,
- (5) programski svet, komisije in odbori parlamenta.

11. člen

Poslance v parlament volijo študentske organizacije na fakultetah in sicer:

- do petsto študentov enega poslanca,
- od petsto do tisoč študentov dva poslance,
- nad tisoč študentov tri poslance.

Študentska društva imajo pravico do enega poslanca v parlamentu. Način izbora poslancev si te organizacije določijo s svojimi pravili o organiziranosti.

Poslanec mora imeti ob izvolitvi status rednega študenta.

Poslanec, ki se ne more udeležiti seje parlamenta, lahko med študenti svoje fakultete pooblasti namestnika.

Parlament ima stalen odprt sedež, namenjen posameznikom in neformalnim skupinam, ki želijo predstaviti parlamentu svoje pobude. O zasedbi prostega sedeža glasuje parlament.

12. člen

Poslance volijo študentje v začetku jesenskega semestra. Do 15. novembra morajo študentske organizacije predložiti statutarni komisiji ŠZL zapisnik svoje volilne komisije. Zapisnik mora vsebovati ime in naslov organizacije, imena in podpise študentov, ki so volili, imena kandidatov in število glasov, ki so jih posamezni kandidati dobili ter imena in podpise članov volilne komisije. Volitve so veljavne, če je glasovalo vsaj trideset študentov.

13. člen

Pristojnosti parlamenta so:

- sprejeti statut in druge splošne akte ŠZL,
- voli predsednika parlamenta, predsedstvo ŠZL, statutarno komisijo in glavne in odgovorne urednike študentskih medijev, ter predlaga Univerzitetnemu svetu predsednika socialno-ekonomske komisije Univerze,
- na predlog UZŠŠO, Sveta aktivov študentov stanovalcev v domovih in Koordinacije pokrajinskih klubov študentov potrjuje njihove predstavnike v predsedstvu ŠZL,
- voli študentske delegate v organe Univerze in druge organe (- voli študenta prorektorja),
- obravnava pobude in formira komisije, odbore in druga delovna telesa parlamenta,
- na predlog predsedstva sprejme finančni načrt in hkrati s poročilom nadzorne komisije obravnava zaključni račun ŠZL.

Parlament lahko izglasuje nezaupnico in predčasno razreši dolžnosti voljene člane organov ŠZL.

14. člen

Mandat v organih študentske zveze je eno leto. Nosilci funkcij morajo imeti v času izvolitve status študenta. Študent je lahko trikrat izvoljen v isti organ ŠZL, a le dvakrat na isto funkcijo. Kandidate za funkcije v ŠZL lahko predlagajo vsi konstitutivni deli zveze ali pa se predlagajo sami.

Kandidacijski postopek za nosilce funkcij v organih ŠZL odpre predsedstvo ŠZL vsaj dva meseca pred

iztekom mandata z dopisom konstitutivnim delom zveze ter objavo v Tribuni in na RŠ.

Če novi nosilec funkcije ni pravočasno izvoljen, se staremu mandat podaljša, a največ za en mesec.

15. člen

Seje organov študentske zveze so javne. Sklepečne so, če je prisotnih vsaj polovica članov organa. Organi sprejemajo sklepe z večino prisotnih članov. Za sprejetje in spremembe statotov in pravilnikov o financiranju je potrebna večina vseh voljenih članov, točka pa mora biti na dnevnem redu.

Glasovanje v organih ŠZL je javno, volitve so tajne. Organ ŠZL se lahko odloči tudi za tajno glasovanje. V izrednih primerih lahko organi ŠZL z večino vseh članov sprejemajo dopisne sklepe, ki jih morajo potrditi na naslednji seji organa.

16. člen

Parlament se sestaja vsaj dvakrat letno (v stalnih terminih). Zasedanje parlamenta skliče predsednik parlamenta, v njegovi odsotnosti pa predsedstvo ŠZL. Izredna zasedanja parlamenta sklicuje predsedstvo ŠZL.

Na prvi seji v študijskem letu parlament po poročilu statutarne komisije ugotovi svoj kvorum.

Delo parlamenta vodi predsednik parlamenta s pomočjo delovnega predsedstva, ki ga predlaga in izvoli parlament.

17. člen

Sklic izrednega zasedanja parlamenta lahko zahtevajo:

- predsedstvo in statutarna komisija ŠZL,
- najmanj osem članic ŠZL,
- najmanj tristo študentov s peticijo.

18. člen

Parlament podrobneje uredi svoje delo s poslovníkom.

19. člen

Izvršni organ parlamenta je predsedstvo ŠZL. Predsedstvo sestavljajo predsednik, podpredsednik, sekretar, šest voljenih članov in šest članov po funkciji: glavni ali odgovorni urednik RŠ in Tribune, predsednik SEK, predsednik Sveta aktivov stanovalcev študentskih domov, predsednik koordinacije pokrajinskih študentskih klubov, predsednik UZŠŠO.

20. člen

Pristojnosti in dolžnosti predsedstva ŠZL so:

- izvaja sklepe parlamenta,
- izvaja program,
- pripravlja podlage za odločitve parlamenta,
- med zasedanji parlamenta vodi delo študentske zveze in upravlja z njenim premoženjem,
- izvršuje pravice in obveznosti do delovne skupine ŠZL,
- najmanj dvakrat letno poroča parlamentu o svojem delovanju in stanju študentske organizacije,

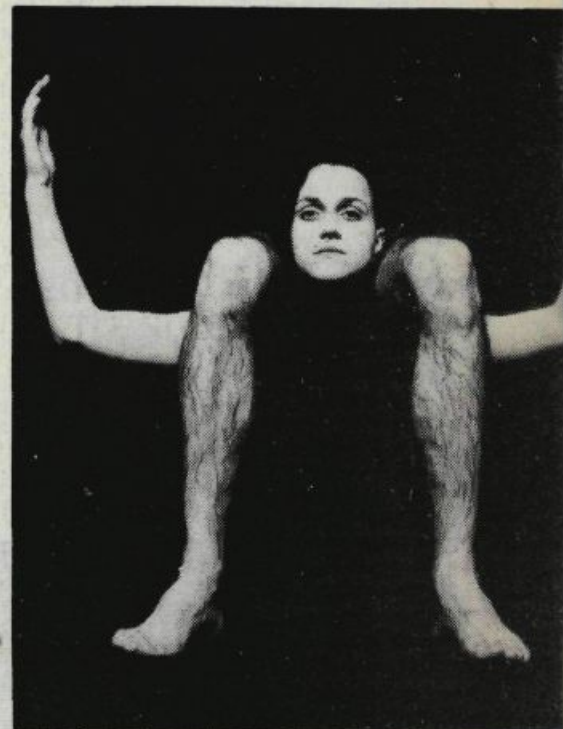

foto: Aleš Debeljak

- redno obvešča poslance o svojem delovanju in jim pošilja zapisnike s svojih sestankov,
- na zahtevo po sklicu izrednega zasedanja parlamenta (11. člen) v mesecu dni skliče parlament,
- imenuje predstavnike v izvršni organ ŠZL,
- določa predlog finančnega načrta in sprejema zaključni račun ŠZL.

21. člen

Delo predsedstva ŠZL vodi predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik in sekretar. Ti trije so tudi odredbodajalci, zastopajo in predstavljajo organizacijo v pravnem prometu in skrbijo za izvajanje sklepov predsedstva. Sejo predsedstva skliče predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik ali sekretar na lastno pobudo, pobudo parlamenta, statutarne komisije ali vsaj treh članov predsedstva.

Sekretar predsedstva ŠZL skrbi za delo komisij, centrov, delovnih skupin in drugih organov parlamenta in predsedstva ŠZL, skrbi za povezavo med delegati ŠZL v organih drugih organizacij, skrbi za pripravo gradiva za seje predsedstva in parlamenta ŠZL in njihovih organov.

Člani predsedstva ŠZL si med seboj razdelijo področja delovanja po sprejetem programu predsedstva.

22. člen

Statutarna komisija ima tri člane, ki si izberejo predsednika.

Statutarna komisija obravnava pritožbe in preverja usklajenost aktov in odločitev organizacij, društev in organov ŠZL s statutom in akti ŠZL. Svoja mnenja posreduje parlamentu in predsedstvu ŠZL ter prizadetim.

Ob vsakoletnih volitvah poslancev in konstituiranju parlamenta statutarna komisija preverja zasedenost poslanskih mest in obvesti parlament, kolikšen je njegov kvorum.

23. člen

Nadzorni odbor ima tri člane, ki si izberejo predsednika.

Nadzorni odbor nadzoruje finančno-materialno poslovanje ŠZL in o njem redno poroča parlamentu.

PARTICIPACIJA IN NEPOSREDNO ODLOČANJE ŠTUDENTOV

24. člen

Oblike participiranja in neposrednega odločanja študentov v ŠZL so:

- referendum,
- volitve,
- zbor študentov,
- pobuda in peticija.

25. člen

Po sklepu parlamenta referendum razpiše predsedstvo ŠZL.

Zahtevo za izvedbo referenduma lahko podajo:

- predsedstvo ŠZL,
- vsaj dvanajst članic ŠZL,
- vsaj tisoč študentov s peticijo.

Sklepi referenduma so veljavni, če se ga udeleži vsaj polovica vpisanih študentov. Sklep je sprejet, če zanj glasuje vsaj tretjina vpisanih študentov.

FINANCIRANJE

26. člen

Viri sredstev ŠZL so:

- prihodki iz posredovanja honorarjev za občasna in začasna dela,
- prihodki iz prodaje časopisov in knjig,
- prihodki od javnih in drugih prireditev,

- sredstva iz druge lastne dejavnosti,
- sredstva iz prispevkov občanov,
- dotacije drugih organizacij, institucij in skupnosti,
- drugi viri.

27. člen

Finančno-materialno poslovanje ŠZL vodi predsedstvo v skladu s predpisi in statutom, finančnim načrtom ter drugimi splošnimi akti, ki jih sprejme parlament ŠZL.

STATUS PRAVNE OSEBE

28. člen

ŠZL je pravna oseba s sedežem v Ljubljani, Kersnikova 4. V posameznih zadevah jo v pravnem prometu zastopajo in predstavljajo voljeni ali imenovani predstavniki ŠZL, vodja ŠZL in delavci s posebnimi pooblastili, v mejah, določenih s tem statutom in drugimi akti ŠZL, ki jih sprejme parlament.

POSEBNA DOLOČILA

29. člen

Delavci, ki opravljajo strokovne, administrativne, tehnične in druge naloge za ŠZL, oblikujejo delovno skupnost ŠZL.

Medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti med ŠZL in delovno skupnostjo ureja sporazum oziroma pogodba, ki jo na predlog predsedstva sprejmeta parlament in delavci delovne skupnosti.

30. člen

Vodja ŠZL je individualni poslovodni organ ŠZL. Na predlog predsedstva ga imenuje parlament, po postopku, določenim z zakonom. Za svoje delo je odgovoren parlamentu in predsedstvu ŠZL.

Vodja DS ŠZL uresničuje program finančno-materialnega poslovanja ŠZL, zastopa ŠZL v pravnih in finančno-materialnih zadevah v okviru aktov ŠZL in opravlja druge naloge po pooblastilu organov ŠZL.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE:

31. člen

Do konstitutivne seje parlamenta ŠZL se način izvolitve in sestava organov UO ZSMS nespremenjena preneseta v ŠZL.

32. člen

Vsi akti UO ZSMS in vsi akti študentskih organizacij in študentskih društev, ki so se združevale v UO ZSMS, morajo biti usklajeni s tem statutom do 31. 12. 1990.

33. člen

S sprejetjem tega statuta prenehajo veljati Pravila o organiziranosti in delovanju UO ZSMS, sprejeta 1. 3. 1984 ter spremenjena in dopolnjena 15. 4. 1987.

34. člen

Ta statut začne veljati z dnem sprejema na seji UK ZSMS Ljubljana.

foto: Aleš Debeljak

UBOŽNICE KLOŠARJI IN ŠTUDENTJE LJUDSKE KUHINJE IN PISMA

Lakota je z velikim pompom vstopila skozi vrata slovenskih medijev v življenje študentske populacije in dala možnost rektorju Univerze in mestni županji, da si postavita spomenik v obliki delilnic brezplačne hrane za ogrožene študente. In se izogneta globalnemu reševanju problemov.

*Beraču ne rata,
da jedu bi prata,
beraču gre skorja,
ja, taka je reč!*

(Fran Milčinski-Ježek)

Ne, beseda ne bo tekla o klošarjih, ki jih vsak dan srečujemo po parkih, ob obveznem litru rdečega. Reč je o študentih. O tisti skupini mladih, na katerih gradi vsaka družba, ki se zaveda pomena vsestranskega znanja za napredek v katerikoli veji gospodarstva in družbe same. Zakaj to tako čudno enačenje teh dveh plasti družbe - beračev in študentov? Ali je razlika med eno in drugo skupino res tako velika, da bi bilo vsako primerjanje nesmiselno? Sodeč po dogajanju v slovenskem prostoru v zadnjem mesecu ta primerjava nikakor ni absurdna. Del javnih občil, med katerimi nesporno vodi »svetovni rekorder«
Nedeljski dnevnik, se intenzivno ukvarja s problemi, o katerih se do sedaj niso, ali pa vsaj zelo redko ukvarjali. Poleg najpogostejših, predvsem političnih tem, je sedaj v ospredju slovenske javnosti problem študentskega življenja. Pravzaprav študentskega preživetja. In kje tiči povod za to nepričakovano zanimanje za področja, ki so se do sedaj pojavljala v časopisih samo kot drobna poročila nekje na obrobju tistih strani, ki jih povprečen bralec brez velike škode za njegovo informiranost preskoči?

KDAJ SO ŠTUDENTJE POSTALI LAČNI

V časih, ki so (upajmo) minili, je veljalo, da so ravno študentje tisti del populacije, ki živi svoje zajedalsko življenje na račun vseh delavnih ljudi, ki jih s svojim neskončno pridnim in potrpežljivim delom hranijo in oblačijo. Študentje pa se namesto učenja bolj posvečajo neumnostim, ljubezni in pivu.

Da ne pozabimo cigaret! Misel o študentu, polnem denarja, je bila stalna spremljevalka raznih pisem bralcev, ki so svojo ogorčenost izražali v taistih medijih, ki so sedaj odkrili neko novo živalsko vrsto: LAČNEGA ŠTUDENTA.

Sam začetek odkrivanja ni nič kaj romantičen - obupan, lačen študent se je sam javil na naslov Nedeljskega dnevnika s pismom, kjer ta svoj obup in lakoto sporoča svojim sonarodnjakom. Podpis samo z začetnicami in: naslov znan uredništvu. Da se ni podpisal s polnim imenom in naslovom, je popolnoma razumljivo za takšen narod, kot smo Slovenci, ki neradi zaupamo svoje stiske, saj je najpogostejši odziv okolja samo posmeh in zaničevanje, v najboljšem primeru nerazumevanje.

S svojim pismom je sprožil val vsenarodnega usmiljenja, pomilovanja, kar je povzročilo, da so se celo uradne institucije prebudile iz svojega spanja in zaspano, a vendar začele reagirati. Je pač čas, ko si vsi, ki imajo kak položaj, poskušajo pri volilnih nabratih kako točko več. Ljudstvo se je tudi zgodilo. Po pisemskih bralcev sodeč je fant preskrbljen do konca življenja s krompirjem, kozarci marmelade romajo v Ljubljano, zdomci so pripravljene nakazovati večvreden denar na žiro račun. Pod pogojem, da lačni redno študira.

Problem je samo, kam poslati to marmelado in kolone. Naslova namreč ni, klobase se hitro pokvarijo, marmeladni kozarci pa se tudi ne morejo kopičiti v poštnih prostorih.

B.B. IN ČRNA PEGA ČEZ OČI

Samo B.B. in naslov, znan uredništvu. Ker je človeška radovednost neizmerna, novinarska pa še najmanj dvakrat večja, smo se lotili manjše akcije identifikacije pisca omenjenega pisma. Ni bilo težko priti do naslova, težje je bilo vzpostaviti stik z lačnim fantom. Zelo težko je namreč vzpostaviti stik z osebo, ki je ni mogoče najti niti v registru prebivalcev republike Slovenije.

Na dokaj verodostojnem naslovu na Zeleni jami je kompleks popolnoma novih blokov, ki spadajo med najdražje v Ljubljani. Javna skrivnost je, da to niso tako imenovani »solidarnostni bloki«, temveč stanovanja, namenjena prodaji posameznikom in podjetjem. In tu naj bi po dobljenih informacijah stanoval junak te zgodbe.

Do tukaj sloni zgodba na popolnoma preverjenih podatkih. V trenutku, ko stojimo pred stavbo z bakreno streho, v kateri naj bi stanoval naš študent, pa se pojavi vrsta vprašanj in ugibanj. V prvi vrsti je to vprašanje verodostojnosti podatka o njegovem naslovu. V taki stavbi ne stanuje nekdo, ki se dobesedno bori za svoj obstoj. Nekdo, ki mu je lakota spremljevalka v letih študija. Tudi kot podnajemnik ne, saj vsi vemo, da stane najemnika za sobo pravo malo bogastvo. Da pa bi živel v prijateljevem stanovanju, je prava sreča za vsakega študenta. Zato nikakor ni čudno, da za njegovo ime in priimek nihče v bloku še slišal ni.

Ne preostane nam drugega, kot da seštejemo vse ugotovitve: niti ena od zainteresiranih skupin ni v enem mesecu uspela izslediti pisca odmevnega pisma in vzpostaviti stika z njim, v registru prebivalcev Slovenije njegov priimek ne obstaja, na naslovu ga nihče ne pozna in še precej podobnih indicij, ki kažejo v eno samo smer - B.B. je fantom. Ali pa je dovolj pameten, da je zavedel vse, ki so se odločili poiskati njegovo osebo. A čemu?

BALADA O KOŠČKU KRUHA

Najbolj logičen zaključek. Pismo je bilo napisano z namenom sprovcirati slovensko javnost, ki je v svoji brezbriznosti in samozadovoljnosti pozabila, da obstaja neka skupina ljudi v tej naši družbi, ki jo je dosedanja socialna in šolska politika pripeljala na družbeno dno. Pripeljala tako globoko, da postaja nada našega naroda, mlada inteligenca, ravno tako brez perspektiv kot na začetku teksta omenjeni klošarji.

Vse skupaj niti ni potrebno, da je popolnoma resnično. V bistvu je dovolj ta primer samo kot fikcija nečesa kar se v ne tako daljni prihodnosti lahko zgodi. In to ne samo s študenti. Tudi tisoči nezaposlenih, ki bodo ostali na cesti pri spremembah družbenega sistema, bodo prekleto potrebni v tem trenutku tako ožljubljeni zastonske enolončnice. Razlog je preprost. Sprejemanje tržnih zakonitosti na vseh področjih bo povzročil veliko brezposelnost. Naša država pa nikoli ni imela in tudi sedaj nima nobenih realnih možnosti preživljati brezposelnih, kot se to dogaja v zahodnih državah.

Tu je pismo pozitivno, saj odpira nekatere probleme, pred katerimi so si oblastniki skupaj z družbo zatiskali oči. Javnost je končno izvedela, da študentski problem obstaja. Sicer ne v že kar karikirani podobi, ki jo je dobila iz študentskega pisma, a vendar obstaja. Končno je že čas, da se študentje poleg študija ukvarjajo z vsemi vrstami priložnostnih del, če si hočejo ustvariti življenje, ki je vsaj v osnovnih stvareh podobno nekemu normalnemu življenju. Da si tudi mi ne bi zatiskali oči - priložnostna dela niso samo tista preko študentskega servisa, tudi prostitucija in opravljanje najtežjih del za nekaj dinarjev so stalnice v življenju študentske populacije v Ljubljani.

PSALM O BRANJEVKAH

Predvsem pa je pismo naredilo veliko škodo, ker je namesto globalnega reševanja študentskega vprašanja povzročilo še nadaljne metanje peska v oči študentom samim. Niti odpiranje brezplačnih menz, niti akcija dobre volje ne morejo rešiti nakopičenih problemov. Pismo je samo voda na mlin odgovorni oblastniški garnituri, ki bo namesto sperme njene šolske in stipendijske politike, ki bi zagotavljala normalne študijske pogoje, odpirala nove menze, podarjala nafehtano marmelado. In vsi bodo srečni, ker bo njihova vest pomirjena. Nekateri bodo kupili vest za kilo krompirja, drugi za pedeset mark.

Razni Janezi in Nuše pa se bodo zadovoljno nasmehnili.

*a komu gre prata?
a komu gre prata?
a komu gre prata?
eh!
nej rata kar če!*

(Fran Milčinski-Ježek)

Peter Žnidaršič

Govoriti o obramboslovju, je lahko dvo-rezni meč. Saj to ni študijska smer, ki bi bila z vojaško oblastjo v tesni povezavi, seveda pa od nje ni neodvisna. Katedra za SLO in DS je bila ustanovljena leta 1973-74 in sicer na pobudo Uprave za civilni sektor, ki deluje v sklopu JLA. Učni program je bil enoten za celotno Jugoslavijo in to v srbskohrvatskem jeziku. Predmeti so bili predvsem vojaško obarvani, družboslovne vede pa so bile zapostavljane. Predmetnik ni bil trden in se je iz leta v leto spreminjal. Slovenska katedra se je zaradi teh problemov, predvsem zaradi jezika, dogovorila s predsedstvom SR Slovenije za zasnovo novega učnega programa, s katerim bi bili diplomanti te fakultete družbenopolitični delavci v vseh strukturah družbe, in ne samo ozko usmerjeni vojaki.

Tako je 1. 9. 1986 prišlo do preimovanja Katedre za SLO in DS v Katedro za obramboslovje in do bistvenih sprememb v izobraževalnem sistemu. Od takrat naprej je obramboslovje interdisciplinarni program, ki zagotavlja širok profil obramboslovca s temeljnimi družboslovnimi in obrambnostrokovnimi znanji, ter splošno družbenopolitično razgledanostjo. Tako visokošolski študij za pridobitev naslova diplomirani obramboslovec zajema temeljna družboslovna, obrambnostrokovna, psihološko-pedagoška, metodološka in praktično poklicna znanja. Kot bodoči predavatelj predmeta SLO in DS na srednjih šolah pa morajo študentje poznati tudi osnovna znanja didaktike in psihologije pouka. Po končanem šolanju se lahko diplomanti zaposlijo na področju vodenja, urejanja in koordiniranja dejavnosti splošne ljudske obrambe in družbene samozščite.

Interesenti za zaposlitev teh kadrov, ter hkrati tudi njihovi štipenditorji, so med drugimi tudi Občinski in Republiški sekretariati za TO, Sveti za ljudsko obrambo, UNZ, in večje delovne organizacije, ki morajo po zakonu zaposliti upravitelja obrambnih načrtov.

KATEDRA ZA OBRAMBOSLOVJE

Mi nismo vojaki, mi smo samo tako oblečeni

Obramboslovec skrbi za oblikovanje obrambne politike. To pomeni, da analizira ukaze za realizacijo obrambnih priprav v vseh sestavinah SLO in DS. Proučuje obrambne dejavnosti ter vodi priprave za mobilizacijo in razvoj sil ter sredstev za vodenje vaj v sistemu SLO in DS v miru. Med drugim tudi analizira pojem in vlogo kulture v SLO in DS ter povezuje kulturno-umetniško ustvarjalnost in bojno moč. Tretja plat njihovega delovanja v družbi je oblikovanje obrambnega informacijskega sistema. Opredeljujejo potrebne postopke in medije za zbiranje, shranjevanje in distribucijo podatkov za potrebe SLO in DS. Proučujejo tudi nastajanje morebitnih izrednih razmer ter zagotavljajo nemoteno delovanje informacijskega sistema v vojni. Načrtuje število kadrov za obrambne dejavnosti in skrbi za njihovo štipendiranje ter zaposlitev. Organizirajo in izvajajo vaje, katerih namen je konkretno usposabljanje ljudi za delo z bojnimi in drugimi sredstvi. Za tako delo je potrebna ustrežna psihofizična sposobnost, saj ti delavci veliko hodijo in potujejo.

Ne smemo spregledati problema, ki je trn v peti ne le študentov te ustanove ampak tudi profesorjev. Zakon določa, da je študent, ki hoče uspešno dokončati študij, obvezen opraviti trimesečno stažiranje v JLA. Pred uvedbo novega VIP-a je stažiranje trajalo štiri mesece in pol. Da pa bi bila ta zadeva še bolj nesmiselna, so morali študentje stažirati izven svoje republike, tretirani pa so bili kot navadni vojaki v naših oboroženih silah. Tako se je na Katedri porajala ideja o bojkotu stažiranja. Zaradi tega bojkota, ki je trajal v letih 1985 do 1987 nekateri študentje še vedno nimajo diplome in je tudi ne bodo imeli, dokler ne opravijo stažiranja ali pa ne presežejo starostne dobe sedemindvajsetih let.

Tako je dr. Tovornik, ki se je že od samega začetka ukvarjal s tem problemom, sestavil nov program o stažiranju. Zvezni organi so ga kas-

neje sprejeli, tako da sedaj fantje stažirajo v Sloveniji, najpogosteje v Mariboru, dekleta pa v kasarni v Šentvidu. Rok stažiranja traja tri mesece.

Naj se ustavim še ob problemu, ki je tema debat študentov in dijakov po vsej Sloveniji. Najprej o podatkih, ki jih je Katadra za Obramboslovje navedla v svoji raziskovalni nalogi o predavateljih predmeta SLO in DS na visokih in višjih šolah. Število predavateljev na ljubljanski Univerzi je 20, na mariborski univerzi pa 6. Od tega jih je v Mariboru redno zaposlenih 4, v Ljubljani pa 8. Potrebe so bistveno večje. Naj jih za boljšo predstavitev navedem: Na ljubljanski Univerzi bi morale poučevati 56 predavateljev, v Mariboru pa 18.

Že na prvi pogled lahko vidimo velike razlike med pravim stanjem in potrebami. Lahko omenimo še izobrazbo predavateljev. V Ljubljani ima ustrezno izobrazbo le 8 od 20, v Mariboru pa 3 od 6. Veliko predavateljev poučuje na več fakultetah. Kvantiteta pa ni vedno pogoj za kvaliteto, in zato po 33 urah poučevanja istega predmeta na teden predavatelj ni več zmožen vlagati večje energije v predmet, in se raje drži starih, že zdavnaj izrabljenih kalupov. Ampak to je le del problema. Ob konsenzu strokovne javnosti glede nujnih točk prenove na normativnem področju predmeta, kot je na primer idološka obremenjenost, pomanjkljivo doseganje aplikativnih poklicnih smotrov, t. j. prilagajanje vsebin predmeta posameznim poklicnim usmeritvam za delovanje ob primeru naravnih in drugih nesreč, ob kriznih dogodkih in v neposredni vojni nevarnosti ali vojni.

V laičnem ali gostilniškem žargonu bi to slednje povedano zvenelo takole: »Zakaj bi se bodoči zdravniki učili neumnosti o strategiji vojaškega napada, ko pa vsi vemo, da je doktor v vojnem času bolj potreben s skalpelom in transfuzijo v roki, kot pa s puško.«

Naj še za trenutek ostanem pri predavateljih predmeta SLO in DS. Nezadovoljiva situacija, oziroma razhajanje med obstoječim in potrebnim številom predavateljev pa je še bolj problematična, kot se na prvi pogled kaže. Praktično ne na mariborski in ne na ljubljanski Univerzi ne obstaja kratkoročni ali dolgoročni plan o dopolnitvi predavateljskega kadra. Glede na opredelitve idejnega projekta lahko na osnovi zbranih podatkov sklepamo, da struktura poklicnih kadrov na področju visokega in visokošolskega šolstva ne ustreza družbenim opredelitvam in visoko postavljenim vzgojno-izobraževalnim smotrom predmeta SLO in DS. Videti je, da kadrovski problem v naslednjih nekaj letih ni rešljiv gleda na nizko zanimanje omenjenega kadra za morebitni podiplomski študij. V bistvu so to člani predvojne generacije, ki so upokojeni in poučujejo pogodbeno. Take ljudi pa je težko prepričati in jih ponovno poslati v šolske klopi. Zaradi tega pa bomo

študentje, pa tudi srednješolci, še dolgo časa morali poslušati predavanja predmeta SLO in DS v srbskohrvaški slovenščini, ki je na trenutke zelo smešna. Premlevali bomo partizanske načine bojevanja, Hitlerjeve napake ob napadu na Rusijo in se trudili, da bomo izpit iz predmeta SLO in DS opravili med prvimi, ali pa kar prvi. Povem naj še to, da poznam nekaj študentov, ki jim je to tudi edini izpit, ki so ga opravili v svojem dolgoletnem študiju. Vprašali se boste, ali nisem morda skrenil s poti in se odmaknil od moje glavne teme,

Katedre za obramboslovje. Ne, ni se mi zmešalo in nisem začel kar tja v en dan pisati o predmetu Obramba, kot ga vsi radi skrajšano imenujemo. Hotel sem vam povedati to, da se je Katedra med prvimi začela boriti za spremembe v tem predmetu in da se za to še vedno zavzema. Ob prebiranju tega sestavka vam nisem hotel vsiliti in povečati poklic obramboslovca. Želel sem le, da vidite, kakšna je razlika med vojsko v pravem smislu pomena besede in obramboslovjem kot znanostjo.

RENATO

✂

' jaz _____ stanujoč v _____
 (ime in priimek) _____
 _____ želim postati
 (ulica, pošta) _____
 naročnik TRIBUNE! _____
 (podpis) _____
 (izreži in nalepi na dopisnico)

PHILIP KAUFMAN

INTERVJU

V Pragi je leta 1968 živel mlajši zdravnik z imenom Tomaž. To je stavek, s katerim se začne film *Neznosna lahkost bivanja* (*The Unbearable Lightness of Being*, 1988) Philipa Kaufmana. Ta stavek in še nekaj naslednjih nas skupaj z uvodnimi prizori vpelje v film o ljubezenski razdvojenosti zdravnika Tomaža in kot nam že letnica dogajanja pove, je to ljubezenski film s političnim ozadjem. Ker je film že odkupljen za predvajanje pri nas in ga lako v letošnjem letu pričakujemo v naših kinih, naj bo ta zapis uvod v predstavitev filma in njegovega avtorja.

Philip Kaufman je ameriški režiser in scenarist židovskega rodu. Rodil se je 23. oktobra 1936. Kot režiser je debutiral s filmom *Goldstein*, ki ga je pri svojih osemindvajsetih letih posnel skupaj z Benjaminom Manasterjem. Že naslednje leto je posnel samostojni film (režija in scenarij) *Fearless Frank*, a je šel izdelek v predvajanje veliko kasneje in se tako še sedaj zanj pojavljajo različne letnice nastanka (mi smo našli dve: 1967 in 1969).

Naslednji Kaufmanov film smo videli tudi pri nas. Gre za antiwestern *Tolpa Cola Youngerja in Jesseja Jamesa*, enega odličnih westernov tistega časa (ob njem še *Plavi voja*, *Doc Holliday*, *Divja horda*, *Mali veliki mož...*), ki so se končno znebili znanih in trdnih klišejev o slikanju Divjega Zahoda z delitvijo protagonistov na dobre in slabe. Temu je sledil film *Strahote bele zore* (*The White Dawn*), dramatičen poldokumentarni film o življenju Eskimov. Naj vas obvestimo, da bo ta film, če bo šlo vse po načrtih, na sporedu ljubljanske Kinoteke že 1. marca.

Tudi s filmom *Invazija tretjih bitij* smo se lahko spoznali, nazadnje še na televiziji in lani tudi v Kinoteki. Tokrat se je Kaufman lotil znanstvene fantastike, odlično pa so mu pomagali igralci Donald Sutherland, Brooke Adams, Leonard Nimoy, Jeff Goldblum in Veronica Cartwright. Oba filma iz leta 1979 so naši distributerji preskočili, zato pa smo lahko videli *Pot v vesolje* (*The Right Stuff*), pravo epsko zgodbo o prvih ameriških astronautih, film s serijo odličnih igralcev (ki pa niso zvezde, ampak »delavci«): Scottom Glennom, Edom Harrisom, Barbaro Hershey, Dennisom Quaidom, Pamela Reed, Samom Shepardom...

in zdaj je tu *Neznosna lahkost bivanja*, ekranizacija istoimenskega romana v Franciji živečega češkega pisatelja Milana Kundere (*Šala*, *Smešne ljubezni*, *Poslovilni valček...*). Več besed o samem filmu morda pride na vrsto, ko bomo film gledali v kinu, na kratko pa bomo omenili soustvarjalce. Glavne vloge so odigrali **Daniel Day Lewis**, **Lena Olin** in **Juliette Binoche**. Day Lewis je odličen angleški igralec, ki je najprej vse osvojil v gledališču, sedaj pa to očitno namerava tudi na filmu. Spoznali smo ga že v filmih *Moja lepa pralnica* *Stephena Frearsa* in *Soba z razgledom* *Jamesa Ivoryja*, pravkar pa so ga za vlogo v filmu *Moja leva noga* proglasili za igralca leta (film je zgodba o irskem pisatelju, pesniku in slikarju *Christyju Brownu*, ki se je rodil z možgansko paralizo in je vse ustvaril z edinim delom telesa, ki ga je ubogal - z levo nogo). **Juliette Binoche** smo spoznali v odličnem francoskem filmu *Nečista kri* (*Le mauvais sang*, 1986) *Leosa Caraxa*, **Leno Olin** pa so nemara le najbolj pridni kinoobiskovalci videli v filmu *Ljubezenski trikotnik* (*Karleken*) *Theodorja Kallifatidesa*. Leni so v tem odličnem delu družbo delali *Per Ragnar*, *Anna Godenius* in *Erland Josephson*. Slednjim pa je igrala tudi v Bergmanovem TV filmu *Po vaji*. Da ne bi ostalo le pri tem, *Josephson* nastopa tudi v *Neznosni lahkosti bivanja*, v epizodi, enako kot **Daniel Olbrychski** (*Obljubljena dežela*, *Pločevinasti boben*, *Padeč Italije*).

Scenarij za film je Kaufman napisal skupaj z **Jeanom-Claudeom Carrierom**, dolgoletnim Buñuelovim sodelavcem (*Dnevnik sobarice*, *Rimska cesta*, *Lepotica dneva*, *Diskretni šarm buržoazije...*), na evropskem letu filma in TV proglašeni za najboljšega scenarista zadnjih trideset let. Nekakšno povezanost z Bergmanom pa je Kaufman ob omenjenima igralcema dosegel še z direktorjem fotografije - **Svenom Nykvistom**. Ta dolgoletni Bergmanov snemalec (omenimo naj le z oskarjema nagrajeno delo v filmih *Kriki in šepetanja* ter *Fanny in Alexander*) pa je odličen tudi pri delu z drugimi režiserji - snemal je *Žrtvovanje* *Tarkovskega*, *Star '80* *Fossea*, *Lepo punčko* *Mallea*...

Navsezadnje je zanimiv tudi producent filma - **Saul Zaentz**. To je človek, ki je s svojim financiranjem utemeljil ameriško reputacijo **Miloša Formana**. Gre torej za producenta s poslušom za »češke teme«.

Pogovor s Kaufmanom je opravil François Guérif, mi pa ga povzemamo po sarajevskem filmskem časopisu (*mimogrede* - še vedno najboljšem pri nas) *Sineast*, kjer je bil objavljen v dvojni številki 80/81 lanskega leta.

Filmografija:

- 1964 *Goldstein* (tudi koscenarist, korežija Benjamin Manaster)
- 1967 *Fearless Frank* (tudi scenarij),
- 1972 *The Great Northfield Minnesota Raid* (tudi scenarij),
- 1974 *The White Dawn*,
- 1978 *Invasion of the Body Snatchers*,
- 1979 *The Wanderers* (tudi koscenarist),
Up Your Ladder (tudi koscenarist),
- 1983 *The Right Stuff*,
- 1988 *The Unbearable Lightness of Being* (tudi koscenarist).

- Kako ste prišli do filmskega projekta po Kunderovi knjigi?

Kaufman: Po filmu »The Right Stuff« (Pot v veselje) sem začel pisati scenarij za nek pustolovski film, inspiriran s knjigami Talbota Mundyja. In potem se mi je ponudila priložnost, da bi naredil »Neznosno lahkost bivanja«. Knjiga mi je bila všeč. Rad imam Kunderovo pisanje. Uporablja mnogo objektivov, ki niso ravno potrebni, a gre naravnost k bistvu. Ne izgublja časa v opisovanju Prage ali družine, enostavno pove le tisto, kar moramo vedeti o teh osebah.

- Vam je snemanje v Evropi povzročalo težave?

Kaufman: Jaz sem živel v Evropi. Všeč mi je bila ideja, da bi tam snemal in dočaral to atmosfero.

- Vaš film se začne nekako tako kot pravljica, kot »Goldstein«?

Kaufman: Točno tako. Kot pravljica: nekoč je bil... Želel sem, da se film začne tako nedolžno kot filmi Miloša Formana.

- Ste si pred snemanjem ogledali češke filme iz šestdesetih let?

Kaufman: Da, filme Formana, Passerja, Nemeca. Uporabljal sem tudi filmske dokumente iz tistega časa, še posebej tiste, ki jih je naredil Jan Nemeč. On igra v filmu in snema tisto, kar je snemal v teku dvajsetih let. Zanj je to zelo vznemirljivo. V začetku me je motilo, ker je ob meni še en režiser, toda on mi je veliko pomagal in mi dal zelo zanimive predloge.

- Zakaj ste se odločili uporabiti »filmske novice« za prikaz prihoda ruskih tankov v Prago?

Kaufman: Mislil sem, da mi ni treba poskušati dočarati atmosfero moči te invazije, ko pa o tem že obstajajo filmi. Te slike so posneli anonimneži, ki so to tudi ostali. Kje so zdaj? Iz te invazije so napravili velik podvig v kinematografiji. Tako je bil moj film na določen način začel že pred dvajsetimi leti.

- Vi ste posneli tudi film »Fearless Frank«...

Kaufman: To je zgodba o junaku komičnih anekdot, ki postanejo resnične in to je bila prva vloga Jona Voighta (nekaj vlog za osvežitev spomina: Polnočni kavboj, Vojakova vrnitev, Zadeva Odesa, Conrack, Odrešitev... op. prev.), katerega sem odkril, ko sem igral v drami »Pogled z mosta« v nekem obmestnem njujorškem gledališču. Robert Duvall (še nekaj njegovih vlog: Boter, Boter II, Apokalipsa danes, Nežno usmiljenje, Barva nasilja... - op. prev.) je tudi igral v tem delu. Dustin Hoffman pa je bil direktor produkcije.

- Kako ste prišli do ideje, da posnamete film »The Great Northfield Minnesota Raid« (pri nas Tolpa Cola Youngerja in Jesseja Jamesa - op. prev.)?

Kaufman: Bral sem o tem zdelo se mi je, da se je Jesse James znal prodati. S tem ropom je postal heroj. Prava zgodba o tem nikoli ni bila povedana. To je enako tudi s Potjo v veselje (The Right Stuff): to pomeni povedati zgodbo, ki je ne poznamo, ker je zavita v legendo. Kakorkoli že, film

Lena Olin in Daniel Day-Lewis v Neznosni lahkosti bivanja

»The Great Northfield Minnesota Raid« je Universal skoraj zavrzel, potem pa ga je Televizija »lepo« zmrcvarila. Ko sem ga zadnjič gledal, so dodali sončni zahod. Pričakoval sem svoj dialog, a to sploh ni bil moj posnetek sončnega zahoda.

- Nismo videli »the White Dawn« (pri nas Strahote bele zore - op. prev.).

Kaufman: Takrat mi je »Paramount« predlagal dva filma: o sevemem polamem krogu ali o Antarktiki. Žena mi je govorila: »Ne beri tega scenarija o Eskimih, ker si boš zaželel napraviti ta film.« In res, snemanje je bilo zelo težko - vrnil sem se popolnoma izčrpan. to je bil pravi izziv.

- Po Jesseju Jamesu Eskimi... Kot Nicholas Ray (režiser slovitoga Upornika brez razloga z Jamesom Deanom v glavni vlogi - op. prev.)?

Kaufman: Vem, poznal sem Nicka Raya, pogosto sva igrala bilijard. Govoril je, da sem falot, ki kopira njegove filme.

- Kako je prišlo do filma Odpadnik Josey Wales (The Outlaw Josey Wales)?

Kaufman: S Clintom Eastwoodom sva bila prijatelja, ko je bil on pri Universalu. Ponudil mi je dva ali tri filme. Tega sem jaz napisal. Vem, da je na špicu filma ime drugega scenarista, a vam pravim, da sem jaz napisal ta scenarij. Kaj naj bi naredil? snemal sem dva tedna. Na začetku je bil Clint še izčrpan od snemanja filma »The Eiger Sanction«. Pozneje se je spočil, a sva se začela razhajati v določenih stvareh. Ugotovil sem, da moram oditi. Odkril sem, da nisem režiser za filmske zvezde. Jaz znam delati z ljudmi, ki tvegajo, ne pa z zvezdami, ki jih je treba božati in ki menjajo lik (osebnost, ki jo igrajo), da bi jo prilagodili sebi. To je bilo zame žalostno obdobje.

Film »The White Dawn« ni bil distribuiran in moji načrti se niso uresničili.

- Ali ni film »Invasion of the Body Snatchers« (Invazija tretjih bitij) remake Siegllovega filma?

Kaufman: Hvala vam, ker ste to rekli. To je inačica. Obožujem ta Siegllov film, ki mu gredo vse moje časti. Zdelo se mi je zanimivo prenesti

Plakat za film *Invazija tretjih bitij*

dogajanje v veliko mesto sedemdesetih let. To je tako, kot da bi Kevin MacCarthy tekkel že dvajset let. Na nek način je bilo to nadaljevanje tistega filma.

- Kot kaže je bil film »The Wanderers« za vas srečen.

Kaufman: Zame je bilo pravi užitek delati ta film. Večina igralcev je bilo amaterjev. To je bila ideja mojega sina, scenarij pa je napisala moja žena.

Potreboval sem štiri leta, da sem uresničil ta projekt. V tem času so mi govorili, da ni zanimanja, da ni tržišča za filme o najstnikih.

- Vi ste napisali *Lov za izgubljenim zakladom* (*The Raiders of the Lost Ark*). Zdi se, da vam film ni všeč.

Kaufman: Ni res. Rekel sem le, da to ni film, ki bi ga jaz želel snemati. Vsekakor pa ne bi bilo tako velikega uspeha. Jaz globoko in iskreno spoštujem Speilberga.

Kako ste našli Leno Olin?

Kaufman: Producent jo je videl v »Kralju Learu« in mi je rekel zanjo. Bilo je dovolj, da jo vidim, kako gre skozi hotelski salon, da bi vedel, da je to tisto, kar iščem. Ona je fenomenalno grajena. Želo je skromna in ne želi biti zvezda ampak igralka. Ni svojeglava, ni muhasta. Zame je bilo to odkritje...

Spominjam se, da je nekdo Anthony Mann rekel, da je on znani režiser, ker je snemal Garyja Cooperja, kako jaha. Prav ima. Jaz pa, jaz sem posnel Leno Olin na preprogi in ta slika bo morda ostala v zgodovini filma.

- kaj pa Juliette Binoche?

Kaufman: Moja žena je videla njene fotografije. Bila je zainteresirana za vlogo in bila je prosta.

Dva tedna pred začetkom snemanja smo se dobili zaradi branja scenarija - vse nas je spravila v jok.

Mislím, da je resnično nadarjena. Zelo me zanima, kako se bo naprej razvijala.

- Daniel Day Lewis je mlajši kot osebnost v knjigi.

Kaufman: Iz scenarija smo izpustili lik Tomaževega sina in tako je Tomaž lahko bil mlajši. Daniela sem videl na televiziji, po naključju, in posebej mi je bil všeč njegov smisel. On je res privlačen. V njem je nekaj Henryja Fonde ali Jimmyja Stewarta, skupaj s primesmi, vplivom Clifta, Branda in Deana. On je igralec z velikimi izkušnjami.

- Zakaj liki v filmu govorijo z naglasom?

Kaufman: Naglas je zelo pomembno. V filmu *Pot* v veselje vsi govorijo z regionalnim naglasom. Ko igralec govori z naglasom, se celo fizično spreminja na določen način. Potem pa, moji igralci so bili iz vseh koncev Evrope - važno mi je bilo, da govorijo isti jezik in da obdržijo svoj naglas.

- Kako ste sodelovali s Svenom Nykvistom?

Kaufman: On je izreden. Dela tako, kot mu reče režiser, Nikoli ne vsiljuje svojega mnenja. Dela hitro in igralcem ni treba dolgo čakati, kar je zelo dobro.

- Kaj Kundera misli o filmu?

Kaufman: Glede na to, da je to človek, ki ima rad natančnost, ga ne bi rad napačno citiral. Toda njegova reakcija po ogledu filma me je navdušila.

- Vaši filmi postavljajo več vprašanj, kot pa dajo odgovorov.

Kaufman: Gotovo. Nek francoski kritik je rekel, da imajo moji filmi dober začetek, da pa pozneje slabo razvijam tok dogajanja. Moja zadnja dva filma sta mogoče iskanje stila, iskanje sredstev, ki ustvarjajo napetost in gibanje, a niso tako tradicionalna. Ta izkušnja gre po ameriški poti. V mojem načinu dela bo vedno nekaj ameriškega.

(prevod in priredba - M. K.)

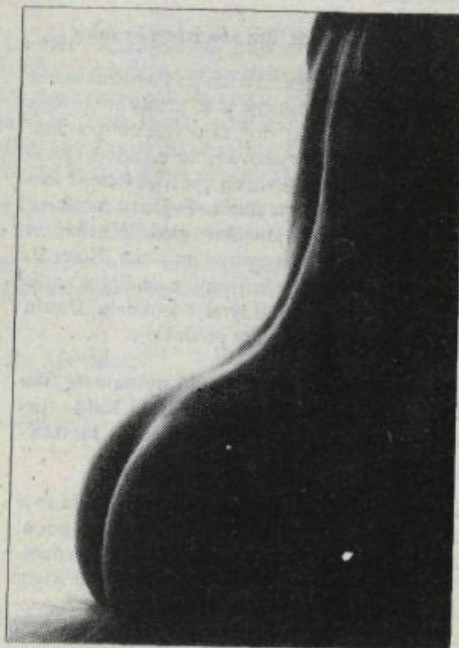

Foto: Andrej Kos

ČAROVNIKOV KLOBUK

Čudežni gozd je nastal po scenariju **Sunčane Škrinjaric**, režiral ga je **Milan Blažeković**, glasbo zanj sta napisala **Dennis Leogrande** in **Arsen Dedić**, proizvedla pa skupina Croatia film iz Zagreba in Fantasy Forest Film Inc. iz New Yorka. Najbrž smo še najbliže bistvu, če rečemo, da je šlo za naše »roke in pamet« in tuj denar.

Kakorkoli že, v tem simpatičnem, barvitom filmu smo spoznali junake čudežnega gozda, živali vseh vrst in velikosti. Medved Mate, bober Ostrozob, lisjčka Lili, ježki Do, Re in Mi in drugi so se borili z zlom, ki ga je predstavljal car Kaktus. Živalim sta pomagala slikar Paleta, ki se je mudil v gozdu, in mali čarovnik Palčica. Da je dobro na koncu zmagalo, najbrž ni treba posebej poudarjati.

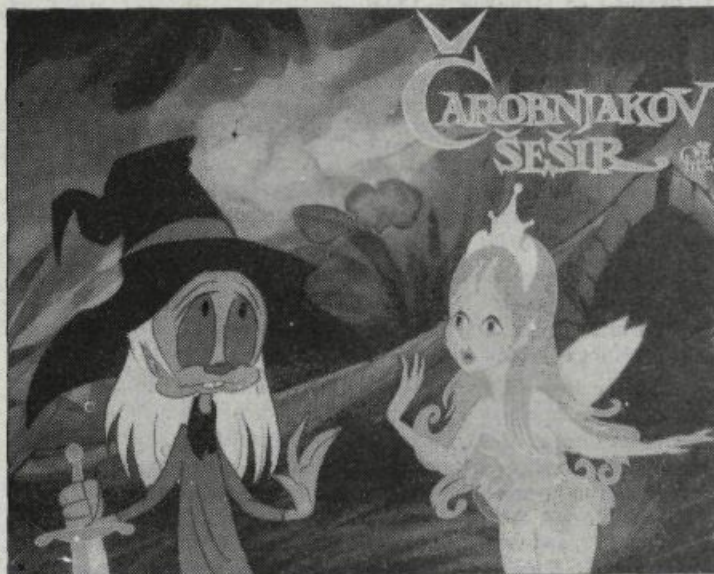
Filma smo lahko bili veseli, ker je bil naš, ker smo z njim pokazali, da kaj takega zmoremo tudi sami ustvariti in ker kljub temu, da ni kakšna mojstrovina (á la Disney), ni filmček, ki bi se ga bilo treba sramovati. Še največ pripomb bi lahko imeli v zvezi s scenarijem - zaradi šablonske črno-bele karakterizacije, ki pa je glede namena filma (zabavati in morda tudi izobraževati najmlajše, predšolske otroke) po eni strani spet razumljiva.

Res ni bilo pričakovati, da se bodo isti ustvarjalci lotili še enega filma - torej, nadaljevanja. A zgodilo se je in to je uspeh. Po ideji Škrinjaricove so scenarij tokrat napisali **Fred Sharkey**, **Ivo Škrabalo** in **Milan Blažeković**, ki je bil ponovno režiser in kreator (risalec) likov, hkrati pa eden od ekipe desetih animatorjev. Glasbo je napisal **Igor Savin**, songe pa znana pop-rock »mačka« **Djelo Jusić** in **Kornelije Kovač**. Besedila za songe je prispeval **Pajo Kanižaj**.

Junakom čudežnega gozda tokrat grozi nova nevarnost - ledena pošast **Mraznik** (v originalu **Mrazomor**), ki s svojimi pomočniki uničuje vse pred seboj.

Zamrzniti hoče ves svet, tudi sonce, da bi ga lahko s tem pokoril.

Mali čarovnik **Palčica** (ki se v prevodu tokrat spremeni v **Paličnika**, kar ni v redu, saj gre za isti lik - no, v originalu je **Štapić** (ima druge skrbi - zaljubljen je v princeso **Sončico** in ne ve, kako naj se ji približa. Z nasvetom in

Zaljubljenca - čarovnik Paličica in princesa Sončica

Čarovnikov klobuk (Čarobnjakov šešir, 1990) je jugoslovanski celovečerni risani film, katerega ljubljansko (nemara pa tudi slovensko) premiero smo doživeli 20. januarja v otroškem kinu Mojca. Zapis o njem moramo pravzaprav začeti z letom 1986, ko smo v sodelovanju z Američani ustvarili prvi jugoslovanski celovečerni risani film Čudežni gozd (Čudesna šuma). Ta dosežek smo znali takrat vsaj simbolično proslaviti s predstavitevijo v nekoč »elitnem« kinu Komuna. Čeprav Čarovnikov klobuk, ki je nekakšno nadaljevanje Čudežnega gozda, ni nič manjši dosežek, bo njegova usoda očitno precej drugačna.

čudežnim mečem mu pomaga kralj palčkov **Eburon** in »malo grdo bitje« **odreši gozd Mraznika** in si pridobi ljubljeno **Sončico**. Pri tem so mu pridno pomagali tudi drugi, še najbolj speči zmaj **Von Ferdinand**.

Film se je torej ponovno posvetil boju dobrega in zla. Dobro je, da so avtorji ob dokaj kruti, nasilni primami zgodbi dodali še nežnejšo ljubezensko. Pravljičnosti, ki so jo že zasnovali v prvem filmu, se tudi tokrat zvesto držijo. Ta okvir je zelo ozek in bo v njem vse težje manevrirati, zato bo zelo zanimivo videti, kaj bodo storili ob morebitnem nadaljevanju. Če že zgodba znova ostaja krhek element te risanke, pa naj znova pohvalimo animacijo. Vtis je celo, da je še boljša kot pri Čudežnem gozdu.

Presenetljivo živa in razgibana - vsaj za naše razmere. Še najbolje so narejene »glasbeno-plesne« točke, kar je za take filme že skoraj značilno. Če za primerjavo vzamemo npr. ameriško risanko **Heidi** (**Heidi's Song**, režija **Robert Taylor**), vidimo, da je tam »ta« razlika neverjetna - kot noč in dan.

H kvaliteti teh točk veliko prispevajo res dobri songi in če se nam je že pri prvem filmu zdelo, da je petja veliko, tokrat ni tako. Lahko bi ga bilo več.

Simpatičen je tudi humor filma, ki ga ustvarjalci dosegajo z nekaterimi kratkimi skeči, uvajanjem novih likov in predvsem zanimivo sinhronizacijo risanih junakov. Nekateri »značilni« junaki govorijo »značilne« dialekte z raznih koncev hrvaške in ker moramo poudariti, da je Čarovnikov klobuk izdelek, ki je namenjen predvsem predšolskim in mogoče še osnovnošolskim otrokom (do petega razreda), postane razumevanje besedila »v originalu« glavni problem. Podnapisi v knjižni slovenščini tega ne morejo rešiti.

Čarovnikov klobuk je soliden risani film ne glede na način gledanja nanj. Ni pa noben biser. Naši ustvarjalci so šele na začetku poti. Prav zanima me, kakšen račun imajo Američani s tem filmom. Na koncu se namreč pojavi napis **Fantasy...**, čeprav nikjer drugje ni opazen njihov vpliv.

Morda tistega o seriji filmov z zanimivimi liki in živobarvnimi sličicami, ki bodo predvsem drugačni od ameriških. Ideja, ki je **Dušan Vukotić** s svojim Surogotom (oskar!) ni želel izkoristiti. Bomo torej dočakali še tretji film s temi junaki?

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**

Sobota, 3.2.90

DOLGO VROČE POLETJE (THE LONG HOT SUMMER), ZDA, 1958. Režija: Martin Ritt. Glav. vl.: Orson Welles, Paul Newman, Joanne Woodward, Lee Remick, Tony Franciosa, Angela Lansbury (v barvah).

Nedelja, 4.2.90

UGRIZNI V KROGLO (BITE THE BULLET), ZDA, 1975. Scenarij in režija: Richard Brooks. Glav. vl.: James Coburn, Gene Hackman, Candice Bergen, Ian Bannen, Jan-Michael Vincent (v barvah).

Ponedeljek, 5.2.90

VRNITEV PINKA PANTHERJA (THE RETURN OF THE PINK PANTHER), Vel. Britanija, 1974. Režija: Blake Edwards. Glasba: Henry Mancini. Glav. vl.: Peter Sellers, Christopher Plummer, Herbert Lom, Catherine Schell, Gregoire Aslan, Burt Kwouk (v barvah).

Torek, 6.2.90

SEVER-SEVEROZAHOD (NORTH BY NORTHWEST), ZDA, 1958. Režija: Alfred Hitchcock. Glav. vl.: Cary Grant, Eva Marie Saint, James Mason, Martin Landau (v barvah).

Sreda, 7.2.90

ZLATA MRZLICA (GOLD RUSH), ZDA, 1925. Scenarij, režija, montaža: Charles Chaplin. Glav. vl.: C. Chaplin, Mack Swain, Georgia Hale, Tom Murray.

Četrtek, 8.2.90

GIUSEPPE VERDI (VERDI), Italija, 1955. Režija: Raffaello Matarazzo. Glasba: Renzo Rossellini, G. Verdi. Glav. vl.: Pierre Cressoy, Anna Maria Ferrero, Gaby Andre, Mario Del Monaco... (v barvah).

Petek, 9.2.90

ROMANTIČNA ANGLEŽINJA (THE ROMANTIC ENGLISHWOMAN), Vel. Britanija, 1975. Režija: Joseph Losey. Glav. vl.: Glenda Jackson, Michael Caine, Helmut Berger, Rene Kolldehoff, Michael Lonsdale (v barvah).

Sobota, 10.2.90

BILLY THE KID (THE LEFT HANDED GUN), ZDA, 1958. Režija: Arthur Penn. Glav. vl.: Paul Newman, John Dehner, Lita Milan, Hurd Hatfield.

Nedelja, 11.2.90

UJETNIKI VESOLJA (MAROONED), ZDA, 1969. Režija: John Sturges. Glav. vl.: Gregory Peck, Richard Crenna, Gene Hackman, Scott Brady, David Janssen, James Franciscus, Lee Grant (v barvah).

BISERI ZA OGRILICO

MALI VELIKI KLOVN

Sreda, 7. 2. 1990

ZLATA MRZLICA (Gold Rush, 1925)

Sreda, 14. 2. 1990

ODRSKE LUČI (Limelight, 1952)

Čprav v tem »počitniškem« sporeču ljubljanske kinoteke skoraj ni filma, ki ga gledalcem ne bi priporočali za ogled, pa mimo največjega svetovnega klovna res ne moremo.

Charles Spencer Chaplin (16. 4. 1889 - 25. 12. 1977) je bil igralec, producent, režiser, scenarist, skladatelj, skratka filmski genij, ki si je izmislil lik »potepuha«, da bi z njim razveseljeval ljudi po svetu. Zapustil nam je množico kratkometražnih filmov - burlesk in »le« deset celovečernih filmov.

Pričujoča celovečerca sta iz začetka in konca te njegove kariere. Pred Zlato mrzlico je posnel le Parižanko (A Woman In Paris, 1923), po Odrskih lučeh pa je režiral le še Kralja v New Yorku (1957) in Grofico iz Hong Konga (1966).

Zlato mrzlico imajo poznavalci za najpomembnejši Chaplinov film. Trdijo, da gre za njegovo najbolj izenačeno delo. Dogajanje filma je Charlie prenesel na Aljasko, v devetdeseta leta prejšnjega stoletja - v čas znane »zlate mrzlice«. Nesreč, ki jih »potepuh« kar privlači k sebi, seveda tudi tu ne zmanjka. V filmu gre za vrhunski preplet komike, tragike in poezije. V spominu pa nam ostanejo prizori, kot so »ples kruhkov«, Charlijevo kuhanje čevlja, ki ga servira in razkosava kot kokoš, pa burleskno-tragično reševanje iz hišice nad prepadom...

Odrske luči so povsem drugačen film. Slovo od »potepuha« je že daleč za Chaplinom (Veliki diktator, 1940), zato je za film značilna predvsem patetika in manj smeh. Gre za tragično, lahko bi rekli, da v mnogočem kar avtobiografsko zgodbo - o usodi ostarelega klovna Calvera, o njegovem zadnjem velikem aplavzu in smrti. V filmu se ob Chaplinu pojavi še drugi veliki komik nemega odbobja - Buster Keaton in ob prizoru, ko ostarela klovna poskušata izvesti svojo pantomimično točko, se zavemo, da je konec nekega obdobja. Časa velike komedije.

M.K.

Charles Chaplin - Zlata mrzlica

Ponedeljek, 12.2.90

IN NA KONCU SREČA (ALL THIS AND HEAVEN TOO), ZDA, 1940. Režija: Anatole Litvak. Glav. vl.: Bette Davis, Charles Boyer, Barbara O'Neil, Virginia Weisler...

Torek, 13.2.90

KRAMER PROTI KRAMERJU (KRAMER VERSUS KRAMER), ZDA, 1979. Scenarij in režija: Robert Benton. Glav. vl.: Dustin Hoffman, Justin Henry, Meryl Streep, Jane Alexander, Howard Duff (v barvah).

Sreda, 14.2.90

ODRSKE LUČI (LIMELIGHT), ZDA, 1952. Scenarij, režija, glasba in montaža: Charles Chaplin. Glav. vl.: C. Chaplin, Claire Bloom, Buster Keaton, Sydney Chaplin, Nigel Bruce, Norman Lloyd.

Četrtek, 15.2.90

RDEČA PUŠČAVA (IL DESERTO ROSSO), Italija-Francija, 1964. Scenarij (s Toninom Gueroro) in režija: Michelangelo Antonioni. Glav. vl.: Monica Vitti, Richard Harris, Carlos Chionetti (v barvah).

Petek, 16.2.90

FALSTAFF / POLNOČNI ZVONOVI (CHIMES AT MIDNIGHT), Španija-Švica, 1966. Scenarij in režija: Orson Welles. Glav. vl.: O. Welles, Keith Baxter, John Gielgud, Margaret Rutherford, Jeanne Moreau, Marina Vlady, Fernando Rey...

Sobota, 17.2.90

PUSTOLOVŠČINE MLADENIČA (ADVENTURES OF A YOUNG MAN), ZDA, 1962. Režija: Martin Ritt. Glav. vl.: Paul Newman, Dan Dailey, Susan Strasberg, Eli Walach, Jessica Tandy, Ricardo Montalban (v barvah).

Nedelja, 18.2.90

SANJAVE ZVEZDE VELIKEGA VOZA (VAGHE STELLE DELL' ORSA), Italija, 1965. Režija: Luchino Visconti. Glav. vl.: Claudia Cardinale, Jean Sorel, Michael Craig, Marie Bell.

Ponedeljek, 19.2.90

POLNOČNI KAVBOJ (MIDNIGHT COWBOY), ZDA, 1969. Režija: John Schlesinger. Glav. vl.: Jon Voight, Dustin Hoffman, Brenda Vaccaro, Sylvia Miles, John McGiver (v barvah).

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

Ki No Vice

● Tradicionalna Mladinina anketa o najboljših filmih leta je, kot kaže, shirala. Tako ne boste nikoli izvedeli, kaj je bilo dobrega na rednem kinematografskem sporedu leta 1989. V zameno vam ponujamo »blitz« pregled omembe vrednih predstav v ljubljanski Kinoteki v istem letu. V januarju smo lahko videli še zadnji košček predstavitev Sergeja Paradžanova - film *Legenda o Suramski trdnjavi* (korežija Dodo Abasišidze), omnibus Rossellinija, Gregoretija, Pasolinija in Godarda *ROGOPAG* in filma F.W. Murnaua naš vsakdanji kruh in Zora. Zgodovinski dogodek meseca februarja (nemara pa kar celega preteklega leta) je bila predstavitev skoraj četrstoletja bunkeriranega filma *Vilgota Sjomana Radovedna sem - rumeno* (Jag ar nyfiken - gul, 1967). Šlo je seveda za prvo javno projekcijo tega filma v Sloveniji (do sedaj le ena zaprta za nekaj izbrancev). Murnau tokrat s Tartuffom, Costa-Gavras' pa s serijo svojih filmov (Moški preveč, Obsedno stanje, Z, Kupe za morilce). Marec je prinesel predstavitev del Roberta J. Flahertyja, »očeta dokumentarnega filma (Mož iz Arana, Moana, Dežela, Zgodba o Lousiani...), jugoslovanske filme »iz bunkerja (Zaseda, Silaka, Zgodnja dela, W.R. - Misterije organizma, Ciguli miguli, Pet minut raja, a brez napovedanega Mojster in Margerita? in Zlato Prago (Die Goldene Stadt) Veita Harlana. April - Marcel Carne (Otroci galerije, Obala v megli), Buñuel (Zločinsko življenje Archibalda de la Cruza, Pozabljeni), Dziga Vertov in Mihail Kalatozov s filmoma *Mož s kamero in Sol za Svanetijo* in naša »sumljivca« *Lisice ter Vrane*. V maju se je predstavil Rene Clair (Florentinski slavniki, premor, Bojazljivca, Pariz, ki spi, namišljeno potovanje, Milijon), junija pa smo videli Bergmanov film *Iz oči v oči* (šlo je za kinotečno premiero), danski film Jensa Jorgena Thorsena *Mimi dnevi* v Clichyju iz leta 1969 (za mnenje o filmu glej knjigo Ranka Munitiča *Coca Cola Art*) in slovitto Ekstazo Gustava Machatyja (CSR, 1932). Po poletnih počitnicah in temu primernemu programu smo v septembru dočakali filma *Letijo žerjavi* (spet Kalatozov) in *Siroti* v viharju Davida Warka Grif-

fitha. Začela sta se ciklusa filmov Roberta Altmanna in Woodya Allena. Oktobra je bil glavni dogodek film *Leni Riefenstahl Olimpijske igre* (Nemčija, 1936) v dveh delih, vrtela pa sta se tudi ciklusa filmov Josepha Loseya in Jeanne Moreau. Novembra je »nastopil« Miklos Jancso s svojimi filmi, v dvorani Kinoteke pa se zgodita tudi Teden novega sovjetskega filma v Ljubljani (s filmi solidnega povprečja, nekaj pa je bilo tudi boljših) in predstavitev Nemškega avantgardnega filma 20. let, ki je bila sicer odlično zamišljena, a katastrofalno izpeljana. Decembar je bil zaznamovan s programom filmov lani umrlega Jorisa Ivensa - Most, Dež, Borinage, Španska zemlja, 400 milijonov, Valparaiso... Njemu v spomin in nam v užitek.

Kot lahko sami vidite, gre lahko večino omenjenega (razen nekaterih ciklusov) v rubriko **PREZRLI STE**. Prav vam je!

● Ljubljanski kinematografi sporočajo, da nekoč stalne prireditve **Mini fest** (kasneje ji je bila dodana še **Fest parada**) letos ne bo. Obrazložitev je v teh okoliščinah, ki jih spremljamo, povsem razumljiva - vsi atraktivni filmi ameriške proizvodnje bodo slejkoprej na rednem sporedu, zato taka prireditve nima več smisla. Hollywood bo torej na vrsti »dan pozneje«, zato pa se svojemu kulturnemu poslanstvu ni odpovedal Cankarjev dom. Program njihove prireditve **Fest Post Festum** je že določen: 5.2. kanadski film **JEZUS IZ MONTREALA** režiserja Denysa Arcanda, 8.2. poljski **KRATKI FILM O LJUBEZNI Krzysztofa Kieslowskega**, 10. 2. tajvanski film **MEŠTO ŽALOSTI** v režiji Hou Hsiao-hsiena, 12.2. avstrijski film **SEDMI KONTINENT Michaela Henekeja** in na koncu še dva češkoslovaška filma starih značev ljubiteljev filma - 14.2. **KONEC STARIH ČASOV** Jirija Menzela

in 15.2. **NESLANA SALA Vere Chytilove**. Spremembe programa so zaradi objektivnih težav še možne. Projekcije bodo v mali dvorani CD, vstopnina 30 din, predvidoma ob 18. uri.

● Tudi slavnostna ljubljanska premiera filma **Filipa Robarja Dorina VETER V MREŽI** bo v CD in sicer v petek, 9. februarja ob 20. uri v srednji dvorani. Po projekciji tega novega, na Tednu domačega filma v Celju nagrajevanega filma, bo predstavitev ustvarjalcev filma in pogovor z njimi. Vstopnina 30 din.

● Kot smo že poročali in kot bralci lahko opazijo v dnevnem tisku, je v veljavi nov klasifikacijski sistem Skupnega programskega sveta kinematografov Slovenije (krajše **Klasifikacija SPS**), ki je takšen: z A so klasificirani filmi, ki neposredno in natančno odstopajo od sicer izdelanih produkcijskih modelov in predstavljajo skrajno izjemo tako glede same produkcije kot tudi glede posameznih produkcijskih elementov: celota filma je nedeljiva, popolna in izjemna. Z B so klasificirani filmi, v katerih je mogoče zaznati manjše napake glede produkcije ali neposredne napake v posameznih produkcijskih elementih filma. Slabega scenarija, recimo, ne morejo rešiti samo izjemni specialni efekti. S C so klasificirani filmi, v katerih se napake kopičijo in množijo, v vseh produkcijskih elementih filma: režija je vedno cenejša, scenarij je stvar arbitraže, igralci so vedno manj opazni. Podpovprečno. Z D so klasificirani filmi, pri katerih je opaziti skrajne, negativne in (za film) škodljive tendence. Film je izgubljen na celuloиду, ki se vrti na projektorju. V sporočilu za javnost SPS, katerega predsednik je dr. Darko Štrajn, dodaja: »Čeprav je SPS svetovalni in ne cenzorski organ, si pridržuje pravico, da opozarja na morebitno moralno oporečnost posameznega filma: s tem opozarja na primernost filma za določene starostne skupine obiskovalcev kinematografov Slovenije. Objava Klasifikacije je obvezujoča za kinematografe.«

Miran Koritnik

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★
GALERIJA ŠKUC Stari trg 21 Ljubljana
pon - pet 16 - 21 tel: 216 540

LADRI DI BICICLETTE (Tatovi koles)

Režija: Vittorio De Sica

Gl. vl.: Lambreto Maggiorani, Enzo Staiola, Lianella Carell

Eden temeljnih filmov italijanskega »neorealizma«. Za junakovo delo (lepljenje plakatov po mestu) je kolo eksistenčnega pomena. Že prvi dan dela pa mu kolo ukradejo in junak s sinom išče tano...

Po čistih čevljev druga »bomba« De Sice in Zavattinija in drugi oscar, ob njem pa še vse druge nagrade tistega leta. Ta tragična, a poetična povest učinkuje še danes, čeprav ne več v takšni meri kot ob nastanku. Film so imeli mnoga leta za enega izmed desetih najboljših v zgodovini filma. De Sica si kasneje pribori še dva oskarja - za filma *Včeraj, danes, jutri* in *Vrt Finzi-Continijevih*. In vsi so odlični.

TRACK 29

Režija: Nicolas Roeg

Gl. vl.: Theresa Russell, Gary Oldman, Christopher Lloyd, Colleen Camp

Psihološka drama, pogojno srhljivka, režiserja, ki nas je nekoč očaral s filmi *Predstava* (Performance), *Ne glej zdaj* in *Mož, ki je prišel na Zemljo*. Zgodba o srečanju treh obsedencev - prvi, mož je nor na otroške vlakce, njegova žena je »nora«, ker nima otrok (in zaradi že izgubljenega), mladi prišlek pa zato, ker nima mame. Ruzpjet je vsekakor zanimiv, film soliden, a to ni več tisti Roeg. Včasih je potreboval pet let, da je naštudiral film, sedaj jih »štanca« kot po tekočem traku. Vse za ljubi krulek. Joe, to je Amerika...

CAMERON'S CLOSET (Demon v omari)

Režija: Armand Mastroianni.

Gl. vl.: Cotter Smith, Mel Harris, Scott Curtis, Chuck McCann

Še ena grozljivka iz velikega ameriškega šund asortimana. Nič hudega sluteči fantek je s svojo telekinetično močjo priklical hudiča na plan. Ta se je nastanil v njegovi omari in kolje, kolje vse po vrsti.

Obupno slab film, ki je trenutno celo na sporedu ljubljanskih kinematografov. Kaj je sililo? Croatia film v odkup tega zmazka iz Z produkcije, bo večna skrivnost. Trudimo se najti vsaj nekaj pozitivnega v tem nezadovoljivem izdelku - morda bi to lahko bila glasba, a to je zagotovo vse. Preskočite mime duše!

M.K.

ČUDNA STVAR POP ali THE WONDER STUFF

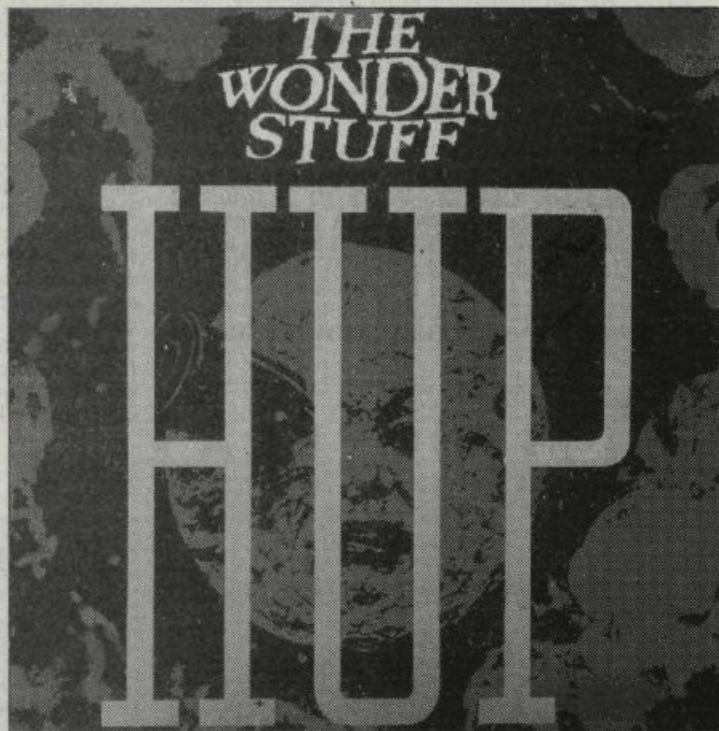
Gre za drugi LP skupine z imenom The Wonder Stuff. Pojavili so se v letu 88, to je približno istočasno kot pop skupine The Primitives, Transvision Vamp, Darling buds in Pop Will Eat Itself. Tisto leto so izdali prvenec z naslovom The Eight Ragged Groove Machine, takratne pop pretenzije pa so jim otoški kritiki sesuli v trenutku. Kar po vrsti so jih namreč uvrščali v drugo ligo druge generacije post-punkovskih kulturnih bendov in jim s tem tudi na tržišču prillepili etiketo ortodoksnih muzikantov. Razumljivo, da je taka označba postala obremenjujoča za skupino, ki se je opredelila za pop. Novembra lani je nato izšla omenjena plošča Hup, ki jih je vendarle etablirala kot pravo pop zasedbo.

Pri muziciranju oz. nastajanju zvoka so za osnovo postavili tipično rokarsko zasebo, na kakršno prisega tudi starosta, kot je Lou Reed: torej dve kitari, bas in bolni. Kvartet vodi pevec in kitarist Miles Hunt, ki si je na aktualni plošči za popestritev omislil violinista (z njim precej spominjajo na Waterboyse) in organista. Ta dva prispevata k še bolj populističnemu zvoku skupine, konkretno v gasilsko-veseličnem, country obarvanem, satelitskem hitu Golden Green. Sicer pa The Wonder Stuff po kitarski glasbi, vsaj po moji presoji, sodijo nekako med Wedding Present in The Primitives. Ob minimalni uporabi samplerjev, fuzza in raznih sintetizatorjev tako nudijo dokaj čist in razpoznaven zvok, ki razen v singličnih izdajah niti ne deluje preveč ceneno. Glasba v kombinaciji s teksti kljub naštetim

dejstvom deluje precej lahkotno in neobremenjeno. Dejstvo, ki postane razumljivo, če povem, da so si The Wonder Stuff vsaj glede imidža izbrali ravno nasprotno pot od večine rokenrol bendov. Njihov sloves »čiste« skupine so uspeli v veliki meri prenesti tudi v besedila. Pijejo samo mineralno vodo, džogirajo, ogromno časa prespijo in so povsem apolitični. Tako cela zadeva zveni pristno (ali farbajo tudi mene?!) in prijetno. Na ovitku pa nato zasledimo še podatek, da so kot inspiracijo besedila skladbice Let's Be Other People uporabili knjigo Beautiful Losers, ki jo je napisal znani rock poet in baladero Leonard Cohen (nekaj torej le počnejo!). Tega razkrinkavajo ravno s tem, da tekstu sploh ne dajo teže. Hvalabogu. Kajti če bi ga obarvali malce mračnjaško in si nadeli črna očala, bi jih ob morebitnem (po možnosti decemborskem) koncertu v našem mestu, Mladinin ocenjevalec ljubljanske scenske pojavnosti kaj hitro označil kot zadnji rok koncert leta. To se mu je namreč zgodilo v primeru The Jesus And Mary Chain, ki jih je nadvse poznavalsko označil za zadnji rock koncert leta ali devetdesetih (nekaj dni zatem so zadnji tak ali drugačen rock dogodek bili Die Kreuzen - definitivno!). Le čevlje sodi naj kopitar, bi dejal ob tem. Sicer pa, jebeš kopitarja, ki skuša biti mojster za vse, pa mu še kopitar ne uspeva biti!

Tako! Od zaposlenosti s smetano, ki se bistveno ne razlikuje od scenske pojavnosti v Babilonu (jasno), sem kar pozabil na The Wonder Stuff. Ti lahko na omenjeno pop generacijo 88 res gledajo zviška. Album Hup je vsekakor dovolj močan argument za to!

Igor Ivanič

Angleški kitarski pop v letu 89 ni prinesel ničesar pretresljivo novega. Ponovilo se je precej zadev iz leta prej, nekaj svežega, čeprav ne novega, pa ponuja plošča z naslovom Hup.

Diplomska predstava AGRFT

VESNA

VESNA - diplomska naloga 4. letnika AGRFT v sodelovanju z Eksperimentalnim gledališčem Glej in Cankarjevim domom; po istoimenskem filmu František Čapa. Režija in priredba: Polona Sosič, dramaturgija in priredba: Marinka Šimec, scenografija: Darja Slapernik, koreografija: Iztok Kovač, glasba: Mirko Vuksanovič, lektor: Jože Fagnel, mentorji - profesorji: Dušan Jovanovič, Boris Cavazza, Andrej Inkret, Meta Hočevar.

Igrajo: Urška Hlebec (Vesna), Robert Waltl (Samo), Valter Dragan (Krištof), Zoran More (Sandi), Alja Tkačev (Sandijeva mama), Danilo Benedičič (Cosinus), Iva Zupančič (teta), Alenka Vidrih (Hiperbola), Mojca Turk (Zora), Ludvik Bagari (Štrbajs), Primož Ekart (Cockta!), Andrej Rozman (oče Jelen), Tomaž Gubenšek (Borut), Mateja Koležnik (sosed), Ana Monro.

Premiera je bila v srednji dvorani CD 15. januarja 1990, prva ponovitev pa 28. januarja.

Vesna na gledaliških odrih

Zanimivo je, da je večina ljudi, ki je sodelovala pri filmu, nekako tragično končala ali pa se ni uspela uveljaviti. Študentje AGRFT so se odločili, da bodo za diplomsko nalogo postavili ta film na oder s sodobnim sporočilom.

Po polletnem delu so igro uspešno predstavili na predpremiéri, 14. 1. 1990 v povsem goli srednji dvorani Cankarjevega doma, kar je že takoj dajalo vtis nenavadnosti.

Tudi razporeditev sedežev je zanimiva, saj gledalci sedijo na odru. Ideja je sicer izvirna, le izvedba je pomankljiva, saj tisti, ki sedijo v zadnjih vrstah ali ob strani, ne vidijo dobro.

Dobro so prikazali kontrast med črno-belim svetom filma in sanjsko barvitostjo predstave. "Realnost" filma so zaznamovali z abstraktno, nadrealno močjo gledališkega izraza: Zato ustvarjajo konflikt med nekritičnim kinematografskim gledalcem 50-ih in izredno kritičnim ljubiteljem gledališča 90-ih.

Sama igra je zelo gibljiva in energična, saj gledalčevo koncentracijo neprestano usmerja k odru.

Zaradi razgibanosti igre popolnoma nič ne motijo tehnični delavci, ki niso skriti, ampak prosto opravljajo svoje delo.

Zelo privlačne so tudi scene letenja, vožnja s kolesom in avtom ter padanje s padalom. Tudi režiserka Polona Sosič je na tiskovni konferenci močno poudarjala uprizoritev letenja, kajti to je na gledališkem odru težko izvedljivo. Uporabljajo prav vse pripomočke, ki so v dvorani na razpolago. Občasni odlomki iz filma tudi zelo popestrijo predstavo. Ves čas se duhovito prepletata sedanji in tedanji čas. K sodelovanju so povabili tudi starejše igralce (Danilo Benedičič, Alja Tkačeva, Iva Zupančič) s katerimi so se dobro ujeli. Glavno vlogo Vesne ali Janje je igrala Urška Hlebec, ki bo s to predstavo verjetno vstopila v svet slovenskega filma in gledališča. Pohvaliti je treba tudi vse tri moške vloge (Robert Waltl, Valter Dragan, Zoran More), ki so se odrezali z energičnim igranjem.

K dobri uprizoritvi VESNE je prispevalo tudi gledališče Ane Monro.

Film **VESNA** iz leta 1953, ki ga slovenska publika verjetno zelo dobro pozna, je predstavljal korak naprej v razvoju slovenske filmske produkcije. Z njim je v mozaik tragičnih slovenskih filmov prodrla prva komedija, ki pa so jo v 50-ih letih označili kot buržoazno in zato nevarno komedijo. Gledalcem je pomenil film pravo osvežitev glede na dotedanje partizanske drame in filme o tragični usodi slovenskega naroda. Zaradi konfliktov, do katerih je prišlo med nastajanjem filma, se je Matej Bor otepal avtorstva. Kasneje, ko je film uspel, je le podpisal soavtorstvo s Františkom Čapom.

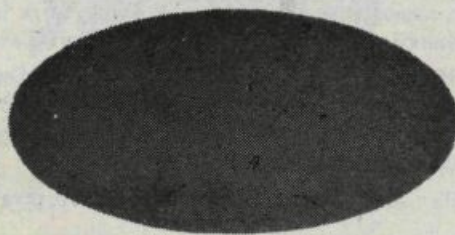
ODJEBALISONAS

ČAO SIS

SIS-ov ni več. In kaj sedaj?

Sprememba, ki je mogoče še najbolj opazna med vso to množico resničnih in navideznih sprememb, je odmik od do sedaj nedotakljivih institucij samoupravnega socializma. Spogledovanje z upravnim odločanjem na mnogih področjih, ki so bila v domeni samoupravljanja v najbolj čisti obliki, se je spremenilo v kričeče zanikanje prej na tako visokih postulatih stoječega samoupravljanja. Ljudje, ki so do sedaj prisegali na samoupravljanje množic, sedaj prisegajo na upravo kot edinem načinu rešitve zavožene situacije. Obdobje samoupravnega socializma vneto imenujejo obdobje realsocializma. Toda prav iz te preorientiranosti se je rodilo ukinjanje SIS-ov.

- SIS-ov ni več, naj žive komiteji! Močna uprava z nepolitično pozicijo je postala čarobna palica za ponovno funkcioniranje delov naše skupnosti, ki zadnjih nekaj let pešajo, nekateri pa so sploh že čisto na koncu svojih moči. Upravni organi s svojimi komiteji za različna področja (kulturo, zdravstvo, itd.) prevzemajo funkcijo dosedanjih Samoupravnih interesnih skupnosti, ker so se te pokazale nesposobne opravljati naloge v obsegu pričakovanj. Končno se je nekdo spomnil, da je presneto težko kontrolirati organizacijski sistem, ki vsako leto grozi s 650 proračuni in se financira iz 65 virov. Pri taki razdrobljenosti velja poudariti, da je učinkovita kontrola finančnih razmer resnično

skrajno težavna, če ni že nemogoča. Pri tako močni centraliziranosti, kot jo ima uprava, bo to vsekakor lažje, čeprav velja pregovor, da se iz večje vreče lažje krađe, ne da bi kdo opazil.

- Svobodne menjave dela ni več, naj žive druga imena za isti način pridobivanja finančnih sredstev. Način financiranja se bo sicer spremenil, vendar nikakor tako korenito, da bi lahko rekli, da je to popolnoma nov način financiranja. Predvsem pa se ne bo spremenil že v letošnjem letu, temveč postopoma. Za leto 1990 se predvideva delovanje komitejev, ki nadomeščajo SIS-e na način, skoraj identičen dosedanjem delovanju SIS-ov. Sprememba bo zaenkrat bolj strukturalna kot kvalitativna. To pomeni, da se vsaj v letošnjem letu financiranje kulturnih dejavnosti bistveno ne spremeni, za naslednje leto pa se obetajo spremembe tudi na tem področju.

Končno nas je dosegla misel, da le nismo dovolj pametni, da bi lahko uvedli v družbenih odnosih nekaj novega, popolnoma drugačnega od drugih sistemov, kar bi hkrati lahko delovalo brez večjih problemov. Lahko pa samo upamo, da pri vnetem kopiranju zahodnih sistemov ne bomo stvari, ki so dobro zastavljene, zavozili že s tem, da bomo kopirali sisteme z napakami vred.

Peter Žnidaršič

SVINČNIK V RIT

Zadeva z lambado je še kako aktualna, saj slovita skupina Kaoma sredi februarja prihaja v Halo Tivoli. To sploh ni smešno, saj njihova *Lambada* ni bila hit samo na Stop pos 20, ampak so jo po poročilih MTV uspešno prodali tudi v Ameriko. Glede na običaje v našem šov biznisu bi morala Kaoma prileteti k nam čez kaki dve leti, ko bodo vsi pozabili, kaj je bila lambada. Ampak sedaj je, kar je. Upam samo, da bodo tudi to fešto pripravili v veliki, »ledeni« dvorani in bodo mičnim plesalkam ob južnoameriških ritmih zmrzile riti in ostali vitalni organi. Minuli ponedeljek sem bil na koncertu Spandau Ballet in kar precej obiskovalcev so morali redarji po koncertu izklesati iz ledene plošče, na katero so primrzili. Ostali so jo odnesli samo s prehladom.

Ko smo že pri gostovanju Spandau Ballet, povejmo še, da se zgodovina ponavlja; prvič kot komedija, drugič kot tragedija, ali nekaj takega. Hočem reči, da ni nobene poslovne logike v tem, da je Toni Sabol na podlagi dveh razprodanih koncertov iste skupine pred tremi leti tudi tokrat organiziral dva koncerta v Ljubljani. Prvi dan je bila dvorana le dvotretjinsko zasedena, kakšen je bil obisk drugi dan, pa raje nisem preverjal. Mar ne bi bilo za Tonija ceneje, če bi jih kar po prvem koncertu z Istambul Ekspresom (München, Salzburg, Jesenice, Kranj, Ljubljana, Zagreb, Slavnoski Brod, Vinkovci, Beograd, Niš, Dimitrovgrad, Sofija, Svilengrad, Istambul) ob 1.20 deportiral v Zagreb, namesto da jim plačuje hotel v Ljubljani? Kakorkoli že publika je očitno zavohala. Baletniki niso več, kar so bili pred tremi leti in res je bilo vse pre-

Na vaše veliko presenečenje tokratnega naslova nisem ukradel v Toplem Kajju, temveč gre za rimano navodilo, kako se naučiti plesati lambado. Torej, da boste pravilno vrteli rit v hit-ritmu, si zapičite svinčnik (s topim koncem!) v rit in rišite osmice po steni. Čim lepše bodo osmice, tem lepše vrtite rit. Tako so vsaj povedali v Videonoči lju-bljanske televizije. Kdo bo po treningu belil stene, niso povedali.

foto: Metod Urbančič

bolj revno in šlampasto kot na zadnjem gostovanju. Tehnično gledano. O muziki ne bom pisal.

Ali obstaja Bog? Če obstaja, trenutno gotovo uraduje v prostorih Založbe kaset in plošč RTV Ljubljana. Fantom in dekletom, ki so jih leta ogovarjali, da za nič dela vlečejo plače na račun visokih naklad raznih Agropopov, Don Juanov in podobnih maherjev, se je zgodil šov-biz na svetovni ravni. Kako drugače, kot ž Božjo previdnostjo bi lahko razložili dejstvo, da v Halo Tivoli drug za drugim prihajajo pop zvezdniki, katerih plošče je pravkar objavila omenjena založba; omenili smo Kaomo in Baletnike, marca pa prihajata še Bros. Ja, še tisti osladnež, ki igra Balado za Adelino, pride aprila v osrednji slovenski kulturni hram. Seveda tudi on sodi v licenčni hlev ZKP. Ne razumem edino tega, zakaj prihajajo samo umetniki, katerih ciljno občinstvo hodi v malo šolo. Kaj pa Rolling Stones? Ali pa vsaj Alice Cooper? Menda bomo tovrstne glasbenike morali poslušati v kakšnem Black Jacku, Babilonu ali podobnem klubu, kjer je trenutno največ takšnega ali drugačnega živega programa. Kar seveda pomeni, da imajo največ novcev. Brez novcev pa ni šov-biza.

Pa še to: če imate namen žalost utopiti v *Jack Daniel's Tennessee Whiskeyu* ali podobni duty-free pijači, se vam bolj kot K 4 izplača obiskovati Babilon (če imate primerno obleko in obutev in se vam scena v Babilonu ne gravža). Po zadnjih poročilih s terena je cena konvertibilnih pijač v K 4 40 (štirideset) konvertibilnih din, v Babilonu pa 25 (petindvajset) v isti valuti. Vstopnina je v K 4 sicer precej nižja, vendar se razlika izniči že po dveh rundah.

Na zdravje.

PA OČKO NA ZID

oni o nas · oni o nas · oni o nas

ONINAS

Na satirični strani **Studenta** najdemo oglas: Slovenski komunist, mlad, dobro situiran, srbofobičen, išče mladega, nežnega in aktivnega kleronacionalista zaradi uresničevanja najbolj intimnih sanj. Šifra: »To je bil dan ljubezni.«

6. januarja se je za spomenikom Moše Pijadeja in pred Politikino hišo v Beogradu zgodil miting. Organiziralo ga je politično združenje Jugoslovanska zveza v znak protesta zaradi neobjektivnega pisanja Politike oziroma zaradi upornega molka Politike o družbenih procesih in nastajanju strank v Srbiji. Dvesto premraženih mitingašev je dobilo iz Politikine menze topli čaj in sendvič.

Agim Malja, direktor RTV Prištine, v intervjuju za **Mladost**: »Trudimo se, da naše poslušalce in gledalce informiramo o vseh dogajanjih v Jugoslaviji, brez opredeljevanja za ali proti. Čeprav moram priznati, da to ni bogve kakšno informiranje. Položaj na Kosovu je namreč specifičen, še vedno so izredne razmere... Vsa naša sredstva množičnega obveščanja živijo izključno od državnega proračuna. Če upoštevamo to dejstvo, potem ni težko priti do določenih zaključkov...«

Upokojeni general Dušan Pekić v intervjuju za beograjski **Student**: »V našem sistemu ena republika nikakor ne more ogroziti druge; lahko ogrozi le njen tržni monopol. Govorice o vojaškem, političnem ogrožanju, o spremembi meja in ukinjanju enakopravnosti so smešne. Te stvari so urejene v Ustavu. Republiške birokracije jih potencirajo, da bi sebi podaljševale vek in da bi še naprej ostale na oblasti kot umišljene zaščitnice narodov.«

Dr. Oskar Kovač, ekonomist, govori o hiperinflaciji, njenih vzrokih, o politiki proračunskega primanjkljaja, nekontroliranem denarnem trgu, finančni nedisciplini, progresivnem obdavčenju, enakopravnosti lastnin, podjetništvu... Torej o stvareh, s katerimi se je ukvarjal kot ZIS-ovec. Tokrat pa prikrito polemizira z Antejem...

Najglasnejši beograjski demokrat **dr. Kosta Čavoški** govori o političnih procesih v Jugoslaviji. Med drugim pravi: »Demokracije je mnogo manj in je pravzaprav ni, kar so potrdile tudi nedavne volitve v Srbiji. V današnjih pogojih ni demokracije brez večstrankarskega sistema z opozicijo, svobodne javnosti, svobodnih, neposrednih in tajnih volitev in vlade, odgovorne parlamentu in javnosti. Mi smo šele na začetku. Morda bo do začetnih oblik demokracije prišlo v Sloveniji po spomaldanskih volitvah.«

Vtrenutkih, ko so zvezna glasila stabilna toliko kot federacija, **Manojlo Vukotić, glavni urednik Borbe**, v intervjuju za **Mladost** govori: »Osnovne postavke **Borbe** so jugoslovanska dimenzija, resničnost, dostojanstvo, visoka kvaliteta pisanja in pogojno imenovana nevtralnost. To pomeni neopredeljevanje za nobeno od nacionalnih ponudb, iger, pasti in prevar... **Borba** ni niti slovenska niti srbska, vendar ni niti antislovenska niti antihrvška in antirsrska.«

Beograjski **NON** v posebni številki pod rubriko **Who is Who** v letu 1989 predstavlja med drugimi tudi slovenske akterje v preteklem letu. Za Milana Kučana so zapisali, da ni povezan s Kocijančičem, Školjčcem, Janšo, Smoletom in ostalimi, da pa so zelo blizu resnici tisti, ki pravijo, da tudi sam Kučan ne ve, komu je podoben. Redakcija mu čestita zaradi elegantnosti in vzdržljivosti. Za **Mladino** so zapisali, da je

poligon slovenske demokratične alternative, ki se tako dere, da ne sliši nobenega drugega. Pa tudi sebe ne.

Mužević je po mnenju **NON**-a najbolj perspektiven jugoslovanski kandidat za naslednji **Camel rally**. Jožetu Smoletu so izpisali takšno biografijo: Prijatelji pravijo, da je Smole v času kabinetovanja pri nadimnjaku zrasel v izkušenega, iskrenega in prepričanega demokrata. Gledal in poslušal je in se tako učil. Naredil je le to napako, da je vse to napisal v srbohrvaščini, pa danes tega ne more prebrati. Cankarjevemu domu pa so **NON**-ovci pripisali, da je poligon neue kunst demokracije osvobojenega slovenskega naroda. To je kraj, na katerega Srbi in Črnogorci ne bi prišli niti v spremstvu policije.

Jože Školč v intervjuju za skopski **Mlad borec** napoveduje, da bodo na spomladanskih volitvah svobodnomisleči dobili obrambno in notranje ministrstvo. Obstaja realna možnost, kot bi pripisal Ervin Hladnik Milharčić.

Ozaščiti človekovih pravic in o predlogih za spremembe kazenskega zakonika je v **NON**-u govoril dr. Vladan Vasiljević, znanstvenik na kriminološkem in sociološkem inštitutu v Beogradu. O spremembah **KZ** pa: »Za zdaj smrtna kazen ostaja.«

Današnja rubriko bomo končali tako kot gre. Torej s Slobodanom Miloševićem, osebnostjo preteklega desetletja v Jugoslaviji. V **NON**-u so zanj zapisali, da je zaščitnik tiskarjev, steklorezcev in obrtnikov nasploh. Narodu je obljubil boljše čase. In ta mu tudi verjame. Zakaj ne bi tudi mi verjeli narodu!?

Branko Čakarmiš

» Mister, big problem! Vsi hoteli so polni... Toda jaz tebi pomagati... Special price, samo 20 dolarjev...« Plaz ponudb se je ustavil šele pred zaprtimi vrati mini busa, na katerega sem se uspel še zadnji hip preriniti.

Kljub pozni uri ni bilo videti, da bi utrip velemesta že kaj zamiral. Kairo, kipeči velikan, je res pravo srce Egipta, ki neutrudno bije že stoletja. Pred kaotično prometno zmedo sem se zatekel v eno tistih lukenj, ki te vedno sprejmejo prijazno, pa čeprav ti ne nudijo več kot razmajane stole in še bolj razmajane špartanske mizice. Tu se ob večerih odvija družabno življenje, praviloma rezervirano le za moške. Ni se bilo težko navaditi na lokalne razvade posedanja ob čaju ali še bolje ob vodni pipi, ki te že po nekaj globokih vdihih naredi tako zadovoljnega. Nekaj dimov je bilo običajno dovolj, da so se mi usta razlezla v spokojen nasmešek. Mrki obrazi ob sosednjih mizah so postali prijazni, redke debelušne Arabke, ki so stopicale mimo, pa so se mi zazdele skrivnostne lepote.

V velikih mestih dežel tretjega sveta še posebno bode v oči nasprotje med tradicionalnim in modernim. Visoke poslovne zgradbe se šopirijo nad hrumečimi ulicami, ki te z množico trgovnic, takšnih in drugačnih restavracij, hitro vsrkajo vase. Ta, nekako evropiziran del me nikdar ni kaj prida privlačil. Mestu dajejo čar malo bolj zakotne ulice, kjer se odvija pravo življenje. Na ulici opravljajo tako ali drugačno obrt mali obrtniki, katerih zaprti prostori so jim najbrž pretesni, ali pa je enolično delo takole manj dolgočasno. Provizorične stojnice na kolesih delajo konkurenco številnim mini restavracijam, v katerih je poleg prepotenih kuharjev komaj še dovolj prostora za peščico lačnih gostov. Pri vходу se vrtil narezana ovčjetina (kebab) in rahitični piščanci. Ker nisem poseben ljubitelj mesa, sem se običajno zadovoljil z varianto razkuhanih testenin, riža in felafel, prijetno mešanico neke čudne zelenjave in začimb, ki jo z mastnimi rokami oblikujejo v kroglice in cvrejo v počrnelim olju. Videz zanemarjenih prčevanic me je navdajal z dvomi le prve dni, potem pa sem

VROČI KAIRO

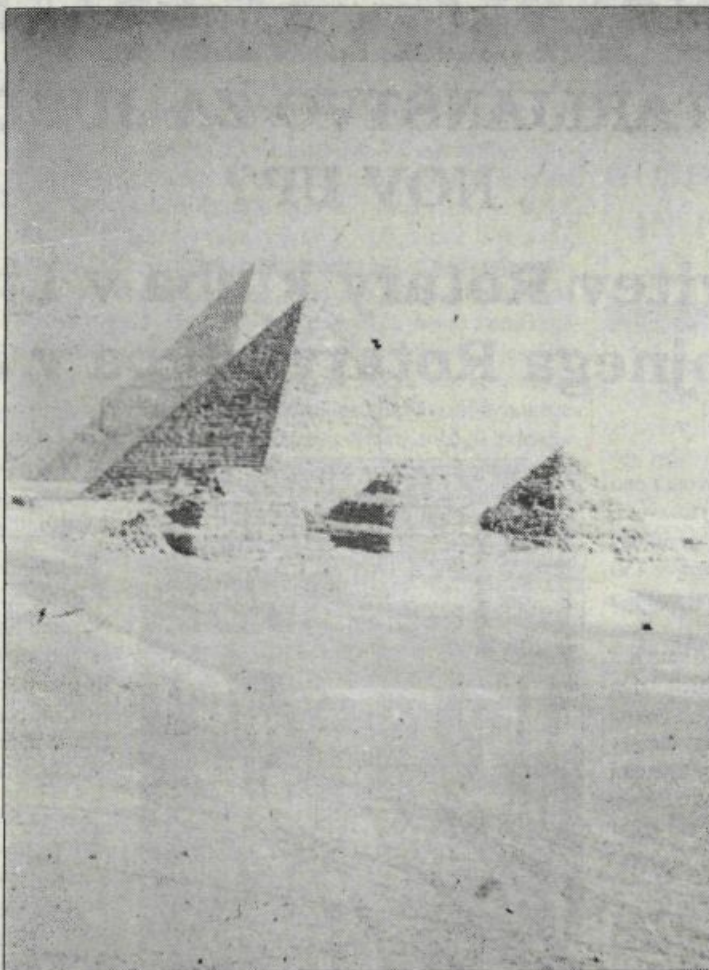

foto: Karli Erdlen

Tema je že davno ogrnila mesto, ki sem ga le slutil v daljavi. Končno se je po transportnem traku pripeljal tudi že kar malo osovraženi rdeči nahrbtnik. Naveličano sem ga zagrabil za ogrodje, ki me je znalo tako lepo ožuliti, kadar se nerodnega tovara nisem uspel znebiti dovolj hitro. Zaman sem se oziral za gizdalinskim Angležem, ki je obljubljal, da si hova delila taksi do mesta. Ob izhodu letališke zgradbe so kot jata mrhovinarjev prežali na naivne turiste zvijačni domačini.

kaj hitro pozabil na že skoraj zakoreninjene higijenske kriterije. Le nekaj metrov naprej sem se čudil brezvoljnim racam in puranom, ki so nekako vdani v usodo čepeli okoli zagorelega prodajalca. Le kako to, da jih ne premami svoboda, ki jo nudi živahna ulica. Morda se vseno počutijo varneje v bližini roke, ki jih hrani.

Zvijačni trgovci, ki na vsakem vogalu oprezajo za tujci, so me začeli že rahlo nervirati. Njihov pristop je vedno enak: najprej te zapletejo v nedolžen pogovor, ki se največkrat konča v bližnji prodajalni ob skodejici čaja. Le ta običajno služi le kot pretveza, da te zvačijo noter. Nekaj časa mi je bila stvar še celo všeč, dokler nisem naletel na debelušnega brkača, ki je v trenutku pospravil pladenj s čajem, čim se mu je posvetilo, da sem res prišel le na klepet.

Khan el khalili je poleg piramid, ki so že od nekaj zaščitna znamka Egipta, gotovo eden glavnih ciljev nakupov željnih turistov. Velikanska tržnica z labirintom ozkih ulic zbiralce suvenirjev gotovo neznanosko osreči. Pred trgovnicami se kopiči raznovrstno blago, ki še bolj maši že tako skoraj neprehodne ulice. Nekateri predeli so prave pasti za turiste, z vsiljivimi in agresivnimi trgovci, ki skušajo izvleči iz tebe kolikor je le mogoče. Prodajalci rinejo vate in so včasih že prav nesramni. Komaj se rešiš enega, že te napade drugi, ki je še vztrajnejši in nepopustljiv. Grabi te za roke, obleko, nahrbtnik in obenem žlobudra mešanico nekaj svetovnih jezikov. Presrečen sem, ko se otresem rok še poslednjega vsiljivca.

Mogočni kip Ramzesa vzbuja pozornost pred vedno živahno železniško postajo. Gneča pred vagoni tretjega razreda me v hipu prepriča, da tu ni vredno stiskati denarja. Skozi okna, večinoma brez stekel, se bašejo spretnejši in lahko so srečni, če uspejo zasesti vsaj prostor nad sedeži, ki je običajno sicer namenjen prtljagi. Ogromne cule in vmes kaka kletka z nemimo perutnino so romale v natrane vagone, ko je vlak že začel kazati znamenja življenja.

Kmalu sem tudi sam odrinil daleč proti jugu, proti Asuanu, kjer je menda Nil najlepši.

LJUBLJANA JE BOGATEJŠA

ROTARY

ALI JE ROTARIJANSTVO ZA JUGOSLOVANE
NOV UP?

Ustanovitev Rotary kluba v Ljubljani,
prvega povojnega Rotary kluba v Jugoslaviji

Rotarijansko gibanje je brez dvoma eno največjih humanitarnih gibanj na svetu. Mednarodno rotarijansko gibanje Rotary International se nenehno širi in ima danes v 150 državah okoli 20.000 klubov s skoraj milijon člani. Zadnje čase se je ta organizacija začela širiti tudi v socialističnih državah, med katerimi sta tudi Poljska in Madžarska, potencialna člana pa SZ in celo Kitajska. Ustanovna skupščina kluba prvega povojnega Rotary kluba pri nas je bila 6. 12. 1989 v kristalni dvorani hotela Slon, kjer so že izvolili začasnega predsednika in tajnika, obravnavali statut in pravila. Nekajkrat jih je obiskal tudi Vladimir Ovca, slovenski poslovnež iz Brazilije, ter predsednik 191 Rotary okrožja iz Graza v Avstriji. Slovenski rotarjanci se zaenkrat dobivajo samo vsakih 14 dni. Pozneje, ko bodo mednarodno registrirani, pa se bodo morali srečevati vsak teden. To je bil prvi korak. Sledijo še razne formalnosti, ki jih mora klub izpolniti, da bo sprejet v to veliko mednarodno organizacijo, s čimer bo Slovenija postala 161 država, v kateri bo organizirano to gibanje po drugi svetovni vojni.

Potrebno je pripomniti, da je imela Jugoslavija pred vojno zelo razvejano gibanje, saj so bili po večjih mestih v Jugoslaviji ustanovljeni klubi. Samo v Sloveniji so bili trije (v Ljubljani, Mariboru in Kranju; ustanavljali pa so ga tudi v Celju). Izdajal pa je tudi svojo revijo, imenovano »Jugoslovenski Rotar«, ki je izhajala

DAS ROTARY
FOUNDATION
BREVIER

WAS SIE SCHON IMMER
ÜBER DIE ROTARY
FOUNDATION
VON ROTARY INTERNATIONAL
WISSEN WOLLTEN

od 1935 pa vse do 1941. leta. Rotarijanski klubi so v Jugoslaviji obstajali vse do leta 1941. V Avstriji jih je že eno leto prej ukinil Hitler.

Sedež guvernerja 77. okrožja je bil nekaj časa v Beogradu, potem v Ljubljani, Zagrebu, Novemu Sadu in Splitu. Za informacijo: Med slovite slovenske rotarijance so tako spadali Božidar Jakac, dr. France Stele, Gojimir Anton Kos, dr. Ivan Slokan, dr. Vilijem Krejč, dr. B. Lavrič in mnogi vidni slovenski javni kulturni delavci, znanstveniki, umetniki in poslovneži.

Ker so bili tik pred zadnjo svetovno vojno v Evropi in Jugoslaviji ter v svetu sploh zelo kaotični časi, se je rotarijanstvo čutilo poklicano za poslanstvo. V Jugoslaviji so se pred vojno začela velika socialna trenja. Tako je leta 1937 jugoslovanski Rotary zapisal, da je rotarijanstvo za Jugoslovane nov up za moralno renesansko Jugoslavije, saj bo s svojo praktično filozofijo olajšalo medsebojno razumevanje sprtih jugoslovanskih narodov. Takrat so se vprašali, kaj lahko Rotary prispeva k ozdravitvi jugoslovanske skupnosti in nato bili mnenja, da je k ozdravitvi jugoslovanske družbe potrebno pristopiti kot zdravnik. Potrebno je najprej postaviti anamnezo, potem simptome obolenja, diagnozo, prognozo in končno terapijo. Obolenje neke družbe je mogoče spoznati, če poznamo zgodovino. Bolezen človeške družbe se začneja že s prvima človekoma, bratoma Kajnom in Abelom. Vsa svetovna literatura, vsi narodni epi in narodne pesmi, od Odiseje in

Iliade, Nibelungov, pa vse do Mahabharate, so polni anamnestičnih dokazov. Vsi ustanovitelji ver, reformatorji družbe in filozofi so se ukvarjali s tem, kako odpraviti znake bolezni človeške družbe.

Anamneza: stanje današnje družbe v Jugoslaviji je nezadovoljivo. Odnosi med voditelji so nezdravi. Družbeni mehanizem je pokvarjen. Prognoza: družba mora ozdraviti. V Jugoslaviji mora zmagati razum.

Terapija: edini način ozdravljenja so vrednote francoske revolucije, predvsem pa trdna vera v prihodnost demokracije. To je edino zdravilo v času, ko senca fašizma že preti.

Isti članek se nato še ukvarja s sedmimi smrtnimi grehi takratne jugoslovanske družbe:

1. politika brez načel;
2. bogastvo brez dela;
3. uživanje brez vesti;
4. znanje brez značaja;
5. trgovina in industrija brez morale;
6. znanost brez humanosti;
7. kult brez požrtvovalnosti.

Sami pa presodimo, koliko so ti grehi še danes aktualni in koliko je novih.

Tudi brez članka, ki je izšel leta 1937 v »Jugoslovanskem Rotarju« tik pred veliko katastrofo jugoslovanske družbe, smo lahko prepričani, da so cilji rotarijanstva, kot so: ideal služenja kot osnova vsakega vrednega dejanja; visoko etično obnašanje v poslih in politiki; širjenje znanstva in prijateljstva; sprostitve vseh vrednot podjetništva; razumevanje; sporazumevanje in dobra volja v medčloveških in mednarodnih odnosih; prijateljstvo, mir, itd., pravi balzam za našo družbo. Če si še postavimo štiri vprašanja in se preizkusimo, ali so naša dejanja v skladu z rotarijanskimi cilji,

najdemo njegovo bistvo. In ta temeljna vprašanja, na katera mora vsak rotarijanec pozitivno odgovoriti pred vsako socialno transakcijo, so:

1. Je resnično, sem iskren?
2. Je pravično do soudeležencev?
3. Bo to prispevalo k prijateljstvu in dobri volji?
4. Bo to koristilo vsem soudeležencem?

Seveda je eno teorija, oziroma ideali, drugo pa praksa. V predvojni Jugoslaviji so bili rotarijanci tudi dr. Stojadinović in knez Pavle. Vendar kljub temu, da so se zapisali rotarijanstvu in bili dosmrtni člani, in da je bilo v Jugoslaviji veliko število rotarijanskih klubov, pa rotarijanci niso mogli vplivati na potek dogodkov v Jugoslaviji.

Tukaj lahko nadaljujemo s takratnimi mislimi, da Jugoslavija potrebuje čimveč agensov za mentalno ozdravitev. Med temi je lahko rotarijansko gibanje, saj mora biti vsak rotarijanec prežet z željo po razumevanju mentalitete drugega, da je poln dobre volje, če pride do nasprotij, in da zavrača misel nemškega filozofa Nietscheja, ki pravi: »Človeka je težko obvladati in zato je bolje, da se z njim sporazumeš.« Nietsche tudi pravi: »Nemogoče je tujo kri razumeti.« Rotarijanci pa pravijo: »Tujo kri je težko razumeti, toda ni nemogoče. Potrebno se je postaviti položaj drugega.«

Vsem tistim, ki ne vedo dosti o ustanovitvi Rotary kluba v Ljubljani, pa naj veljajo misli dr. Franceta Steleta, zelo discipliniranega predvojnega rotarijanca, ki ni manjkal na nobenem srečanju: »Rotary klub velja v širši zavesti ljudi pri nas v Sloveniji za ekskluzivno, več ali manj frakarsko družbo, katere glavna lastnost je, da se njeni člani redno zbirajo k opulentnim večerjam v elegantnih prostorih. In da se za

vsem tem družabnim videzom skrivajo neki posebni cilji, ki niso daleč od framasonstva. V kolikor ta klub sploh ni prikrita framasonska družba. Člani so med seboj zvezani s tajnimi obojestranskimi obveznostmi, s tem, da povsod silijo naprej svoje tovariše in skušajo dobiti predvsem svoj vpliv na vse javno življenje. Skratka, Rotary klub je po tem naziranju razredno nesodoben, obenem pa zaradi svojih skrivnih metod sumljiv pojav izkoriščanja družabnosti za neke bogve od kod inspirirane cilje.« Da bi ovrgete trditve, Stele navaja glavne cilje rotarijanstva, ki so predvsem globoko humanistični.

Milan Štante

VABILO SLOVENSKIM GOSPODARSTVENIKOM IN PODJETNIKOM V SVETU

Odločil sem se, da z Vašo pomočjo ter prisotnostjo uresničimo skupaj moj več kot desetletni načrt.

- Odkriti ves slovenski gospodarski potencial po svetu.

- Ustanoviti regionalne zveze ter glavno povezovalno zvezo.

- Skupaj izdajati publikacijo »Sodelovanje«, ki naj bo glasilo vseh slovenskih gospodarstvenikov in podjetnikov v svetu.

- Iz vsake države, v kateri se nahajate, pošljite naslove oseb, ki bi bile pripravljene sodelovati v pripravljalnem odboru.

Vse naslove slovenskih gospodarstvenikov in podjetnikov, ponudbe za sodelovanje ter nasvete pošljite na naslov:

EUROSLOV-REALITY s.r.l. (Evropska slovenska stvarnost)

c/o Palace Hotel

Corso Italia 63

Gorizia-Gorica 34170 (Italy)

(Tel. 0481-82166;

Telefax 0481-31658)

Za pripravljalni odbor

Levstik Vinko

FELJTON

PROTOKOLI

SIONSKIH

MODRECEV

ŠESTNAJSTA SEJA (1)

Zgoščenost in razumljivost zakonov bodočega kraljestva (2)

Ko bo prišel naš čas odkrite vlade in njene dobrobiti, bomo spremenili vse obstoječe zakone. Naši zakoni bodo kratki, razumljivi, nepreklicni in ne bo jih treba razlagati, ker jih bo vsakdo do podrobnosti poznal. Njihova glavna karakteristika bo dolžnost pokorščine do oblasti v hierarhičnem postopku. Tako bodo izginile vse zlorabe brez izjem zaradi odgovornosti pred vrhovno oblastjo našega suverena.

Najtežje kazni za zlorabo oblasti (3).

Zloraba oblasti v nižji upravi (4) bo tako neusmiljeno kaznovana, da bo zmanjkalo volje, da bi se kaj takega ponovilo. Tako strogo bomo pazili na vsak najmanjši korak uprave, od katere je odvisno vse delovanje upravnega mehanizma, saj korupcija v upravi ustvarja splošno korupcijo, da nobeno nezakonito dejanje, niti ena zloraba, ne bo ostala brez eksemplarične kazni. Sokrivda s prikriivanjem zločina in zloraba uslug med uradniki, vse te rane bodo izginile po prvih eksemplaričnih kaznih. Kdorkoli bo krnil ugled naših zakonov, bo kaznovan svojemu zločinu ustrezno, pa čeprav bodo kazni okrutne (5). Če bi se krivcu naložila tudi prestroga kazen, bo podoben vojaku, ki na administrativnem bojnem polju pade za dobro stvar neranljive oblasti (6); to je za red, ki je odvisen od te oblasti. Tako bomo ukrepali, da ohranimo načelo prestiža oblasti in zakonov, ki ne dopuščajo nobenega ovinkarjenja osebnim in-

teresom v prid s strani tistih, ki vodijo upravni voz. Tako bodo naši sodniki vedeli, da bodo v primeru, ko bi hoteli biti morda iz samoljubja liberalni (7), prvi postali krivci, ker kršijo načelo pravičnosti, ki je bilo vzpostavljeno zato, da služi kot vzgojni način s pomočjo kaznovanja napak, ne pa zato, da bi sodniki z njim razkazovali veličino svoje dobrote. Te dobrote so dobre v praktičnem življenju, ne pa v javnem, kjer se ljudje vzgajajo.

Omejena doba za sodnike

Naši upravitelji bodo opravljali svoje funkcije samo do 55. leta starosti, najprej zato, ker se starci krčevito oklepajo predsodkov in se težje pokorijo novim navodilom in ukazom; potem zato, ker nam bo ta postopek omogočil premeščanje osebja, kar bi nam ugajalo. Tisti, ki si bodo hoteli obdržati svoj položaj, bodo morali slepo ubogati, da si ga bodo zaslužili.

Liberalizem prepovedan sodnikom in drugim visokim funkcionarjem (8).

Naše sodnike bomo izbrali med ljudmi močne volje. Vedeli bodo, da je njihova dolžnost kaznovati in uporabljati zakone, ne pa razkazovati svoj liberalizem na škodo vladinega vzgojnega načrta, kot si to do sedaj domišljajo GOIMI, ki ne razumejo, da je vsaka popustljivost napaka, ker dovoljuje krivcu upanje, da ne bo kaznovan.

Naš sistem premeščanja funkcionarjev bo zlomil solidarnost med kolegi in jih zavezal interesom vlade, ki bo odločala o njihovi usodi.

Pri novi generaciji sodnikov bomo negovali idejo nespremljivosti obstoječega stanja, ki jo bomo vzpostavili v mesebojnih odnosih naših podložnikov in nuje, da se brez milosti kaznuje vsaka zloraba tega stanja.

Dandanes GOIMSKI sodniki pri vsakem zločinu najdejo olajševalne okolnosti in iz liberalizma in popustljivosti opravičujejo krivce, ker nimajo natančne predstave o svojih

dolžnostih in o pomembnosti in odgovornosti svoje službe. To je zato, ker tisti, ki vodijo in jim poverjajo taka vzgojna (9) mesta, ne poskrbe dovolj za to, da bi jim vbili v glave pojem dolžnosti in vestnosti pri delu, ki naj ga opravljajo. Tako kot žival pošlje svoje mladiče, da si poiščejo plen, tako tudi GOIMI poverjajo svojim podložnikom donosne službe, ne sanja pa se jim o potrebi, da bi jim razložili cilj njihove službe in položaj, ki ga ta zavzema v socialnem mehanizmu. Zaradi tega GOIMI s svojimi lastnimi silami (10) rušijo svoj obstoj (11) s tistimi silami, ki vzdržujejo življenjske niti njihovih vladarjev; to je s postopki svoje lastne uprave. Črpajmo torej iz rezultatov teh dejanj eno lekcijo več za našo vlado.

Ko bo napočil čas naše vladavine, bomo izkoreninili liberalizem iz vseh važnih strateških sredin. Od tega bo odvisna vzgoja naših podložnikov za organizacijo socialnega režima, organizacijo, ki mora biti nespremenljiva. Pomembne službe bomo poverili le tistim, ki jih bomo mi vzgojili za vodenje uprave.

Odgovoril bom na pripombe D.A., ki pravi, da bi upokojitev starih uradnikov državo močno bremenila:

1. Priskrbeli bomo privatne službe in poklice, da nadomestimo tiste, ki se bodo umaknili;

2. Moram poudariti, da je svetovno bogastvo v naših rokah; to bom dokazal, ko bomo razpravljali o finančnih vprašanjih in končno bo takrat tudi že mednarodni denar, pravi denar, neka vrsta marka, ki bo olajšala menjavo, namesto da jo komplicira, kot je to v današnjem sistemu, ki smo ga ustvarili zato, da bi GOIME popolnoma uničili in z bedo upokorili. Zato se nam ne bo treba bati naraslih stroškov.

Žido-masonska avtokracija (12)

Naš absolutizem bo v vsakem pogledu logičen in nepopustljiv v vseh svojih pravilih. Našo voljo bodo spoštovali in izvrševali, ker ji,

(1) 19. zapisnik francoskega rokopisa; 15. seja pri NILUSU.

(2) Italijansko: Jasni zakoni.

(3) Poljsko: Sredstva, uporabljena proti zlorabi oblasti. Italijansko: Zloraba oblasti.

(4) NILUS: Zloraba oblasti, s katerekoli strani bi že prišla, z izjemo suverena, itd.

(5) NILUS: Tudi v primeru najmanjše ranitve tega prestiža, zaradi osebne koristi.

(6) NILUS: ... načel in zakonov.

(7) NILUS: ... pokazati svojo dobroto.

(8) Poljsko: Liberalizem sodnikov in oblasti.

Italijansko: Liberalizem in uradništvo.

(9) NILUS: ... visoka.

(10) NILUS: ... služabniki.

(11) NILUS: ... vlado.

(12) Poljsko: Absolutizem masonstva. Italijansko: Avtokracija na delu.

zavedajoč se svoje moči, ne bo treba (13) računati na nezadovoljstvo. Če pa bi se nezadovoljstvo le pokazalo, ga bomo zatrli z eksemplaričnimi sankcijami.

Pravica pritožbe bo ukinjena (14)

Ukinili bomo pravico pritožbe, ki bo le še privilegij suverena, ker moramo to storiti zato, da ne bo mogoče niti pomisliti, da bi sodniki, katere mi postavimo, izrekli napačne sodbe (15).

Despotizem židovskega prava (16)

Takšna vlada uživa pred nevedneži pravico močnejšega. To pravico mora izkoristiti, da človeštvo vodi v smeri, ki jo je začrtala sama narava, to je pokorščina. Vse na svetu je podrejeno, če ne ljudem pa okoliščinam, naravi ali nečemu, kar je močnejše. Mi bomo torej tisto višje - močnejše in to absolutno, ker bomo žrtvovali vse tiste, ki bi škodili našim načrtom ali prekršili naše ukaze, kajti vzgojna naloga je v izkoreninjanju zla in vsake opozicije z eksemplaričnimi kaznimi.

Židovski kralj, patriarh sveta (17).

Tistega dne, ko si bo izraelski kralj, kralj Davidove Hiše, posadil na glavo krono, ki mu jo bo ponudila Evropa, bo postal tudi patriarh sveta. Število žrtev, prikazovano pri pospeševanju njegovega prihoda, nikdar ne bo doseglo števila žrtev, ki so bile v stoletjih žrtvovane zaradi blaznega rivalstva GOIMSKIH veličin.

Kar zadeva našo tajno politiko, so vsi narodi, pa tudi vse njihove vlade, otroci. Kot lahko sami vidite, je naš despotizem zasnovan na pravu in dolžnosti. Pravica vlade, da zahteva od ljudstva, da opravlja svoje dolžnosti, je tudi dolžnost suverena, ki je oče svojih podložnikov.

V primeru, ko bi neka sodnja zahtevala revizijo, bomo sodnika takoj odstavili in javno kaznovali, da se podobna napaka ne ponovi. Ponaavljam, kar sem že povedal: eno naših glavnih načel bo bedeti nad upravnimi funkcionarji in to zato, da zadovoljimo ljudstvo, ki lahko s polno pravico zahteva, da ima vlada dobre uradnike.

Naša vlada bo na zunaj videti tako, kot da izvaja patriarhalno poslanstvo, ki pa bo last osebe našega suverena. Naše ljudstvo in podložniki ga bodo gledali kot očeta, ki skrbi za vse njihove potrebe in bdi nad vsemi njihovi

vimi dejanji ter urejuje medsebojne odnose svojih podložnikov, kakor tudi njihove odnose z vlado.

Tako bo občutek spoštovanja suverena tako globoko prodril v ljudstvo, da brez njegove skrbi ne bo moglo več shajati. Narod bo živel v miru in ga končno priznal za absolutnega gospodarja.

Ljudstvo bo imelo pred njim tako globok občutek spoštovanja, da bo tako rekoč pred njim padlo na zemljo, posebno, ko se bo prepričalo, da njegovi funkcionarji slepo izvršujejo njegove ukaze in da on sam nad njimi kraljuje. Veselilo se bo, ko bo videlo, da mi urejemo njegovo življenje kot starši, ki si prizadevajo, da bi svojim otrokom vcepili občutek dolžnosti in poslušaja.

SEDEMNAJSTA SEJA (1)

Podjarmljanje pod židovsko oblastjo (2)

Ko pride naše kraljestvo, nam ne sme uiti niti ena priložnost za primerjanje dobrodelnosti naše vlade z nestanovitnimi upravami preteklih časov. Močno bomo poudarjali (3) napake GOIMSKIH vlad. Proti njim bomo vzbudili takšno ogabnost, da bodo ljudstva bolj vzljubila mir in tišino v suženjstvu kot pravice razvpite svobode, ki jih je skozi stoletja toliko mučila in izčrpala same vire človeškega obstanka, vire, ki so jih toliki izkoriščevalci izkoriščali, nevedoč kaj delajo.

Ljudstvom bodo presedale nekoristne spremembe režimov, na katere smo GOIME napeljali sami s tem, da smo spodbujali njihov upravni aparat in bodo raje sprejela vse, kar jim bomo naložili, kot da bi se postavljala v nevarnost, da spet padejo v bedo in trpljenje. Tem bolj, ker jim bomo v naših javnih kritikah posebno naglaševali napake (4) GOIMSKIH vlad, ki so skozi stoletja povzročale trpljenje človeštva. Človeštvo ni razumelo prave sreče, nenehno je sledilo fantastičnim socialnim izboljšavam, ni pa opazilo, da te izboljšave ob tem, da nekaterim prinašajo blagostanje, škodujejo skupnosti in dobri ureditvi, ki je temelj človeškega obstanka.

V dobro našim postopkom in načelom bo štetu, da jih bomo prikazovali tako, kot da so v nasprotju z gnili (5) vladavinami minulih časov.

Skrivnosti židovske vere (6)

Naši filozofi bodo razlagali in kritizirali vse praznine GOIMSKIH ver. Tega GOIMI ne bodo mogli delati z našo vero, ker nihče, razen talmudistov in rabinov, ne pozna njenih skrivnosti (7). Ti pa jih ne bodo nikoli izdali, ker je v njih vsa moč našega vpliva na naše ovce.

(1) 16. zapisnik francoskega rokopisa.

(2) Poljsko: Suženjstvo bodočnosti.

Italijansko: Sužnji Izraela.

(3) NILUS: Blagoslovljeno in mirno stanje, ki bo takrat nastalo in bo plod zmešnjav dolgih stoletij, bo poudarilo...

(4) NILUS: Zgodovinske.

(5) NILUS: ...starih socialnih razmer.

(6) Poljsko: Skrivnosti bodoče vere so nedotakljive.

Italijansko: Eдина nedotakljiva vera.

(7) NILUS: ...razen naših, ki pa si v nobenem primeru ne bodo upali razkriti skrivnosti.

Nemoralni spisi in bodoča književnost (8)

V tako imenovanih naprednih državah smo ustvarili neumen, nesramen in ogaben tisk. Ko bomo prišli na oblast, ga ne bomo prepovedali, temveč ga bomo polagoma zatrli s strogo kritiko, da bo ostal kot ostanek GOIMSKIH ruševin in da se bo še bolj videla razlika med tistim, kar prihaja iz naše višine in tistim, kar prihaja iz kužnih močvar GOIMSKIH kraljestev (9).

OSEMNAJSTA SEJA (1)

Podložnost zaradi vsakdanjega kruha (2)

Potreba po vsakdanjem kruhu bo GOIME prisilila, da nam bodo ponižni hlapi (3). Če jih bomo pooblastili, da bodo o čemerkoli razmišljali, bo to le zato, da bomo ob hrupu teh razprav neopazno uresničili namene, ki jih želimo uresničiti in jim jih nato že kot gotova dejstva predstavili. Nikomur ne bo prišlo na misel, da bi zahteval preklic že objavljenih dekretov, saj bodo ti prikazani kot napredek. Razen tega bodo naši agenti (4) opozarjali javnost na novosti (navadili smo ljudi, da vedno iščejo novotarije).

Politični problemi. Supremacija države.

Ta vprašanja bodo okupirala miselnost upravnikov, tistih naivnih politikov, ki ne morejo razumeti, da ne vedo nič o zadevah, o katerih razpravljajo; da je vse, kar je v zvezi s politiko, dostopno le tistim, ki jo vodijo že skozi stoletja po istem načrtu, tistim, ki so jo ustvarili in uvedli v prakso, tako kot je to z vozom, v katerem se vozijo ljudje, pa ne vedo kam.

Ne bomo je razodevali javnemu mnenju, dali pa mu bomo priložnost (5), da o njej razpravlja, ne pa da vpliva na naša dejanja in ne bomo izpustili nobene priložnosti, da ne bi povedali, da nimamo drugih namenov, kot da služimo splošnemu blagostanju.

Ekonomski problemi trgovine in industrije (6)

Da bi odvrnili pozornost od prave politike (7), smo vprašanje industrije in trgovine vstavili v področje, ki je videti politično. GOIMI se bodo ukvarjali s tem novim problemom (8).

(8) Poljsko: Pornografija in bodočnost književnosti.

Italijansko: Pornografija in književnost.

(9) NILUS dodaja: Naši učenjaki, usposobljeni za vodenje GOIMOV, bodo sestavljali govore, izdelovali načrte, dajali pripombe in pisali članke, s katerimi bomo vplivali na duhove in jih usmerjali k znanosti in idejam, ki so nam koristne.

(1) 15. zapisnik francoskega rokopisa; 13. in delno 14. seje pri NILUSU.

(2) Poljsko: Potreba vsakdanjega kruha.

Italijansko: Jarem kruha (suženjstvo zaradi nuje vsakdanjega dela).

(3) NILUS: Tisti pogani, ki jih bomo zaposlili v našem tisku, bodo razpravljali po naši direktivi o stvareh, za katere bomo smatrali, da ne bi bile primerne za razprave v našem uradnem tisku.

(4) NILUS: ...za tisk.

(5) NILUS: ...da olajša delo našega stroja.

(6) Poljsko in italijansko: Industrijski problemi.

(7) NILUS: ...bomo ljudi zaposlili z drugimi problemi.

(8) NILUS: Spodbudili smo ljudi k sodelovanju v politiki in zagotoviti podpore proti poganskim vladam.

(13) NILUS: ne bomo.

(14) Poljsko in italijansko: Pravica kasacije.

(15) Tu sledi odstavek pri NILUSU:

(16) Italijansko: Židovska pravna načela.

(17) Italijansko: Patriarh sveta.

POZIV

Dragi bralci in ljube bralke! Ker na naše uredništvo prihaja vse več vaših pisem, v katerih opisujete poveljne dogodke, predvsem tiste, v katerih so nedolžni Slovenci plačevali z glavo bogsigavedi zakaj in komu na čast, smo se odločili objaviti tale »formular« za kazensko ovadbo. Potem teče stvar enostavno: izpolnite KDO, KOGA, KOLIKO, KDAJ in KJE, izrežite, dajte v kuverto, jo zalepite ali pa tudi ne in nanjo napišite naslov sodišča, ki je pristojno. Ni se potrebno podpisati. Kuverto nato samo še oddate in če se vam ljubi, nam sporočite, kaj ste storili. Če ste napisali resnico, ste storili nekaj za svoj narod.

Če veste še več, nas pokličite in naši novinarji bodo raziskovali naprej.

Lep pozdrav!

uredništvo TRIBUNE

Temeljno javno tožilstvo

v .....

enota .....

.....

Na podlagi 1. odst. 149. člena Zakona o kazenskem postopku podajam
kazensko ovadbo

zoper storilca: .....

zaradi suma kaznivega dejanja vojnega hudodelstva zoper vojne ujetnike po členu 144. Kazenskega zakona SFRJ, ki so ga storili s tem, da so s kršitvami določb
Ženevske konvencije o ravnanju z vojnimi ujetniki v nasprotju z ostalimi pravili mednarodnega prava, ukazali mučiti, pobiti, ali so pri tem celo sodelovali, naslednje
osebe: .....

Dejanje je bilo izvršeno (kraj in datum): .....

V obrazložitev navajam naslednje dokaze: .....

Ker menim, da v skladu s 100. členom Kazenskega zakona SFRJ kazenski pregon zoper storilce zgoraj navedenega kaznivega dejanja ni zastaral, predlagam, da pristojni
javni tožilec zahteva od organov za notranje zadeve, ali po drugih organih, da zberejo potrebna obvestila in storijo druge ukrepe, da se odkrije kaznivo dejanje in storilci,
oziroma naj v skladu s 155. členom Zakona o kazenskemu postopku zahteva, da se opravijo preiskave.

Kraj in datum

.....

Naslavi pristojnih sodišč:

Temeljno javno tožilstvo v Ljubljani

enota Trbovlje

Rudarska 8

61420 Trbovlje

Temeljno javno tožilstvo v Ljubljani

Tavčarjeva 9

61000 Ljubljana

Temeljno javno tožilstvo v Ljubljani

enota Kočevje

Ljubljanska 26

61330 Kočevje

Temeljno javno tožilstvo v Mariboru

Sodna 14

62000 Maribor

Temeljno javno tožilstvo v Kopru

Nova sodna stavba

66000 Koper

Temeljno javno tožilstvo v Kopru

enota Postojna

Jenkova 3

66230 Postojna

Temeljno javno tožilstvo v Novem mestu

Jerebova 2

68000 Novo mesto

Temeljno javno tožilstvo v Murski Soboti

Kidričeva 11

69000 Murska Sobota

Temeljno javno tožilstvo v Celju

Trg V. kongresa 8

63000 Celje

ZVEZA SOCIALISTIČNE MLADINE SLOVENIJE
UNIVERZITETNA KONFERENCA
LJUBLJANA - Kersnikova 4

Opravična št. V P 317/89
V dopisih se sklicujete na to opravično
številko!

Prejeto dne: 25.10.1990
Številka: 101

Vabilo stranki na prvi narok za glavno obravnavo

Tožeča stranka: Igor Ravčar

Tožena stranka: Univerzitetna konferenca ZSM Ljubljana in Tomaž Krnc

Zaradi: kršitve avtorske pravice

Glavno obravnavo o tej pravdni zadevi določam na dan 13.2.1990 ob 10.15 uri pri tem sodišču
na enoti v Ljubljani, soba št. 4

1. Listine, ki naj se uporabijo kot dokaz in še niso predložene sodišču, kakor tudi predmete, ki jih je treba ogledati pri sodišču, naj prinesejo stranke s seboj. Stranke lahko pripeljejo na narok tudi priče, ki niso bile vabljeni na glavno obravnavo.
2. Če toženec ne pride na narok, čeprav je bil v redu povabljen, ali če pride na narok, pa se noče spustiti v obravnavanje, ali če odide, ne da bi oporekal tožbenemu zahtevku, se na predlog tožnika lahko izda sodba, s katero se tožbenemu zahtevku ugodi (sodba zaradi izostanka).
3. Sodbe zaradi izostanka toženec ne bo mogel izpodbijati zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja.
4. Če nobena od strank ne pride na obravnavo, nastane mirovanje postopka.

sodišče v Temeljno sodišče v Ljubljani
Enota v Ljubljani
Tavčarjeva 9

dne 22.1.1990 198

Predsednik senata - sodnik:

Aleksander Delić l.r.
Podpis pristojnega
delavca sodišča: 188

Obr. Zš. št. 18 (Vabilo stranki na prvi narok za glavno obravnavo, kadar pripravjalnega naroka ni bilo).

2598-XXVII-2226-88 soča 1546-88

Založila Drž. zar. Slov.